

Inv. 75850

CARMEN SYLVA

(REGINA ROMÁNIEI)

POVESTILE

PELEŞULUI



I A Ş I

EDITURA LIBRARIEI ȘCOALELOR FRATII ȘARAGA

Cod

138050
135905

Inventar

958

Toate drepturile reersvate.

B.C.U. "Carol I" Bucuresti



C135905

I A S I

STABILIMENTUL GRAFIC «MIRON COSTIN»

PELEŞUL



în Buceciul, care, vechiū de bětrān ce este, a vězut aşa de multe, încăt niči nu-î mai vine să se mire de nimic, se avěntă clocoind un părěu de munte atât de sělbatic și de năvalnic, încăt par'că 'n rěsfățarea lui ar voi să cutriere lumea toată.

E un voňic minunat Peleš, cu pěrul creț și cu adânci ochi albaștri, și e atât de voňos și de tare, fiind că s'a născut în adâncimile unuī munte urieš. Se zice, că vine dintr'un lac năprasnic, care-î ascuns în fundul păměntuluī și 'n care șed zinele apelor. Si dacă stař mult lângă Peleš, aşa de mult, ca de stătut ce stař să uiți lumea, auzi cu totul deslușit cântările zînelor.

Chiar se iveste, din cǎnd în cǎnd, căte o zină, care, plutind pe o frunză mare și lată de a lungul Pelešuluī la vale, alunecă din treaptă 'n treaptă peste cascadele apeř și privește cu ochi voňoși la lume. Dar' nu poate să o vadă decăt acela, care s'a născut pe la toacă și n'a avut niči o dată vr'un cuget rěu în sufletul lui.

Ele netezesc cu degetele lor ginggașe pletele crete ale lui Peleš și vorbesc pe șoptite cu dinsul despre leagănuł lor cel ascuns în tańițele munteluī, apoř el le pune în față oglinzi mititele, ca să-șî vadă chipurile trandafirii. Iar șoaptele lor sunt tainice, ca și

când s'ar furişa prin frunziş adierea unuľ věnt domoľ.

Apoľ — Peleş nică o dată nu oboseşte, atât de mare îi este puterea şi de grăbită călătoria. Darnic din fire, îşi reînoşeşte mereu valurile spumegate şi nu se întreabă cât a dat şi cât i mai rămăne. Știe prea bine, că jos, în adâncime, e lacul mare, care nu seacă nică o dată, câtă vreme Buceciul nu se va fi prăbuşit şi marea nu va fi acoperit Carpaţi. El, Peleş, nu ştie de loc a socoti şi nu zice nică o dată: «Nu vreau să mă istovesc, ca nu cum-va să rămăiu sărac!» O! nu, harnic şi darnic îşi aruncă valurile prin lume la vale, ca oameni şi vietăti şi erbură să se răcorească din ele.

Se necăjeşte cu toate aceste şi el căte-o-dată, când primăvara nu vrea să sosească, ori toamna pleacă prea în pripă: atunci se face de tot galben şi se umflă în mănia lui aşa de tare, în cât rumpe şi sfăsie tot ce-i cade la îndemână. Iar crivăţul rîde de densus, ori drept pedeapsă îl biciuieşte şi-i aruncă 'n drum copaci mari, ca să-l obosească cu ei pe nerăbdătorul copil, cu pletele crete şi cu inima îndărjită

Dar nică nu e cu puţină să nu-l apuce necazul, când earna vine aşa de 'ngrabă. I este un lucru ne-suferit, când copaci îşi aruncă frunzele în el şi trebuie să le poarte, acum neinsufleţite, pe acelea, cu cari nu glumise toată vara; apoľ îl supără şi ghiaţa, care-l strimtorează şi vrea să-l silească a tăcea. Căci un păcat mare are Peleş: voieşte să stea, mereu să stea de vorbă, cu florile, cu copaci, cu păsările, cu vînturile, chiar şi cu muşchi de pe petrele din albia lui, ba, în cele din urmă, şi cu sine însu-şă, când nu mai e cine să-l asculte. Şi care e omul ce ar voi

să stea cu sine însu-șī de vorbă? Fie cel mař cu min-
te, tot i s'ar urī în curēnd, cum i se urește de multe
orī și celuř mař bun al săř prieten, care s'a putut
deprinde la răbdare față cu dēnsul.

Îară lui Peleš i place prea mult, ca alțiř să se mi-
nuneze de poveștile luř, și nu ține de loc să păstreze
tainele ce i s'ař incredințat, de și munții l'ař mus-
trat adese-orī pentru limbuřia luř, zicēndu-ř «Babă
bětrānă.» Dar el și-a scuturat pěrul creř și a aruncat
o privire strengărească la codru, ca și cǎnd ar voi
să-ř zică: Așa-ř, că tie-ři place să mě ascult! ?»

Am stat ceasuri multe și īndelungate lângă el și
am ascultat spusele lui, și căte o dată par'că ve-
deam vîrful degetuluř vre uneř zine, orī piciorul tran-
dafiriř, orī o pleată din pěrul ei; și am auzit adese-
orī căntări minunate: acum am să vi le povestesc toate.

Căci nu e taňă ceea ce Peleš a spus: o știe o
multime de lume, o știu ferega și mușchiul și flórea
Nu-mě-uita și fagiř și braziř, iar acelora, cari n'o
știu, li-o spune věntul, ce scutură mereu frunzele
păna ce nu le spun toate, ca pasările să ducă vorba
mař departe peste nouě măři și nouě țări, pân' acolo
unde nu mař sunt furtune, fiind-ca nu mař este nică
aer. Fiind însă, că eū nu am aripř, nu pot purta po-
veștile departe 'n lume, ci trebuie să le spun pentru
ca să mergeți și voi să-l vedeți pe Peleš.

Póte că el are să vě povestească mult mař multe
ca mie, iar acelora, cari n'ař avut încă nică un cu-
get rěu în sufletul lor, li se vor arëta și zinele.

Acum — ascultaři ce-a fost, cum a fost o dată și
dacă n'ar fi fost, nică n'ar povesti-o Peleš.

VÎRFUL CU DOR



ost-a odată la Sinaia o horă precum n'a mai fost. Era o serbătoare mare și călugăriș din Monastire împărțise pomană ciubere întregi, și toti mân-case de se săturase.

Oamenii venise de departe: de la Izvor și de la Poiana Țapuluș, de la Comarnic și de la Predeal, și de peste munte. Soarele strălucia și încălzizia toată valea, de-și asvîrliaș fetele basmalele de pe cap și de-și puneau flăcăiș pălăriile acoperite cu floră pe ceafă. La joc tuturora le era foarte cald. Femeile măritate ședeau jur imprejur pe érbă verde și țineau copilașii la sin. Maramele lor luciau de departe albe și gingașe ca niște floră.

Ce joc vesel! Ce tropăit! Ce strigăte! Fetele par că plutiau în aer. Picioarele lor gingașe, cari se zăriau sub vînicile cele înguste, par că nicăi nu atingeau pămîntul. Iele lor erau bogat cusute. Ele străluceau de colorile cele mai vii și de aur, ca și baniș de la gît. Hora se ntorcea și se legăna necontenit în cercuri mai mici și mai mari la cântecul neobosit al lăutarilor, cum bate sâangele prin vine, cum urmează unele după altele valurile apei.

Ceva mai departe sta un cioban frumos, răzimat de toiagul seu cel lung. Ochiș se negri ca murele, se uitaș spre horă. El era subțirel ca un brad. Pletele cele crețe și negre i cădeaau pe umere de sub

căciula de oaie cea albă. Cămașa lui era cenușie. Un briu lat de pele o ținea împrejurul șoldului în creți mari. La picioare purta opinci. Ochiul lui dădură într-o clipită o roată peste toată hora. Îndată ei găsiră ce căutați, și-și întirză căutătura lor strălucitoare pe o fată care se părea că nică nu-l bagă în seamă.

Frumoasă era fata: frumoasă ca cea mai frumoasă floare. Ba mai frumoasă decât trandafirul Buceciulu și mai gingășă decât floarea Reginei. Ochiul ei avea două lumină: una în negrul din mijlocul ochilor, alta în cercul cel căpriu, care împrejura acest negru. Dinții i străluciau, când ea-și deschidea buzele de roze. Părul ei era negru ca prăpastia, din care fulgeră un șipot de apă, și cununa din păr nu se veseția, ca și cum acesta-și ar da viață de frăgezia. Trupul ei era aşa de subțire, par că lăzi fi putut rumpe cu mâna, și cu toate aceste se vorbă de puterea ei.

Dar! Frumoasă era Ileana! Si Ionel, ciobanul cel tânăr, necontenit se uita la dânsa. În sfîrșit și el se apropiă de horă și luă pe Ileana de mână. Fetele se uită la ea și suriseră, iar Ileana roși. De odată cântecul lăutarilor stătu, sfîrșind cu un sunet ascuțit: flăcăi învertiră pe fete sub braț jur împrejur și Ionel trase cu putere în jos măna Ileniei. Aceasta zicea mult. Însă Ileana dădu din umere și surise.

«Ileano!» zise el încet, — Vezu tu colo frunzele «cele galbene ale fagului? A sosit timpul: trebuie să «mă duc la vale cu oile mele, în cîmpul Baraganu - «lu, poate și peste Dunăre — în Dobrogea, și nu «te voiă mai vedea până 'n primăvară. Zi-mă un cu- «vînt bun, ca să nu-mă tremure inima, când voiă »găndi, că te uiți și la ceilalți flăcăi.»

— «Ce sătă spun? Tu nu mă iubești de loc și cурind ați să mă uită.»

— «Mai bine-oiai muri, decât să te uit, Ileano!»

— «Aceste sunt numai vorbe, și eu nu li dau crezare.»

— «Ce să fac, ca să mă crezi?»

Ileana se uită cu coada ochiului spre flăcău și ochiul i scînteieau. «Ceea ce nu pot!» i respunse ea.

— «Eu pot tot», zise Ionel încet, ca și cum nu ar mai ști ce vorbește.

— «Nu! căci fără de oile tale nu pot trăi. Dorul lor mai greu își trece, decât dorul meu!»

— «Fără oile mele!» zise Ionel și suspiră.

— «Vezi, că nu pot fără de oile tale!» respunse Ileana rîzând. «Vezi, că nu pot face singurul lucru ce-ti cer—să rămășă sus la munte fără de oia! Vorbe și numai vorbe!»

— «Să dacă totuși îi-aș face după plac?» zise Ionel, strîngându-și dinții.

Flăcăi și fetele se strinseră imprejurul Ilenei și a lui Ionel și asculta. «Fă-o!» «Nu o fă!» strigă unii după altii.

Atunci ești din multime un cioban bătrân, cu pletele de argint, cu sprincenele tufoase, și puse măna pe umărul lui Ionel.

«Lasă fetele», zise el cu asprime. «Ele-ți vor ruma înima și după aceea vor rîde de tine. Nu știi tu, că ciobanul, care-și părăsește oile, trebuie să moară?» El se întoarse spre Ileana și o amenință cu pumnul. «Să tu crezi, că pentru că ești frumoasă, pot face tot și că măndria ta nu va mai fi pe-

«depsită : dar, și-o zic eu, răul ce-l facă, tăie însă-ți «șă-l facă !»

Ileana surise : «El n'are decât să nu se ducă : ești n'am nevoie de dinsul.» Întorcîndu-se în altă parte, ea aleargă în mănăstire la izvor, ca să bea apă.

Ionel însă nu mai asculta pe nimeni, ci se înturnă spre munte cu față palidă și cu buzele strinse. El trecea pe lângă Ileana și-i făcu numai un semn cu mâna.

— «Nu o fă !» strigă ea rizind împreună cu celelalte fete. Peleșul par că răsună : «Nu o fă ! Nu o fă ! Nu o fă !» Însă Ionel nu-l auzia, ci se sui sus la munte, pe când soarele era la meazăzi, se sui la stână trecând prin poienile cele lucii, păsind prin fagătul cel umbros și pe sub braziul cei uriași, pe cari șese oameni nu-i pot începe jur imprejur. Oile erau strinse la stână, iar câini i eșiră înainte cu un lătrat amical. Le trecu cu mâna peste părul cel stufoas și chiamă la dinsul pe Miorița «—Brr, Brr, oia Brr !» Ea veni îndată cu mielușelul ei și Ionel i băgă în lână garofa, ce o furase de la Ileana. El rugă pe celalății ciobani, să ia cu deosebi și oile lui, și le zise, că va veni târziu, căci a făcut un jurămînt și trebuie să-l tăie. Mirarea cuprinse pe tot. «Și dacă «nu voi mai veni», încheia el, «spunești că dorul m'a chiemat la nuntă.» El luă în mâni buciumul și se sui tot mai sus, până ce ajunse în vîrful munteului, de unde putea privi până la Dunăre, și peste Dunăre până în Balcani. Acolo se opri, puse buciumul la gură, și-l făcu de resună departe cu duioșie și cu durere. Atunci cânele seu cel mai credincios veni alergând cu iuțeala. El lătră, sărea împrejurul

lui, trăgându-l de cămașă spre vale, astfel încât Ionel nu știa cum să scape de dînsul. În fine-l întiri cu ocărî, cu petre și cu lacrimile în ochi. Astfel depărta Ionel pe cel din urmă amic al seū. El sta acum singur în pustietatea cea mare a muntelui. Doi vulturî plutiau la picioarele lui. De altfel domnia liniște.

Ionel se întinse pe earba cea scurtă și suspină atât de tare, parcă î-ar fi sărit inima din loc, până ce adormi de dor și de durere. Când se trezi, nourî i se învîrteau împrejurul capuluî și se apropiară tot mai mult mai ântaiuî cu mare iuțeală, pe urmă se aşezară pe dînsul ca o negură deasă și întunecată și steteră nemîșcați de nu se putea vedea la un pas. De o dată nourî și luară forme diferite. Se părea, că sunt niște flinți femeestri de o frumusețe rară, cu vesminte albe și strălucitoare ca omêtul, că se țin de mâna, plutind în aer și legănându-se împrejurul lui Ionel. El-și frecă ochi, căci credea, că tot visează. Atunci auzi doina lor. Doina răsună atât de dulce și ca din depărtare mare. Îar' ele întindeau spre dînsul brațele lor, albe ca și crinul.

«Flăcău frumos! Fiș al meu! Fiș al meū! «Vino cu mine!» Așa se auzia din toate părțile. Ionel însă clătea numai din cap «Nu ne urî!» strigă una. «Noi vrem să-ți facem orî ce placere, ca să-ți uită «valea pentru vecie.» La aceste cuvinte, ea împărți negura cu mâna, și lăta o poiană plină de florî, precum nu s'a mai văzut vre-o dată, și în poiană o stână de frunze de roze, cu un isvor care curgea peste mușchiul cel moale. «Vino! acolo vom locui!» i zicea una din femeile cele frumoase cu o voce ca de

argint «Nu, vino la mine ! zicea alta și clădia dina
întea ochilor lui din neguri o casă, care, luminată
de soare, se părea a fi un curcubeu. În lăuntrul
ei, toate erau moș, ca de lâna cea mai supțire. Din
pod și de pe păreti, ca și de pe acoperemânt picu-
rau picăturile de curcubeu, cari de abia atingeau
pămîntul, și se prefăcea u în erbură și flori. «Aci
«vom locui,» i zicea fata cea frumoasă, «te voi ū
«împodobi, cum sunt și eu împodobită !» — «Numai
«una singură are voia să mă împodobească,» respon-
dea el turburat, «numai logodnica mea.» — «Vreă eū
«să-ți fiu logodnică !» zise o-a treia : «Uită-te aci să
«veză zestrea mea !» și turtind negurele, ea făcea din
«ele oî, și tot multe și mai multe, în cât tot muntele,
totuși munți și cerul erau acoperiți de oî. Ele erau
albe și strălucitoare, cu telinci de aur și de argint
la gât, și sub picoarele lor creșteau voioase toate
plântele cămpului. Fața bietuluî flăcău părăsit se
lumină, dar după o clipă el întiri de la sine arăta-
rea cea atrăgătoare zicând : — «Nu am decât o sin-
«gură turmă, turma mea, și nu-mă trebuie alta.» Atunci
negurele începură a se îndesi mai tare și a se
întuneca mai mult, și Ionel fu incunjurat cu iuțeala
de noură negri, din cari fulgera și tuna tot mai a-
proape și tot mai înfricoșat. Si din tunet el auzia
aceste cuvinte : «O tu, fiu de om îndrăsnet : de te
«incumeți a ne ură, ești percut !» Trăsnetul pica, de
se părea că tot muntele ar fi fost detunat și fur-
tuna se scoboră în vale. Pe Ionel însă pică omătul
în fulgi ușori, dăntaiu subțirel de tot, pe urmă tot
mai des, până ce totuși munți jur împrejur fură aco-
periți, și cu dânsiș gluga lui, părul lui, sprincenele

luī. Iar din viscol răsunaū iarăși vocile cele maෂ dulcī în sunete armonioase, fluere de cioban și pintre dâNSELE buciume și doine ; și de măñi nevezute sě rădică de o dată dinaintea ochilor lui un palat de omět, atât de splendid, încăt Ionel trebui să-șī închidă ochiū, ca să nu orbească.

Cănd i redeschise iarăși ; luna și stelele eraū adunate în acel palat și păreții lui străluceau de strălucirea lor. Luna sedea pe un tron înalt și frumos, și se uita la stele, carī se țineaū de mână și jucau o horă. Cu cāt cerul devenia maෂ negru, cu atât se înmulțiaū și stelele, și de câte ori luna da un semn, o steluță din cer alerga și intra în palat. Astfel se ădunara și o mulțime de stele de tot micī, carī, ca copii, se rostogoliaū unele peste altele și rîdeaū și jucau la picioarele lunei. Altele pășiaū pline de maiestate cu o coadă lungă, pe care o trăgeaū peste toate vîrfurile munților, căt e Buceciul de lung. Cozile eraū purtate de multe stele mici, toate în vestimente strălucitoare, cu cunună și cu coroane de o frumșete rară. Porțile palatului se largiră de la sine, cănd apărură stelele cele maiestoase. Una din ele ordonă lunei, să se coboare de pe tron și să-ă servească. Pe urmă făcū semn lui Ionel, și-i zise :— « Vino, fiū de om, fiū soțul meū ! Vino cu mine, să cutrieră lumea întreagă « să ați de servi steluțele mele, și să fiți însuți pătruns « de lumină ca o stea strălucitoare »

Ionel se înaintase păna la pragul porței fără a-și da vre o seamă de ce făcea, și ascultă doinele cele frumoase, însoțite de canticul lin al celorlalte stele. Atunci luna și rădică capul și se uită la dânsul. Ea semăna atât de mult cu lleana, încăt Ionel se ținu

de mâna și strigă: — «Și de-ar fi toată lumea la picoarele mele, aş dăru-i-o Ilenei.»

Atunci se făcă de o dată un freamăt mare și un vuet tare, și pe urmă un trăsnet cumplit. Stelele se răpeziră spre cer într-un sir nesfîrșit și maiestos. Palatul se cutremură și se surpă și acoperi pe Ionel. Iar luna se uită palidă și tristă spre troianurile de omăt.

Piticii de munte însă, cari auziră trăsnetul cel infricoșat peste capetele lor, eșiră încet din sinul muntelui spre a vedea, dacă locuința lor nu e amenințată de vre un pericol. Ei descoperiră niște ruine colosale tot de petre scumpe, din cărui fusese clădit palatul. Plini de bucurie, ei începură a culege aceste comori minunate și a le căra în lăuntrul muntelui, unde le aduna în bolte puternice. Astfel de teră ei și peste Ionel. Fiind că el nu se părea a fi fără viață și era atât de frumos precum nu era niciodată dintr-însiși, li se făcă milă de dânsul, și-l aduseră și pe el cu multă muncă și osteneală în jos, în fund, unde-l așezară pe muschiul cel mai moale, ce se putuă afla. Ei scoaseră apă din fântânile lor cele calde și din cele reci, îl spălară, i făcură o baie și-l aduseră pe urmă la lacul cel mare de sub pămînt, care satură toate celelalte ape. Ei îl afundară o dată în apă, și îndată el se făcă sănătos și se uită cu mirare împrejurul lui.

«Unde sunt eu? zise el în sfîrșit.

În adevăr el nu putea să nu se mire, căci peste dânsul se înălță o boltă nemăsurată de stâncă luctoare, care se perdea în noaptea cea întunecoasă.

La picioare se întindea un lac, atât de mare, încăt se părea că umple tot lăuntrul pământului. Și acest lac se perdea în întuneric, și de jur imprejur în apropiere stau, alerg, se cățărau mii de pitici, cu barbe lungi și cu lumină în brău sau pe cap. Ei aduceau în șiruri nesfîrșite petrele cele scumpe, le spălau în lac, ceea ce măria strălucirea lor, și le puneau în rânduială în camere și în vrafuri. Multă veniau pe plute cu petre cu totul necunoscute. Alții încărcau plutele spre o lungă călătorie și se depărtau cu ele de mal.

În bolta cea mareată era o amestecătură de vocile și de lumină care ameți pre Ionel cu desăvârsire. Dar se părea, că fie-care știa exact ce avea de făcut, afară de acei, cari erau imprejurul lui Ionel și cari nu știau ce să facă cu dênsul. De odată-l apucă și pe Ionel dorul să călătorească cu el în depărtarea cea necunoscută și intunecată. El se răpezi tocmai spre o plută, care era să pornească. Atunci ești din apă o femeie frumoasă, care semăna cu Ileana, precum o soră seamănă cu altă soră. Ionel își întinse brațele spre ea. Se auzi strigătul «Ileano» și se văzut Ionel asvârlindu-se în apă. Dar două-zeci de brațe puternice puseră mănilor pe el, și altele tot atât de zdravene începură să-l dea o bătaie țeapănă.

El se apără, fiind că femeia cea frumoasă tot i făcea semne: insă piticii îl ținură în loc și începură plină de mănie să-l sdrobească cu petre.

Atunci apărută dinaintea lui un pitic de munte încoronat, ordonă la toții să stea loculu și zise:

«Te înselă, Ionel! Mireasa ta nu e aci. Ea este

«în vale și te aşteaptă. Aceasta este mireasa mea și eu o aştept de un sir lung de ană.»

Femeea cea frumoasă se uită mâniaosă, ceea ce-i sedea foarte bine, amenință și dispără în valurile lacului. Regele cel mic suspină. Ionel suspină și el. Și suspinară și totuși piticii, ca supușii bunii și credincioșii. Dar el tot țineați petrele în mână, căci nu știau dacă moartea lui Ionel nu era hotărâtă. Regele însă se uită cu duioșie la ciobanul cel frumos, ordonă îndată ca să fie spălat cu ape, cără lecuiesc, căci el săngera din multe râni, și după ce-l reînnoi și infrumusește îl scoase în vîrful muntelui unde-l aflase.

Acolo regele cel mic își luă ziua bună și-i zise : «Ionele ! Greu ați păcuit. Ți-ați uitat datoria pentru o femeie frumoasă. Credința ta către ea e mare și de lăudat : dar necredința ta către datoria ce ați, este încă mai mare, și cu toate că înțeleg cele ce se petrec în inima ta, totuși nu pot să depărtez de la tine pedeapsa care te aşteaptă.

Cu inima grea punea Ionel piciorul pe vîrful cel singuratec de munte, impregiurul căruia vuia vijelia. Furtuna creștea cu fie-care minut, ca și cum ar fi vrut să asvârle de pe înălțimea lui pe omul ce sedea acolo singur, singurel, ca și cum ar fi vrut să-l zdrobească în miș de fărămătură. Ionel se acătuă de o stâncă și se uita cu ochii selbateci imprejururi, așteptând noii inimicii, nouă pericole și nouă încercări. De odată i se făcu, ca și cum l-ar apăsa vijelia spre pămînt, ca și cum i s-ar rumpe și i s-ar smulge inima, ca și cum ar muri de durere. Încă mai tare se acătuă el de stînca, care se părea că se cutremura. Și în vînetul și trăsnetul care-l incongiura,

Ionel auzia vocă, cari-l chiemau, cari-l desmerdau, cari-l amenințau. Era ca și cum ar fi mai multe vocă, ca și cum ar fi o singură voace. Pe urmă se părea că erau sunete de trîmbițe, cari cutremurau adâncul crierilor lui. Atunci se schimbă dragostea sa către Ileana în ură amară și neîmpăcată, căci ea îl trimesese la moarte cu surisul pe buze. El se hotărî să rămâne acolo unde era până în sfîrșit cu credință : iar de se va mai scobori vre odată în vale, să-ți zică în bătaie de joc o zioa bună, și nică o femeie să nu-ți mai răpească inima, ci aceasta să fie numai a oilor sale, pe care le părăsise fără conștiință.

Atunci răsună din adâncul stâncilor o voace puternică :

«Fiule ! Ești al meu ! nu-mi mai scapă din mână !
«Ești al meu pentru veci.

Și în același moment stâンca se prefăcu într-o femeie uriașă, care îmbrățișă pe Ionel cu brațe de peatră și-l sărută cu buze de peatră. Plin de groză, el se silia să scape, dar nu putea.

«Cine ești tu ?» strigă el. Oare tot iadul «este conjurat în contra mea ? Cine ești, dacă nu ești Vifora. ?»

Femeea devenise din nou stâncă și prin vijolie răsunau aceste cuvinte :

«Sunt dorul. Și tu ești al meu. Cele din urmă buze, pe cari le aș sărutat sunt ale mele.»

Într-o clipeală se făcu liniște și pace și soarele reești, Razele lui picau pe un om palid, care, răzemat de bucimul său, se uita în vale și până în Dunăre. El nu mai suspina. El nu se mai mișca. Înima nu-i mai bătea. Brațele i stau încrucișate pe pept. De abia o mișcare greoaietă a genelor îl trăda, că mai trăiește.

Atunci începură toate a se mișca jur împrejur Omětul și ghiața se topiau și curgeau spre vale, și sub omět și sub ghiață se ivia iarbă verde. Ionel nu se mișcă Pădurea se desbrăcă de frunzele cele ușcate și muguri se întrecea unii cu alții. Lui Ionel se părea că nică nu-i pasă. Ciripit de paserii se răspândi din vale spre munte în sus și vuetul părelor după o ploaie caldă. Ionel nu auzia. Era ca și cum s'ar aduna împrejurul lui tot ce e viu pentru a-l trezi: dar în zadar. El se uita țintă în vale, spre Dunăre, ca și cum ar fi de peatră. De odată se ivi însă viață în trăsurile feței sale. Ochiul începură a străluci, fața i se roși puțin. Cu brațele și cu capul intins el căuta să audă lătratul apropiat al cănilor și sunetul telincelor. Acum vedea el bine oile lui cum veniau. Atunci puse buciumul la buze pentru a le cânta de bună-venire; dar numai de căt scăpă buciumul, și apucă inima cu mânile, și strigând «Mor,» Ionel pică la pămînt fără suflare.

Căniul lui ajunsese. El i lingea mânile și fața Veni și Miorița lângă el și strigă. Veniră și ciobani și-l chiemără pe nume. Ionel însă zacea jos intins, cu un suris ceresc pe fața slabă, și nu da nică un singur răspuns. Buciumul, care mai dîneoră era încă nusufletit de suflarea lui, sta rupt în două. Jur împrejur nimic nu purta semnele luptelor tinerului voinic. Ciobanul îl înmormântară, unde-l aflare. Iar vîrful muntelui îl numira—Vîrful cu dor.



FURNICA



ra o dată o fată frumoasă. Numele ei era Viorica. Părul ei era ca aurul, ochiul ca cerul, obrajii ca garoafele, buzele ca cișurile; iar trupul era aşa de mlădios ca papura. Nu era suflare omenească, care să nu se bucure la privirea frumoasei fete, și nu atât pentru frumusețea, cât pentru hănicia ei cea mare. Când se ducea la ișvor, cu cofa pe cap, furca-i era tot-dă-ună la brău și ea torcea. De țesut și de cusut, ea țesea și cusea chiar ca o zină. Iile ei erau cele mai frumoase din tot satul, cusute cu negru și cu roș, cu altițe late pe umere. Vănicul, ba chiar și călțunii ei de Dumineacă erau impodobiți cu flori. Mănilor ei cele mici nu stau niciodată liniștite. La camp și prin livede ele lucrau tot atât de mult ca în casă, și toti flăcăii aveau ochii țintiți spre Viorica cea frumoasă. I mergea vestea, că o să fie o dată o gospodină strănică. Ea însă nici că se uita la flăcăi, și de măritat nici nu vroia să audă vorbind. Ea zicea că nu are timp să se gândească la densiș, căci are să poarte de grija pentru mamă.

Atunci mama, cu fruntea încreșită, i zicea—«mare sprijin ar fi un ginere sdravăn.» Fetița se întrista pe asemenea cuvinte; și întreba, dacă în adevăr nu mai poate munci, pentru ca mama să și dorească nu

mai de cât un bărbat în casă. «Bărbați ne dau încă mai mult de lucru» zise Viorica. «Tot noi trebuie să toarcem pentru dênsi, să țesem pentru dênsi, să coasem pentru dênsi, și nu mai putem dovedi cu munca câmpului.» Atunci mama ofta și se gândeau la fiu ei, care murise, pentru cari făcuse atât și multe cămașă frumoase, și pe cari le spăla atât de albe, în cât toate fișă pusese ochiul pe flăcău. Nicăi că vre o dată se ostenia, ori și cât lucra pentru dênsul: dar ce nu face o mamă, fără a ostene vre o dată!

Veni însă ora, când Viorica însăși era să vadă, că mama avea dreptate să și dorească un ginere, ca și cum ar fi presimțit, că nu-i va mai fi trai mult în lume. Ea începu să slăbească și toată dragostea ficei nu fu în stare să o ție pe pămînt. Frumoasa fată ajunse de înhisă ochiul cei iubiți și Viorica sedea acum cu totul singurică în căsuța cea mică. Pentru întâiași dată, ea sedea cu mâinile în sin, căci pentru cine era să mai lucreze? Ea nu mai avea pe nime în lume.

Într-o zi sedea ea pe pragul ușei și se uită cu întristare în lume. De odată văzu mișcându-se spre dênsa pe pămînt ceva lung și negru, și iată că acest sir lung și nesfărșit erau furnici. Nu putea nime da de unde ele veniau, căci nu se mai putea descoperi capătul cetei, care necontentit se mișca. Acum însă ele se opriră și formară împrejurul Vioricăi un cerc mare. Unele dintre furnici eșiră înainte și ziseră:— «Noi te cunoacem bine, Viorico, și adese am admisi «rat hârnicia ta, care se potrivește cu a noastră, și «care rare ori se află pe la oameni. Noi mai stim,

«că tu ești singură singurică pe lume. De aceea te rugăm: vino și fă-te regina noastră. Îți om clădi un palat, mai frumos și mai mare, de căt cea mai mare casă ce ai văzut vre o dată. Numai un încriu trebuie să ne promiți, că nu te vei mai întoarce înapoi printre oameni, ci că vei remănea la noi cât vei trăi.»

— «Nicăi că doresc mai bine, decât să rămân cu voi,» respuște Viorica, «căci nimic nu mă mai ține pe mine aici, decât numai mormântul mamei. Trebuie să pot merge, să depun pe el florii, ~~și~~ vin, ~~și~~ colivă și să mă rog pentru sufletul ei.»

«Poți să mergi la mormântul mamei tale, numai să nu vorbești cu nici o ființă omenească, care te va ești în cale, căci atunci te faci necredincioasă și cumplită va fi resbunarea noastră.»

Astfel se duse Viorica cu furnicele. Ele merseră o cale lungă, până ce ajunseră la un loc, care se părea bun pentru a clădi acolo un palat. Atunci văzu Viorica, cu căt furnicele erau mai dibace de căt densa. Cum ar fi putut ea fi vre-o dată în stare a rădica cu atâtă iuțeală o asemenea clădire? Erau acolo galerii, unele peste altele, conducând în lăuntru în locuri îndepărivate și tot mai îndepărivate, destinate pentru ouele furnicilor, cari se scoteau afară la soare, pentru a se aduce cu aceeași iuțeală iarăși în năuntru, când trebuia se fie puse la adăpostul unei ploi amenințătoare.

Camerele erau cu mare măiestrie impodobite cu foii de flori, pironite de păreți cu frunzele ascuțite ale braziilor; iar Viorica se învăța a țese cu ațe de pașinji, din cari apoi se lucrau cofiruri și pătură. Clă-

direa se rădica sus și tot mai sus camera însă, căre era destinată pentru Viorica era atât de minunat de frumoasă, precum nime nu și mai închipuise vre o dată, nici chiar în vis. Multe săli conduceau în lăuntrul palatului, astfel încât Viorica putea avea cu cea mai mare iuțală știri despre toți supuși ei. Scândurile săilor erau de foii de mac, ca picioarele reginei să nu umble de cât pe păturii de purpură. Ușile erau de foi de roze, legate între dânsele cu fir de păinjini, și astfel se închideau și se deschideau fără vuț. Pe jos era asternut un covor gros și moale, tot de floarea reginei, de se cufunda în el piciorul gingeșei Vioricăi. Nicăi că i trebuiau aci încălțăminte. Ele ar fi fost prea aspre și ar fi stricat covorul de florii. Păreții camerei erau ca țesuții cu mare măiestrie cu garoafe, cu lăcrămioare și ochiul pasărei, și florile continuu se reînțiau. Fiind tot-dată una proaspete, mirosul lor în adevăr te îmbăta. Tavanul camerei era făcut de foi de crin, întinse ca cort. Harnicele furnici muncise căteva săptămâni la patul Vioricăi. El era de tot ce este mai gingeș în lume, de bruma florilor, și pe dânsul era întinsă una din țesăturile Vioricăi. Când dormea pe patul ei ea era atât de frumoasă, că stelele ar fi picat din cer dacă ar fi văzut-o. Însă furnicele așezase camera ei în iocurile cele mai din lăuntru ale palatului, și păziau cu hărnicie și gelosie pre iubita lor regină. Nicăi ele chiar nu îndrăsniau să se uite la ea când dormea. Nu putea fi trai mai frumos și mai bine așezat în ceata de furnici, de cum era. Fie-care și toate-și puneau silință, a munci mai mult și a placea harnicei regine. Nu era ordin al ei, care să

nu fie ecsutat cu iuțeala vîntului;—căci Viorica nu ordona nică odată prea mult, nică odată neînțelepțește. Voacea ei cea blândă se auzia tot-de-a-una numai ca un sfat sau ca o părere. O căutătură plină de lumină și de căldură a ochilor ei, era mulțamirea ce dăruia celor ce o ascultau. Furnicele ziceau adese, că au razele soarelui în casă și-și laudă norocul.

Ele făcură pentru Viorica o prispă deosebită, pe care se putea preumbla, ca să se bucure de aerul curat al munților și de razele încălzitoare ale soarelui, când camera i se părea prea îngustă. De pe acea prispă ea putea privi și înălțimea clădirii, care ajunsese a fi acum un munticel.

Intr'o zi sedea ea în cameră și cosea la o ie cu firele de mătasă ale unui verme, pe care'l adusese furnicele în lăuntrul palatului. Ea prindea pe ie aripă de fluturi. De o dată se auzi un freamăt mare împrejurul muntelui și ca un resunet de vocă. Intr'o clipă întreg regatul cel mic era în larmă și toti veniră la regină și îsbucniră fără suflet în camera ei. «Ni se dărâmă casa. Oamenii răi scor «molesc în ea. Două, trei galerii au și căzut și o «a patra este în pericol. Ce să facem?»—«Nu'ți altă nimica?» zise Viorica plină de liniște. «Voi pu «ne îndată capăt la aceasta și într'o zi sau două «galeriile vor fi iarăși la loc»

Viorica alergă prin labirintul salelor și de o dată apăru pe prispa ei. Însă acolo dădu cu ochi de un tînăr de o mare frumusețe. El descălicase și era ocupat cu cățără cari-l însotiau, a scormoli cu săbi și cu lănci în muntele furnicilor. Când ea apăru, toti se opriră. Flăcăul cel frumos puse măna în

preajma ochilor, ca și cum ar fi orbit de o lumină mare, și se uita plin de mirare la ființa cea luminoasă, care sta dinaintea lui în vestminte lucitoare. Părul de aur al Vioricăi pica în valuri până la călcăi. O roșeală gingășă se respândise pe față ei și ochii i străluciau ca stelele. La vederea flăcăului, ochii i se tulburară un moment, dar pe urmă i rădică și deschizându-și gura de roze, Viorica a zis cu vocea răsunătoare: «Cine sunteți voi cari vă atingeți cu «mâna semeată de împărăția mea?»

— «Eartă, frumoasă fată!» răspunse tânărul. Pe o «noarea mea de fecior de împarat ce sunt, de astăzi «înainte sunt apărătorul vostru cel mai devotat. Cum «putea să-mi treacă prin minte, că o zină stă în casă pul acestei împărății.»

— «Vă mulțămesc,» zise Viorica. «Nu-mi trebuie «alte servicii de cât acele ale credincioșilor mei su-«puși, și cer numai, ca în «regatul meu să nu pășească picior de om.»

La aceste cuvinte ea dispăru, ca și cum ar fi înghițit-o muntele, și cei cari remăseseră afară nu puteau vede, cum cete de turnici și sărutau picioarele și o însorau în triumf înapoi în camera ei, unde Viorica se apucă în liniște de lucru, ca și cum nu s-ar fi întâmplat nimica.

Fiul de împarat însă sta înaintea muntelui, ca afundat într'un vis, și camarazi și nu-l puteau îndupla să încalece niciodată după ore întregi. El tot spera, că frumoasa regină va reapărea. El tot speră că va mai vedea-o încă odată, chiar dacă ochii i-ar fi fost plini de dojană și vorbele aspre. Însă el nu vedea decât furnici și iarăși furnici, căci acest

în cete nesfărșite, cu iuțeală nespusă, se sileau a drege paguba, ce el pricinuise în sburdăciunea ju-neței El le ar fi culcat în picioare de mânie și de impaciență: căci ele păreau, că nu înțeleg și nu aud întrebările lui. Ele alergau bucurioase și vîoioase printre picioare, pline de simțimîntul siguranței lor. În fine el încălecă plin de tristeță, cugetând nocon tenit cum ar putea câștiga pe cea mai frumoasă fată, ce vîzuse vre-o dată. El cutrieră pădurea până înoptă spre marea supărare a camarazilor săi, cari dău la naiba mumele de furnici cu fata cea frumoasă, găndindu-se la cina și la paharele cu vin, ce-i aștepta de mult.

Viorica se culca mai târziu de căt toti supușii ei. Ea avea obiceiul, de a inspecta ea singură ouăle furnicilor, de a pune mâna pe păturetele lor de sunt destul de moi, și de a aera perdelele de flori una după alta, purtând pe vîrful degetului un licuriciu. și uitându-se cu duioșie la tineri vermișorii. Acum ea se întoarse în camera ei și dădu drumul tuturor licuricilor, care i luminase la lucru oare întregi. Nu mai unul singur rămase la ea, până se puse în pat.

De datină, Viorica era îndată cufundată în somnul cel mai adânc; astăzi însă ea se asvârle neliniștită când într'o parte, când în alta, își învîrtea părul împrejurul degetelor, ședea, se scula, și earăși se culca și i era atât de cald și de cald, căt nu mai putea.

Nici odată nu i se păruse, că în împărăția ei nu era aer îndestul. Acum ar fi vrut să easă afară la aer, dar se temea, nu cum-va ai ei să o audă și exemplul cel reu să molipsească și pe alții. Ea dăduse, împinsă de furnici, multe și aspre otăriri în contra

eșirilor oprite, hotărîrî cări scoteau afară din comunitate pe furnicele vinovate. Ea condamnase chiar pe unele la moarte și fu nevoie să privească cu inima singerândă, cum ele fură impunse fără milă, până ce periră.

Viorica se trezi înaintea tuturora și făcu furnicilor o mare surprindere, reclădind ea însăși una din galerii. Firește, că chiar ea nu-și da seama, că lucrând își svărlea ochiul în pădure ațu nu va vedea, și asculta cu urechile au nu va auzi ceva. De abia se întorsese în camera ei, că mai multe furnici veniră iute, alergând pline de spaimă; «Omul cel reu de «ierî este iarăși aci călare și trage roți împrejurul muntelui nostru.»

«Lăsați-l în pace!» zise Viorica, regina, cu liniște. «El nu ne va maș face nimic.» Însă inima Vioricăi, a fetiței celei gingeșe, bătea atât de tare, că fu nevoie să se resufle din adânc. O neliniște străordinară venise peste ea. Ea se preumbila cu mult mai des peste tot locul decât înainte, găsia neconitenit, că ouăle nu stau destul la soare, le scotea singură afară pentru a le reîntra tot atât de iute în lăuntru și i se întămplă chiar să dea ordine contrazicătoare, Furnicile nu știau, ce i s'a întămplat și-și da toată osteneala de a face toate mai bine și mai frumos. Ba într'o zi i făcuse chiar o surprindere cu o boltă nouă și grandioasă. Ea se uită la ea cu o privire distrasă și o lăudă numai în treacăt.

Tropote de cal se auziau împrejurul muntelui de mai multe ori pe zi: însă multe zile trecuă și Viorica nicăi că se mai arăta ~~mai~~car o singură dată afară din palatul ei. O apucase un dor de oameni, pe care nu-1

simtise încă până atunci. Ea se gândeau la satul ei la horă, la căsuța ei din sat, la mama ei și la mormântul acesteia, pe care nu-l mai văzuse. După câteva zile, ea anunță supușilor ei, că are de gând să meargă la mormântul mamei ei. Atunci furnicile o întrebară cu spaimă, dacă nu-i mai place la dânsenele, de vreme ce-și aduce aminte de satul ei. «O nu», zise Viorica. «Vreau să mă duc numai pentru puține ore. «Inainte de amurgit sunt iarăși la voi.»

Ea se rugă, ca nime să nu vie cu dînsa: dar de departe se ținură de ea câte-va furnici, pe care nu le putea vedea.

Toată lumea își se părea schimbătură. Și în adevăr mult timp trecuse, de când ea-și părăsise căsuța. Viorica începu să facă socoteala, căt timp furnicile au întrebuințat, pentru a înălța muntele cel mare, în care locuia, și-și zicea, că mulți ani întregi au fost aceștia. Ea nu mai putu să de mormântul mamei, atât de tare îl acoperise ierburile și plantele de tot felul; și Viorica umbla prin țintirim plângând, că și acolo ea era acum streină.

Incepuse a amurgi și Viorica tot căuta mormântul, pe care nu-l putea afla. De o dată răsună lângă ea vocea fiului de împarat. Ea vroi să fugă. Însă el o reținu cu putere și vorbi despre dragostea lui cea mare cu cuvinte atât de dulce și de pătrunzătoare, încât ea stătu, de lăsată cu ochii pironiți în jos. Era atât de dulce, a auzi iarăși vorbind o ființă omenească și a auzi iarăși vorbind astfel, de dragoste și de amicie! Numai când se intunecă de tot, Viorica își readuse aminte, că ea era o regină, care-și uitase de datorii și nu o orfană părăsită, și că furnicile i interzisese

de a se întâlni cu ființă omenești. Cu picior iute ea fugi de la feciorul de împarat. El însă se luă după dînsa cu cuvinte măgulitoare până în apropierea muntelui. Acolo Viorica-l rugă și-l conjură. El i făcu după dorință, dar numai după ce Viorica i promise, de a reveni a doua zi.

Viorica se furiașă încet, încet prin sale, uitându-se tot înapoi, căci i se părea, că aude tropăt iute și de jur împrejur șoapte. Poate că aceste erau închipuiră și că numai inima-i bătea mai tare de frică : căci de căte ori sta pe loc, toate se păreau liniștite. În fine ea ajunse în camera ei și pică pe pat sfârșită de osteneală. Dar somnul nu venia să se reverse peste dînsa și să-i închidă ochii. Ea simția, că a înfrânt promisiunea ce dăduse și cine mai putea să o respecte, când cuvîntul ei nu mai era sfînt. Neli-niștită, Viorica se asvîrli când într'o parte, când în alta. Mândria i se revolta în contra tainei, de care era încunjurată și totuși ea cunoștea furnicile, ura lor neîmpacată și pedepsele lor ne-mai pomenite. Adese ori ea se scula, își răzima capul de brațe. Ne-contenit i se părea că aude tropăitul iute al multor miș de piciorușe, ca și cum muntele ar fi însuflețit. Când simția, că dimineața se apropie, ea dădu în lătură perdeaoa de roze, pentru a alerga afară în libertate. Însă ce mirare o cuprinsă, când vîzu, că una din ieșiră era astupată cu frunze ascuțite de brad. Ea incercă la a doua, și la a treia eşire, și luă pe urmă pe rând pe toate una după alta, însă în zadară căci toate erau împlute și îndesate de jos pînă sus. Atunci ea începu a striga tare, și iată că toate ce-

tele de furnici se adună, venind prin multe și neînsemnate deschizături.

«Vreau să ies la aer curat», zise Viorica cu tărie.

— «Nu», respușteră furnicele. «Nu te lăsăm să ieși afară, căci atunci te perdem».

— Nu-mi mai dați ascultare?»

— «Dar! În toate, numai în tr'acest un și singur punct nu. Sdrobește-ne cu piciorul spre pedeapsă. «Noi suntem gata a muri pentru binele comunității și pentru a scăpa onoarea reginei noastre.»

Viorica plecă capul și lacrimi isbucniră din ochii ei. Ea rugă pe furnici să-i redea libertatea. Micile ființe severe nu răspunseră nimic: deodată și pe tăcute ea rămase de tot singură în locul cel întunecat. O! cum plângea și cum se văeta Viorica! Cum își smulgea părul cel frumos! Pe urmă începu a-și deschide o cale cu degetele ei gingăse; însă ceca ce lucra și da în lătură, se împlea mai tot atât de iute la loc, în cât în fine pică desperată la pămînt.

Furnicile-i aduseră îndată cele mai frumoase flori și nectar și picătură de rouă, pentru a-i alina setea: însă vaetele ei rămaseră neascultate. De teamă că ele să nu pătrundă în afară, furnicile se otărîră a rădica clădirea lor tot mai sus, și mai sus, atât de sus și mai sus decât Vîrful-cu-dor, și numiră acest munte — «Furnica».

Feciorul de Imperat de mult nu mai dă roate prin prejurul muntelui, dar noaptea, când toate sunt liniștite, se aud încă suspinele Vioricăi. —



PEATRĂ-ARSĂ



ăndră, mult era măndră frumoasa Păună. Nu în zadar avea ochi aşa mari și negri, sprîncenile imbinatice și nas de vultur. Gura nu-i era tocmai mică, dar bine făcută, și de vorbia ori rîdea, două șiruri de dinți zăreați lucind. Ca o coroană își aducea pe frunte coadele ei negre, și văzând-o trecând sprintenă, voinică și cu capul sus, lumea-i zicea în șagă: *puiu d' impérat.* Dar nu era aşa măndră, Păunica, să întoarcă capul când trecea Tânase, și ea-l asculta când vorbia cu dînsa la horă. Când însă cineva încerca să o supere pomeneind de dînsul, obrajii ei se făceau roși, dar și respusul avea tăis, și curma pofta de glumă a îndrăzenetului. Tare pizmuiau flăcăii pre Tânase, mai ales când aflare că logodna se făcu. Dar iată că veni răsboiu peste țară. Tânase trebui să plece la Ștefan și să pogore la Dunăre. Păuna își înghițî lacrimile înaintea lumiei; ea plânse în ascuns, nimeni nu cutează să o întrebe.

Cum făcea și cum dregea, în sat ea avea mai întâi știri de la oaste, și când începu să se povestescă de primele bătălii, astfel de amețeli o apucău, încât de multe-ori trebuia să se sprijine de peastră din capul satului, voinica Păună. Noaptea nu mai avea somn, și des trebuia să lase lumînarea să ardă

spre a împrăştia îngrozitoarele vedenii cari-i arătau pre Tănase al ei acoperit de râni, dându-şă sufletul, sau mort. Astfel, pe o neagră noapte, şedea ea îmbrăcată pe marginea patuluş, fără să ştie că afară se pitula cineva pe lîngă casă şi se uita pe fereastră. Niciodată nu ştia cât era de frumoasă cu ochiul mari, atîntîiş înaintea ei, cu mânile încrucişate pe genunchi. D'o-dată aude bătênd în fereastră. C'un tipet năbusit fata tresare şi întoarce capul, scrutând din ochi întunericul. I pare că vede pre Tănase, şi apoi aude chemând încet: «Păună, dragă Păună, vino te rog pînă afară, nu te teme, ești sunt, Tănase !!!»

Mâna Păunei şi apucase ivorul uşei; acum e afară şi de o dată se simte luată în braţe: Ea respinge braţul care o împresooră şi zice:

«Cum, tu? Nu doară cineva voieşte să-şti rîză de mine?»

«Iată inelul tău, Păuno, şi aici la gît, iconiţa care «mi-a dat; n'âm mai putut suferi, am vrut să văd «dacă nu m'a uitat!»

— «Dar cine ţi-a dat drumul de la oaste?»

— «Mie? Nimeni.»

— «Nimeni? şi eşti aici? Ce fel, nu mai e răsboiu?»

— «O da, tot e răsboiu, dar ești am plecat în ascuns, de focul tău, Păuno!»

— «De focul meu?» Păuna avu un hohot scurt şi năbusit. — «Crezi tu că-mi e drag să am de logodnic un fugar de oaste? Pieş din ochiul meu!»

— «Păuno! Astăi iubirea ta? La moarte, la peire mă trimeteşti?»

— «Pasă unde-i vrea, dar atâtă-ţi spun, niciodată

«nu voiă fi nevasta ta ; căci a fi silită a-mă dăspri-
-țui bărbatul, asta n-o pot suferi !»

— «Iubești pre altul !

«Nu, Tânase, pre tine, numai pre tine te iubesc ;
«am petrecut noapte cu gîndul la tine, dar n-aș fi
«visat niciodată că am prins dragoste de un ne-
«trebnic fricos !»

Păuna își ascunse fața cu mâinile, plângând.

— Eu gândiam că o să mă primești cu bucurie,
o să mă ascunzi la tine !»

— «O ! rușine, strigă fata, rușine că m-am logodit
-tie ; dar ascultă ce-ți spuiu ești acum, că mai currend
or arde Bucegi, decât ești să-ți fiu tie nevastă.»

— «Și ești, strigă Tânase, și ești își spuiu tie că nu
mă vezi vedea de acum decât schilod oră mort !»

În acel moment stață față-în-față amendoi tineri cu ochi aşa de aprinși de mânie, încât luceau în intuneric. De odată se respîndi d'asupra lor o lumină roșie, și când priviră în sus, le păru că s'a aprins unul din vîrfurile stâncoase ale Bucegilor. Tot mai mare se facea jeratecul, până ce se ridică o flacără roșie din care părea că sar stele. Logodnicii stață înmărmuriți. Ferestrele caselor vecine începură a se deschide, oamenii strigați unii cătră alții : arde pădurea ! ba arde muntele ! Cănii lătrău, cocoșii cântău. Atunci Păuna apucă pe flăcău de umeri, și respingîndu-l departe de dînsa i strigă : «departe, fugă de aici și te ascunde căci alt fel mor de rușine !» Închise apoi ușa și stinse lumînarea. Cu inima sărindu-ă în pept se uită după Tânase plecând și pitindu-se în umbră după case, ea vîzu încă muntele cum licăria, și se întuneca încet, și ea nu dete nică

un respuns când veniră s'o chieme să vadă minunea.

Din acea zi totuști văzură pe Păuna afară din cale sarbădă, nu mai răideați buzele de pe cari săburau aşa de lesne glumele și erau tot dăuna gata la respuns șugitor și cu tăiș. În tacere își vedea acum de lucru se simția însă adesea aşa de obosită, încât era silită să se așeze pe marginea fântânei și cu apă să-și răcorească fruntea. Câte odată-și privea visând fața în fântână, ori speriată, se uita în sus la Bucegi. Neasteptat începu să zice că Tănase ar fi fost în sat; cutare și cutare susținea că-l a văzut la lumina muntelui în flacări, că i-a auzit chiar glasul împreună cu acel al Păunei. Când o întreba pre dinșa despre acesta, picături de sudore i se puneau pe frunte și în jurul buzelor, cari tremurau ușor când zicea: «Dar nu era tacere și întuneric la mine când ardea muntele?»

Mama Păunei să mereu din cap și zicea că se ved fel de fel de minuni în lumea astă ticăloasă. Sosi atunci știrea că se dedese o mare și crâncenă bătălie, știre pe care Păuna fu cea din urmă a o afla de astă dată. Ea se duse curând acasă, își legă o bocceluță; puse mămăligă și o bucată de dovleac într'un șerbet, și când mama să o întrebă îngrijită unde se duce, i zise numai: «mă întorc curând, mamă, nu te îngrijii despre mine.»

Se întindea în murgul serei câmpul de bătaie; mulți de morți se vedeați risipiți, cai se rostogoleau dându-și sufletul, alții, cu capul la pămînt, schiopăuți de colo până colo. Oastea era tăbărîtă în jurul unor

mari focuri de bivoac, și nimeni nu mai asculta la vaetele cari veniau de pe culm de bătaie. O formă înaltă de femei se strecu singură pînătre rîndurile celor cari zacea, după ce strebătuse tot lagărul, întrebând de Tănase. Fără sfială se aprobia de prieten și de vrășmaș, dând să bea la unul ori la altul, și privia bine pre cei morți. Venise de tot noaptea și luna lumina acum groaznica câmpie. Mereu îmbla fata de colo pînă colo, îngenuchiând cînd aici, cînd dincolo, sprijinind de peptul ei capul vre unuia care să da suflétul și cătănd, pe trupuri groaznic schilotite, de nu se găsește un inel și o iconită la gît. Numați o dată se dete cu desgust înapoi cînd vîzu niște femei, cari despoiau un mort, și auzi trosnind oasele degetelor din cari smulgeau inelele. O luă la fugă, însă se întoarse earăși înapoi și cu teamă se uită la mort.

Întregul lagăr căzuse în adormire, și Păuna tot rătacia încă în lumina lunei pe câmpul de bătaie. Din cînd în cînd ea chiama încet: Tănase! Adesea îrăspundea un gemet; dar îtristată ea scutura din cap după ce dase să bea suferindului. Începuse să crape de zioă și lumina lunei se făcuse mai sarbădă, d'odată vede ceva lucind, și cînd se aprobie, dă de un mort, aproape desbrăcat, dar care cu măna la care se zaria un inel strînsese aşa de tare un lucru ce-i atîrna de pept, încât se vedea că fusese peste putință a-i descleșta degetele. Păuna își recunoscu inelul. «Tănase! și cu acest tipet ea căzu lîngă mort și căruia față, înechată în sânge, abea se putea deosebi. După puține momente Păuna-și veni în simțirî, atunci se puse a spăla față iubită și o podidi lacri-

mile când văzu că amîndoî ochii și nasul priimiseră o groaznică tăietură, dar văzu însă că sângele începe iarăși să curgă. Acum era sigură că iubitul ei încă nu murise, și se grăbi a-i răcori buzele dându-i să bea, și a-ți lega rănilor cu ștergarul ei. Un lung suspin ești din peptul lui, și când auzi că-l strigă pe nume, ridică mâna și păpăi fața Păunei. «Păunica mea zise el cu un glas ce abia se auzea, «lasă-mă să mor «aică, sunt orb, de ce mai sunt eu bun pe lume!»

— «Nu, nu, strigă Păuna, ești logodnicul meu iubit «și vrănd Dumnezeu, bărbatul meu, în curând! Dar «tacă acum! tacă!»

Multe și lungi săptămâni trecuseră din acea dimineață, săptămâni în cari Păuna nu se mișcase zi și! noapte de lîngă patul lui Tănase, și neobosită îngrijise. Într-o zi oamenii din sat văzură venind drumanul doi călători: un orb în manta soldătească, cu crucea de onoare pe pept, și o fată care-l ducea de mână și cu surîs vesel zicea cătră trecători: «Iată-mă «logodnicul! Un viteaz, vedetă semnul pe pept!»

— «Sî pe obraz!» adăoga Tănase suspinând. Niciodată nu fusese nuntă așa de mare, de aproape și de departe se adunase lumea și căia pe Păuna cea frumoasă care lăua pe orb. Ea însă era veselă și ridea tutulor zicând: «Sunt măndră! am un viteaz de bărbat! și slavă Domnului că sunt voinică și pot să muncesc pentru amîndoi!»

Muntele însă pe care lumea-l văzuse arzând, se numi Peatra-arsă, căci ciobani și vînători căruia urcaseră după capre negre jurără că au găsit acolo stâncă prefăcute în cărbuni.





JIPÍ



in grupă Buceciului răsar ca doi colții uriași puși alătura cei doi Jipí și privesc îndărătinic unul la altul. Printre denești se aruncă în cascade florioase «Urlătoarea» la vale și să croște turbând drumul până la Prahova.

Se zice că în timpurile străvechi cei doi Jipí fusese sărăci și frați gemeni, cari de mult ce se iubiau nu puteau trăi decât împreună, și unul nu primia o bucată de pâne fără ca s'o împărță cu cel-l-alt, ba făcând unuia dintre denești vreo întrebare, primia răspunsul de la cela-l-alt. Dacă se întempla ca unul să se lovească, plângea cela-l-alt și era nemăngăiat. Erau amendoi frumoși ca zi de dimineață și de seară, subțiri ca niște lănci, iuți ca săgeata și tarzi ca puții de urs. Mama ce-ri născuse privia mândră și cu bucurie la ei și zicea netezindu-le pletele crețe: «Andreiu și Mirceo! — frumoșii mei copii, fire-ați și să vă meargă vestea, încât să vorbească petrele de voi.» Erau de neam bun și aveau o cetățue într'un pisc înalt, eară din acest scaun al lor stăpâneau par că umea toată, și adeseori ziceau, aşa în glumă,

că n'ar putea să-și iee amêndoï decât o singură nevastă, fiind că de sigur nu vor fi găsind două, cari să fie de o potrivă la fel și la făptură. Era mai bine să nu se însoare de loc. Dar' despre unele ca aceste maica lor nici nu voia să-î se facă vorbă, căci ea doria să-și joace copiii copiilor pe genunche și să le cânte «Nani, Nani, puișor !»

Torcând serile, ea le cănta adesea-ori cântecile vechi, în vreme ce flăcăii ei petrâceaui cu dragoste în apropiare, Andrei îngenunchiat pe o perină pusă la picoarele ei, eară Mirea răzimat cu brațul de scaunul mamei sale și respirând parfumul părului ei, ce străbătea în plete bogate și negre prin brobodusul alb și străveziu.

«Mama e încă femee de tot tineră!» -- zicea Andrei.

«Da, -- i răspundea Mirea, -- ea nu are încă nici un fir de păr cărunț.»

«Și nici un creț în față!» -- adăuga Andrei.

«Nu găsim noi femee vrednică de tine!» -- zise eară Mirea și sărută brobodusul din capul maicii sale.

«Le puî pe toate în umbră!» -- urmă Andrei, rîzend și-i sărută degetul cel mic de la măna, ce torcea firul minunat de subțire.

«Taica era om fericit!» -- strigă Mirea, și Andrei adăugă: «Eară, noi suntem copii fericiți!»

Așultând vorbele lor, mama zimbia cu înțeles și le povestia despre bunica și despre timpurile grele, în cari ea trăise, despre asprul ei părinte și încă mai asprul ei soț.

Masa lor, cătă vreme erau numai singuri ei trei, era veselă ca și când casa li-ar fi plină de oaspeți; eară când aveau în adevăr oameni la casă, se făceau

mai așezați, cum cerea cinstea casei. Erau oameni foarte primitorii și nu o dată aș petrecut noaptea culcați în pod, ca să-și poată lăsa culcușurile pentru oaspeții lor, care era locașul iubirii.

Intr'una din zile frații eșiră amendoi la vînătoare și treceau de-a lungul unei stânci prăpăstioase, căutând ursul ce de curând făcuse mari stricăciuni. Intr'un târziu deteră de urma lui, și-o mornăire sgomotoasă, precum și rostogolirea petrelor i vesti despre apropierea lui. Dar în clipa, când Mirea voia să-și arunce darda în el, sbură dintr'un desis o altă dardă drept în coastele fiarei, ear în urmă se auzi un rîset limpede ca sunetul clopotului. Ursul se rădică în două labe și înaintă mormăind cu turbare drept spre desis. Andrei cuprinse primejdia, în care se afla îndrăznețul vînător și pe când Mirea grăi necăjit «Să-și scoată el singur la capăt vînătoarea ce-a început.» — el strigă «N'ai auzit tu, că era un copil ? ! » — se aruncă în drumul ursului mai înalt decât dênsul și-i înfipse cuțitul până la mânunchiū în umăr. Ursul trase odată cu laba în vînt, apoi căzu mort înaintea lui.

«Ce păcat ! — zise glasul cel limpede, — și din desis ești la iveală o fata minunat de frumoasă, în vestiment scurt, cu opinci și cu căciulă de miel alb, de sub care eșiau înderețnice bogatele plete de per negriu. Ea avea ochi verzi cu lumina ca de aur, eară sprâncenele i erau negricioase și frumos arcuite. De pe umeri i atârna o subă de per de capră, moale ca mătasa și alb ca zăpada, ear în mâna avea un cuțit lat, întocmai ca al lui Andrei, cu care-l aşteptase pe urs, stând țapănă.

«Ce păcat ! zise ea din nou, --adecă nu ești l-am răpus !» -- și ochii i se împlură de lacrimi.

Andrei stetea rușinat înaintea ei și privia la urs ca și când, de dragul setei frumoase, ar fi voit să-l facă ear viu.

Ea-i dete ursului odată cu piciorul fără-ca să-si dea seamă de ceea ce făcea, numai ca să-si ascunză necazul. Ursul se mai opintă odată și voi s-o apuce. În clipa aceea fu trasă înapoi de către Mirea, care, zicându-i «Copilă nesocotită !» -- o puse în picioare.

Ea-și ridică ochii cu uimire, căci glasul era întocmai ca al flăcăului ce stetea înaintea ei, eară față și semenea, încât greu ar fi fost să-i deosebești unul de altul. Remase dar privind cu gura căscată, ca un copil mic, când la unul, când la altul din frați, până ce începură toși trei să rîză cu hohot și aşa de cu poftă, încât par că erau să nu mai inceteze.

«Dar voi suntești cu perechea, -- strigă fata, -- întocmai ca doi simburi într'o alună !»

«Și suntem în adever simburi din aceeași alună ! -- grăi Andrei. -- Dar cine ești tu, mica mea fată din codru ? ! -- Te pomenește că să fie vre-o fermecătoare ce ni se arată în chip de zină, ca să ne pearză !»

«Mați știi una ca asta ! -- răspunse fata, -- s-o fi putând să fiu fermecătoare ; bunicu-meu mi-a zis-o și el, căci, de ! -- abia de o săptămână sunt la dânsul și de atunci n'a avut chiar nicăi durere de inimă.»

«Nouă, -- grăi Mirea, -- ni-ar veni să te luăm fără multă vorbă drept o vrăjitoare și să te ducem prin să în cetatea noastră, mai ales că ai făcut, fără-ca să aibă voie, vînătoare pe moșia noastră.»

«Să știi c'avem și o mamă strănică sus în cetăție!» -- grăi Andrei.

«Auzi lueru!--strigă fata;--pe aceea trebuie să o cunoșc; mă daū prinsă în mânile voastre!»

Ea chiamă un șoimăr, i trimise bunului-său vorbă prin el, i porunci să vie în urmă cu caii ca să o ieșe și plecă veselă cu cei doi frați de-a-lungul cărărilor prăpăstioase inspre cetăție.

Mama celor doi flăcăi, Jupanița Roxana, ședea la fereastră și se întreba în gândul ei, cine poate să fie păstorul cel tiner, pe care-l aduc seiorii ei cu denești. În urma lor oamenii aduceau ursul pe crengi de copaci.

Când ei ajunseră în apropierea cetății, Jupanița Roxana strigă speriată : «Sfinte Doamne, dar asta e fată! Unde aū putut oare să dee de dênsa.» Peste puțin glasul și pașii lor tinerești răsunară în curte, apoi în pridvor și în cele din urmă în tiindă.

«Maică.--zise Mirea,--eată și-l aducem prins pe vînătorul ce ni-a stricat vânătoarea. Care să-i fie pe-deapsa?»

Jupanița Roxana se uită îngrijită la fata tineră; mai bine i-ar fi părut s'o poată trimite cât mai curind de unde-a venit: era însă aşa de încântătoare la chip și la săptură, încât i întinse mâna, pe care copila o sărută cu sfială, apoi grăi zimbind cu buñătate :

«Cea mai aspră pedeapsă ar fi să stai câteva ceasuri la tors cu o babă bêtârană ca mine.»

«Vorbă să fie! răspunse fata,--eū torc întocmai ca o zină; darda nu mi-a făcut mâna câtu-și de puțin grea. Eară cât pentru bătrânețe, singurul om, cu

care-mi petrec viața, e bunicu-meu, care șede toată ziua pe un scaun și adoarme de câte-ori voiesc a-i povesti ceva.»

Pe când le grăia aceste, ea-și desbrăcă șuba și voia să o pună la o parte; dar Andrei și sări curtenitor într'ajutor. Maica Roxana i luă ea însă-și căciula din cap și netezi nădușitele șuvițe de păr creț de pe fruntea înserbentă. Era acum chiar mai frumoasă, învelită oare cum ca leul în o coamă bogată, și atât mama, cât și feciorii priviră cu multă mire la ea.

«Dar cum te chiamă pe tine copila mea drăgălașă? -- întrebă Jupanița Roxană.

Imi zic Urlanda; un nume urât, nu-i aşa! -- Rolanda-mi era numele, dar fiindcă eram aşa de sâlbatică și făceam atâta gălăgie, mi l'aș schimbat în Urlanda! -- Ea le zicea aceste cu un glas intunecat și aşa de hazliu, încât începură tot să rîdă. «Bunicul meu șeade în ceea l-alta parte a munților; am alergat mult astăzi.»

«Ei, atunci are să-ți prință bine masa ce ne aşteaptă!»

Intrară cu toții în sufragerie, ai cărei păreți erau acoperiți cu minunate covoare turcești și în care strălucia tacâmul de argint. Cei doi tineri, gustau cu cumpăt din vinul, pe care-l amestecau cu apă, iar femeile se multămiră cu apa curată. Vorba curgea voioasă între dinșii; își spuneau povestiri de vînătoare de urși, una mai minunată decât ceea laltă, dar pe Rolanda n-o întrecea nică unul; ea știa să spuiere mereu din ciudate în mai ciudate, și le spunea cu

atâta seriozitate, încât par că era gata să jure pe ceea ce spunea.

La multă veselie a dat loc încurcătura, pe care o făcea cu cei doi frați, și când Andrei i se prezenta ca cel ce i-a scăpat viața, iară Mirea se cam aprinse și-i spuse, că el a fost cel ce-a scăpat-o de cea din urmă îmbrățișare a ursului, ea grăi veselă:

«E bine că amândoi mi-ați scăpat viața; altfel n’ași putea nică odată să-l deosebesc pe acela, căruia-i sunt recunoscătoare pentru viața mea.»

După masă ea ceru furcă și fus; voia să le arate, că ceea ce zisea despre torsul ei nu era o poveste de urși. Iar aceasta o zise cu căutătură vicleană spre cei doi frați. Si în adevăr, firul ce torcea era subțire și de o potrivă cu firele de painjen, spre marea mirare a Jupaniței Roxanei.

«Și la gherghef știu să lucrez prea frumos, — grăi fata; — asta am învățat-o de la mama, care lucra la gherghef ca o zină și credea c’o să-mi domolească sălbăticia prin asemenea lucrări frumoase; însă eram totdeauna gata mai nainte de a se fi gândit ea, și pe când prindea de veste, mă aflam afară la herghelie ori la vînătoare.»

«Acum, — urmă ea suspinând pe nevrute, — herghelia e vîndută și nică nu poți călări prin nemernicii ăstia de munți, fiindcă n’ai cătu-și de puțin loc. — Ah! Iată caii! — strigă ea și sări de pe scaun. — Trebuie să plec; altfel nu sosesc cu ziua a casă și fără doar și poate bunicul, dacă vrea, poate să mă certe: are niște sprincene dese și aşa de multe creațuri împregiurul lor!»

Ea sbură la Roxana, i sărută măna, luă ziua bună

de la cei doi frați, fluturându-și căciula în vînt, apoi și-o puse în cap, ești din casă, se aruncă băiește în șea, iute și sprintenă ca o volbură.

Flăcăni porunciră și ei să li se aducă caii, ca să-și petreacă oaspele tineri până la hotarul moșiei lor, și luară toți trei ziua bună de la mama Roxana, care privia zîmbind cu seriositate la dinșii. Era îngrijată: nici singură nu știa de ce și-ar fi dorit să-și chieamfiorii înapoi.

Rolanda voia să gonească la deal și la vale, și era greu să o opreasă de a-și face poftă; abia după ce o aduseră să i se facă milă de căi lăsa mai domol și grăi suspinând: « Aceste scaune mobile voi le numiți căi! ? »

De oare ce se înnoptă, ea pofti pe frați să vie să-l vadă pre bunicul și-i pofti așa de stăruitor, încât ei primiră.

Moșneagul ședea lângă sobă și-și netezia barba cea albă ca zăpada, care-i cădea până la brîu.

— Pe unde a mai cutreerat copila mea cea sălbatică? — zise el cu bunătate.

« În o groaznică robie, pentru vina de a fi vînat pe pămînt străin; și iată urmăritorii mei, cari au și venit cu mine, ca să vadă, dacă le-am spus adevărul, »

Betrânul privi cu mulțămire la cei doi flăcăni, cari remăseseră stând cu sfială înaintea lui.

Peste puțin se întinse masa pentru cină și se petrecu tot atât de veselă ca prânzul la Jupânița Roxana.

În revîrsatul zorilor Andrei și Mirea încălecară, și mare le fu mirarea, când li se versă dintr-o fe-

reastră o ploaie de flori în cap. Dar când priviră în sus, fereastra se închise de grab, și nu văzură pe nimeni.

Incepând cu ziua aceasta, urmă un lung șir de zile, în care venia să se vadă, să se revadă, să easă la vînătoare, să călărească împreună, ori să se întâlnească în tăinicie, ca să stea de vorbă. Rolanda putea să aibă și ea ceasurile ei posomorite, în cari se făcea și mai plină de farmec : vorbia atunci de reposații ei părinți, cât era de singură-singurică în lume, despre bunicul, care nu mai avea niciodată să trăească mult, și atunci ea nu știa în cont.

— «Ce ocară ! — strigă Andrei. — Nu suntem noi oare frații tăi ? Nu este aici un loc de adăpost pentru tine ?

— «Nu-i ești oare dragă mamei ! ? — adăugă Mirea.

Inima Jupănesei Roxanei se umplu cu de îngrijire, și totuși ea o iubia cu tot dinadinsul pe copila sburdalnică.

Cât va timp după ce se schimbaseră aceste vorbe, resună un viu tropăt de copite, din vale în spre curte : era Rolanda, fără căciulă, cu părul fluturat în vent. Ea se răpezi spre casă și intră cu față albă ca varul la Maica Roxana.

«Vă rog, în numele lui Dumnezeu, să mă țineți la voi ! — zise. — Bunicul a murit ; i-am închis ochii, l-am pus în cosciug și l-am înmormântat, și nu mi-a fost frică ! Dar în urmă aș venit rudele, o ceată întreagă, și aș început să se certe asupra moștenirii și să se bată și mău înjurat și pe mine, fiind că mă-lăsat ceva cu limbă de moarte, iară unul cu capul pleșuv mă și peșit fără multă vorbă ! Brr !

De aici inainte m'am temut! -- Un nemernic ca din-sul! Dar i-am și spus-o, că mă chiamă Urlanda și că sunt aşa de rea la fire, încât nimeni nu mă poate lua de nevastă. Nică nu-mă doresc pe nimeni de bărbat; voiesc a remânea la voi câtă vreme nu mă veți da afară!

Jupânița Roxana avu să-și dea multă osteneală ca să-și înțeleagă furfuna de vorbe și încă mai multă pentru ca să liniștească copila turburată. Ea o strînsese la inimă și-i netezi sălbatecile șuvițe de păr creț, o duse apoi în odăia mică și albă, în care ea locuise în mai multe rânduri, și zise, că aici are să șadă câtă vreme va mai remânea acoperemēnt pe casă.

Rolanda se aruncă în brațele ei și-i sărută mănila și-i făgădui, că are să se facă blândă, aşa de blândă ca un lac mare și liniștit. Jupâniță Roxana i răspunse zimbind, că blândețea i va veni după ce va fi ajuns nevasta cuia va.

-- «Dar eu nu voiesc să mă mărit, voiesc să rămân mereu fată, liberă, liberă ca o pasere.

Jupânița Roxana suspină încet, și-și îndreptă luceafările asupra glasului fețelor săi, cari tocmai se întorceau întrebând de Rolanda, pe care o văzuseră departe gonind spre cetățue.

Din ceasul, în care Rolanda se mută la ei, frații trecură prin o ciudată schimbare în ceea ce privia purtarea lor. Ei o primiră ca pe o soră mai mică, ceea ce făcă pe tineră fată sficioasă și pusă pe gînduri. Eșiau mai adese ori ca mai înainte, însă nu împreună, ci pe căi deosebite, iar Rolanda remânea cu Jupânița Roxana. Era perdută în gânduri și visătoare și versă lacrimi tăinuite. Când credea, că

n'o bagă nimeni de samă, privia adeseori când la unul când la altul din cei doi frați, ca și când ar voi să priceapă un lucru ce-i era netâlmăcit. Chiar și acum se întâmpla adeseori să-i confundă pe amîndoï; dar ea nu mai rîdea, ci privia îngrijită la mama lor.

Jupânița Roxana vedea, cum încetul cu încetul se îngrămădește un nor întunecat peste casa ei, și plânghea chiar mai în taină decât Rolanda, mai ales de cînd, în amurgul serilor, i veniau feciorii unul cîte unul și vorbiau despre iubirea lor adâncă, fără de margini și neinfrânată, adăogând fie-care:

«Crezi tu, că și frate-meu o iubește? el e aşa de schimbat! și care spre care dintre noi va încina inima ei?»

Multe lumînări a dûs jupânița Roxana la bisericuța din deal de la Lespezi, nădăjduind, că prin obositareale ei mergeri la biserică să căstige îndurarea cerului ca să nu cază o mare nenorocire pe capul iei.

Rolanda fusese cuprinsă în timpul din urmă de o nespusă luptă susținută, de oare-ce Mirea și Andrei, fără de a ști unul de celalalt, i făcuseră în aceiași zi mărturisire despre iubirea lor, iar biata copilă zadarnic își întreba inima, i iubia pre amîndoï, prea mult i iubia, pentru ca să-l poată face pre unul dintre dinșii nenorociti; și precum nu-i putea deosebi la vedere, nicăi în inima ei nu putea să-i despartă unul de altul. Nu voia să-i spună jupâniței Roxanei nimic, pentru ca să nu o mâhnească, și vedea cum frații nu se mai puteau înțelege, ba schimbau chiar vorbe aspre între dinșii, ceea ce mai nainte nu se întâmplase nicăi odată.

Văzînd acestea Jupânița Roxana i chiană într'o zi pe câte-șă trei la dînsa și le grăi :

«Prea e de mult, că staă mărturie la lupta ini-milor voastre : unul dintre voi trebue să facă o jertfă mare, pentru ca cel-l-alt să fie fericit !»

«Da, -- grăi Mirea cu glasul înnăbușit, -- unul dintre noi trebue să părăsească lumea asta !»

«Pentru Dumnezeu, -- strigă Roșanda, -- de dragul meū nu vă hărțuiți !»

«Ba nu ! -- grăi Andreiū zimbind cu duioșie, -- asta ar fi peste putință ; unul ori altul poate să se depărteze de bunăvoie.»

Jupânița Roxana își ridică mânilile în sus ; «O ! copii sără de lege ce suntești ! Vă am născut și crescut eu aşa de slabă, ca nică unul dintre voi să năibă puterea de a duce sarcina celei dintâi dureri ! -- Rolando, până mâne să aibă timp de chibzuire, până mâne să adunăm putere și virtute !»

După acestea se despărțiră.

Andreiū porni pe o potecă de codru în spre Les-pezi, căză în genunchi în bisericuță și grăi : «Tu, Doamne, cunoști inima mea și puterile mele ! fă ca să nu păcătuesc greu de mine însu-mă, de mamă mea, de fratele meū, de femeea pe care o iubesc, ci dacă nu va voi să mă ia pe mine, prefă-mă în peatră, ca să nu mai simt nimic !»

Mirea se duse și el pe o altă cale la bisericuță și se închină lui Dumnezeu cu aceeași rugăciune. El priviră tristești unul la altul și se întoarseră a casă și-care pe calea sa, căci și unul și altul credea, că el singur a făcut jertfa.

A doua zi de dimineață Jupânița Roxana se ivi

cu față albă ca brobodul ce acoperea cele dințăi fire argintii din părul ei.

Cei doi frați erau ca și când s-ar fi ducind la moarte; numai singură Rolandă avea față strălucită, cind se ivi înaintea lor. Teată firea i era cuprinsă de o înălțare susletească, ceea ce o făcea frumoasă mai presus de firea omenească, părea cu un cap mai înaltă, când grăđ cu glas bland și limpede :

«Eșii după mine, mult prea iubișii mei; hotărirea trebuie să se dea sub cerul lui Dumnezeu!»

Mergând înaintea lor, ea săltă, par că prin văzduh: mâinile i erau străvezii ca ceară, iar ochii, pe care i rădica spre cer, plini de lacrimi. La marginea unei prăpăstiilor fioroase ea se opri și îngenunchia înaintea Roxanei.

«Maică, — zise ea, — dă-mi binecuvântarea ta!»

Jupânița Roxana își puse mâinile cuprinse de trămurare pe frumosul cap cu pletele crețe.

«Iar acum, — grăđi Rolandă cu glasul senin, — acum ascultați-mă: Vă iubesc pre amândoi, vă iubesc aşa de nemărginit ca pre mine însă-mă, mai mult decât viața mea; de aceea nu pot să mă daă nicăi unuia dintre voi; acela însă, care mă va scoate din această prăpastie, acela să-mă fie bărbat!»

Maică năiente de a-și fi înfins vre unul mâna, ea se avîntă ca o pasere în sbor peste marginea stâncii în adâncimea sără de fund.

Dar, o! minune, în cădere-i ea se prefăcă în o cascădă spumegată ce burează strălucind în aer ca un vel de mireasă.

Cei doi frați voră să se arunce după dinsa, dar nu putură, căci picioarele lor se prefăcară în stînci,

brațele lor tot în stînci, inimele lor în peatră și astfel remaseră înăltându-se spre cer.

„Iar mama nenorocită ridică brațele în sus și strigă : « Eu singură să mai trăiesc ! ?—Doamne,—nu ai tu îndurare ! ?»

Ea căzù la pămînt cu brațele deschise, cuprizînd cu ele pre copiilor sei. Și iată,—cum zicea astfel, ea se prefăcu în mușchiu des și moale, care încetul se întinse și acoperi cele două stânci până la mijlocul lor.

Astfel stați ei și vor mai sta în veci : Urlătoarea sălbatică și albă ca o mireasă, fiind gata de jertfă, cei doi Jipii, și mama lor duioasă și plină de credință și îngrijire.





CARAIMANUL



araimanul, întunecat și amenințător, răsare dintre cei-lalți munți cu stâncile sale strășnice, dintre cari par că s’ar fi deslipit o bucată, remâind atârnată la jumătatea drumului.

Aceasta bucată samănă cu un cimpoiū. Iată istoria ce se povestește despre dênsul.

În timpurile străvechi, când cerul era mult mai aproape de noi și mai multă apă de cât pămînt, locuia în Carpați un vrăjitor puternic.

Era aşa de mare ca cel mai înalt brad și purta în cap un arbore cu crăci și ramuri verzi. Barba lui lungă de mulți coți, întocmai ca sprâncenile, i erau de mușchiu; îmbrăcămintea lui era de scoarță de copac, voacea lui semăna cu bubuitul tunetului, iar sub braț purta un cimpoiū mare cât o casă.

Cu acest cimpoiū, el putea să-și împlinească toate dorințele: dacă cânta încetinel dintr’însul, resăria împrejurul lui iarbă verde, cât putea să străbată el cu ochii; dacă sufla mai tare,

putea să facă flințe viețuitoare; când însă sufla cu strășnicie, atunci se ridica o furtună aşa de mare, încât munții se clătinau, marea se retrăgea de stânci și parte din pămînt remănea uscat. O dată năvăliră asupra lui niște dușmani puternici; el, în loc de a se apăra, își puse numai cimpoiul la buze și i prefăcu pe dușmani sări în brazi și în fagi. Căntând, el nu obosia niciodată, fiind că i plăcea să audă ecoul cântecelor sale; dar cu atât mai mult se bucura el, când vedea că totul ia viață împrejurul lui.

Veniau, Doamne, miș de oîte de pe toate colinile și din toate văile, cărora le creștea în frunte copaci, de pe cari Carimanul își putea recunoaște avutul său; pe urmă eșiră și cânii din petri, la iveală, și toti cunoșteau voacea lui.

Fiind că nu prea văzuse multe lucruri frumoase pe la oamenii din cele altele țări, se chibzui mult până să facă oameni, dar se gândi să populeze țeara cu copii.

Atunci cântă din cimpoiul cel mai dulce din cântecele sale, și ătat că eșiră dint'însul copii și iar copii în număr nesfărșit.

Acum puteți să vă închipuiți ce frumos era în împăratia Caraimanului. El cânta și cânta mereu, iar miciile flințe se rostogoliau pe pajistea cea verde și erau foarte voioase. El se vîrau pe sub oî, le sugea laptele din uger, își culegeau poame și erburi și le mâncau, dormiau pe mușchiu, sub petri, și erau voioși

cât e ziulica de mare. Chiar și în somn erau veseli, pentru că atunci Caraimanul le cânta niște cântece aşa de dulci, încât le veniau cele mai plăcute visuri. Niciodată nu se auzia vr'o vorbă rea în împărăția lui Caraiman. Acești copii erau toti aşa de drăgălași și de fericiți, în cât nu se certau nici odată între dênsii; invidia și gelosia de asemenea lipsiau la dênsii, pentru că tuturor le mergea de o potrivă de bine, căci Caraimanul le purta de grija ca să fie tot-dă una oî destule, cari să nutrească toți copiii, și tot prin cântecul lui făcea să crească în destul earbă și burueni pentru oile cele multe.

Nici unuî copil nu i se întâmpla ceva rău, căci cainii aveau grija de a-i plimba și de a le căuta pentru jocurile lor locurile cele mai acoperite cu mușchiu. Dacă vre-unul cădea în apă, îl scoteau cainii afară; dacă vre-unul era osenit, îl lua un căne pe spate și l ducea să doarmă la umbra cea mai recoroasă. Copii erau aşa de fericiți, par că ar fi fost în cer; nici nu doriau nimic, flind că ei nu văzuseră încă haine frumoase și urite, nici palate mari ori colibe sărace pentru ca să răvnească unul la avutul celuî-lalt.

De asemenea la Caraiman nici nu se pomenia de boale și de moarte; toate flințele pe cări le făcea el, veniau aşa de sănătoase pe lume, ca și când ar fi eșit din găoagea ouluî și nici nu trebuia să moară vre-unul, când era aşa de mult loc pentru toți.

Cât se întinde țara de pe care abătuse Caraimanul apele, trebuia să fie populată și era destul loc pentru copii și oî încă pe timpuri îndelungate. Cât despre cetire și scriere, copiii nu știau nimica, și nică că aveau trebuință, de vreme ce toate veneau de la sineși, ei nu mai aveau nevoie să-și dea vre o ostineală, nică mai cuminți nu le trebuia să fie, fiind că nu aveau a se teme de nici un fel de pericol.

Cu toate acestea, când se făcură mai tarî, începură să-și sape în pămînt căsuțe mititele, pe carî le acoperiau cu mușchiu și pe urmă ziceau: Asta e a mea! Îndată apoi ce unul a apucat să zică: «Asta e a mea!» urma să zică și cei-l-alți. Unii își zidiră și ei tot astfel de căsuțe; alții însă găsiră mult mai comod să se instaleze în cele făcute gata, iar când stăpâni strigau și se jeluau, strengarii de mici însoritorî rîdeau de dînși. Atunci îșelați începură să facă întrebuițare de pumni lor cei mici și astfel se stîrni prima bătălie. Câți va dintre dînși aleargă la Caraiman și se jeluiră, iar acesta suflă în cimpiu de tună aşa de tare, în cît pe toți i cuprinse o spaimă groaznică. Așa începură pentru ântăia oară să știe și ei de frică, iar pe urmă se supără pe păritori și astfel intră împărecherea în frumoasa și pacinica împărătie a Caraimanulu. Aceasta se măhni foarte, când văzu că micii oameni din țara lui făceau tot ca cei mari din alte țeri, și se chibzui cum să se găsească leacul. Trebuia el oare să-î susfle pe toți în mare și să

facă alții noți în locul lor? Dar cei noi ar fi făcut tot numai ca și aceștia, pe cari afară de aceasta i iubia aşa de mult.

Se găndi dar să înlătureze tot ce le dădea prilej de ceartă; dar atunci toate ar fi ajuns să fie goale și pustii, fiind că cearta se iscăse asupra unui petec de pămînt, asupra unui pumn de mușchiu, ba la drept vorbind chiar numai pentru că unuia fuseseră silitor, iar alții leneși.

Socoti dar să le dăruească la fie-care câte ceva, și-i dete fie-cărui căte-va oî, cătă-va căni și câte o grădină. Dar atunci fu și mai rău. Unui își sădiră grădina, alții o lăsără în părăginire și văzură că grădinele plantate erau mai frumoase și că oile dedeaு mai mult lapte, pentru că pășunea le era mai bună.

Atunci nenorocirea fu mare. Cei leneși încheiară legătură între dênsi, năvăliră asupra celor silitori și le luară o multime de grădini. Cei silitori se duseră atunci în alt loc, care sub mâinile lor se făcu în curând tot aşa de frumos, ori ei nu se lasară să fie goniti, și de acea se născură bătălii îndelungate, în cari vre-o cătă-va fură chiar omorîti. Când văzură pentru ântâiasă dată moartea, i cuprinse o mare spaimă, se întristară, și-si deteră unuia altora făgăduința de a trăi în pace și bună înțelegere. Dar ei nu putură să stea mult timp liniștiți pentru că nu mai voiau să se omoare unul pe altul, începură să răpească bunurile și avereia prin viclenie unul de la altul.

Acest lucru era încă și mai trist de văzut; el i căzu lui Caraiman aşa de greu la inimă în cât vărsă șiroaie de lacrimi. Aceste curseră la vale până în mare; însă copii se și răutăcioși nu se gândiră, că acestea erau lacrimile bunului lor tată, că le vărsase din cauza lor, ci se certau mereu mai departe. Atunci Caraiman plăse din ce în ce mai mult, și iată în cele din urmă lacrimile lui se făcură râuri și torente, că pustiiră uscatul și-l prefăcură într'un lac mare aşa în cât periră o mulțime nenumărată de flințe vii. După acea el își curmă plânsul și suflă un vînt aşa de puternic, în cât pămîntul și arătătură se remase uscat: dar, acum toată verdeață dispăruse, bolovanii rostogoliți acoperiau casele și grădinele, cîte nu mai găsiră pășiunea lor și pentru că nu mai dedeau lapte, copiii le tăiară gâtul cu petre ascuțite, să vadă dacă nu cumva ese lapte și din altă parte. Însă în loc de lapte ești sănge și indată ce beură, copiii se făcură foarte sălbatici și poftiră încă mai mult de cât aceasta.

Așa, ei omorîră și mai multe oî, măcelăring și pe ale fraților lor, beau sănge și mâncău carne.

Atunci Caraiman zise: «Trebuie să facem animale mai mari, căci altfel în curând le măntuește pe toate.» Deci suflă și din cîmpoi. Acuma se iviră zimbrii, caii înaripați cu coada lungă și încolăcită, elefanții și șerpi. Copiii începură să se încăiere la luptă cu toate aceste animale, le slujiră la trebuințele lor; altele se luară după densi și-i omorîră. Acum pentru

că nu mai trăiau în pace, se iviră boale grele printre dînșii.

În curînd se făcură și ei tocmai ca și oamenii din cele-lalte împărații și Caraimanul deveni din ce în ce mai întunecat și mai supărătos, văzînd că, tot ce făcea el bine, se înțorcea spre rău. Creaturile lui nu-l mai iubiau, nu mai aveau încredere într'însul și nu se gîndiau nicăi de cum, că numai ei singuri erau vinovați de rele, ei credeau, că Caraiman le-ar fi trimis nefericirea numai din semetie. Nicăi nu mai voiau să mai audă cimpoiul, care o dată i înveselia cu sunetul cel dulce; dar' nicăi uriașul nu mai cânta din el, era așa de trist și de ostenit, în cît dormia oare întregi la umbra sprîncenelor sale, cari în creșterea lor se împreunaseră cu barba. Câte o-dată se scula din somn, și punea cimpoiul la gură, scotea niște adevărate sunete de surle cu cari umplea lumea înrăutățită.

Din aceasta ești o furtună așa de strășnică, în cît copaci se frecau unii de alții trosnind și scârițiind până când aprinseră toată pădurea.

Atunci el se ridică în sus cu arboarele din capul său până în nori și scutură dintr'însul o ploae ca să stingă focul.

Dar oamenii aveau un singur gând: cum ar fi putut ei să facă pe cimpoiul să tacă în vecii vecilor. Ei veniră cu lănci, cu sulige, cu prăști și cu petre, ca să-l bată pe uriaș. Dar' acesta rîse astfel, încât din aceasta se născu un cutremur de pămînt, care i înghițî împre-

ună cu animalele și cu casele lor. Atunci veni o altă ceată cu torte de brad aprinse, ca să-i părlească barba. Dar' el strănută aşa de tare, încât toate se stinseră și oamenii căzură pe spate.

A treia ceată de oameni voia să-l lege în somn, dar' el își întinse membrele, toate legăturile se rupseră și oamenii fură striviți.

Atunci se gândiră să apuce cimpoiul prin viclenie; ei voiau să-l fure pe când uriașul dormia. Dar' acesta-și așeză capul pe dânsul și era aşa de greu, încât toți oamenii și toate animalele împreună n'ar fi putut să miște cimpoiul din loc.

Deci ei se apropiară încetinel de dânsul și făcură o gaură foarte mică în cimpoi. Iată că îndată ești o furtună aşa de mare, că nu se știa ce este pămîntul, marea și cerul și din toate făpturile Caraimanului abia mai remăsesese ceva.

Uriașul însă nu se mai deșteptă; el doarme și astăzi cu cimpoiul sub subțioară. Acesta câte o-dată începe să sune, și furtuna se coboară de-alungul văii Prahovei.

Dacă s'ar găsi cineva să înnădească cimpoiul, atunci lumea ar fi iar a copiilor.





PESTERA IALOMIȚEI



rcând trecătoarea dintre Vîrful-cu-Dor și Furnica inspre ceea-l altă parte a Buceciului, coborîm la isvoarele Ialomiței, dintre cari unul se ivește într'o uriașă peșteră de stalactite. La gura peșterei se află o mică mănăstire, așezată acolo încă din timpurile vechi străvechi; se zice, că peștera nu are fund și că un om, întrat odinioară mai adânc în ea, nu s'a mai întors la lumina zilei nici până 'n ziua de astă-ză.

Peșteră aceasta era odată locuința unuia vrăjitor înfricoșat, despre care mergea vestea, că fură fetele frumoase de la țearină, de la casa părintească, de lângă pristolul de cununie. Se lăua toate fără nici un gănd de împotrivire după densusul, iar de văzut nu le mai vedea apoii nimeni. Mulți voiniți cutezători se prinseră să le scape, intraseră chiar, luându-și înima 'n dinți, ba-l chiămaseră pe vrăjitor, strigând: Bucure! Bucure! — dar nici Bucur, nici vre-una dintre fecioare nu li se ivia în preajma vederii.

Era acum în Rucăr, satul frumos de la poalele Buceciului, o fată frumoasă pe care-o chia-

ma Ialomița și care se'ncumetase a zice, că nu se va duce la chiămarea vrăjitoriu, în ori-și-ce chip s'ar ivi el și cu oră și ce făgăduințe ar căuta s'o adimenească. Chiar, — zicea—dacă m'ar duce în peșteră, tot așă ești de acolo.» Asta era o vorbă cutezată ; bătrâni clătinau din cap, dădeau din umeri și ziceau în sine : Numai dacă vine 'n adevăr odată, tot merge și ea din bună dragă ei voie, cum s'așă mai dus și toate cele-l-alte.

Trecu un timp oare care mai îndelungat, în care nimeni și nimeni nu se ivi, ca să pună la încercare voiniccia tinerei fete. Bucuria și hrana vederii le era tuturora cu obraji ei rumeni, cu buzele ei fragede și răcoroase, cu părul ei roșiotic, ce-i cădea în unde mărunte, și cu marii ei ochi albaștri. Nasul i era subțior, nările străvezii și numai vîrful lui era puțin, abia puțin adus cam îndrăsneț în sus, având și o gropiță de asupra, grumăjorii i eșiau albi ca spuma laptelui din cămașa bogat cusută cu flori, iar pletele de păr roșiotic, cari se furișau de prin coade și pre cari nu era pepten să le stăpânească, i cădeau cu îmbelșugare peste frunte, peste tîmpă și peste gît: când își despletia părul, era 'nvelită ca 'ntr'o mantie țesută 'n fire de aur, din cari, gătindu-se duminecile de horă, nu putea să vază în mica ei oglindă nici a treia parte.

Era în sat unul, care se lăua mereu după dînsa, la puț, la țarină, la horă. Însă ea nici nu voia să știe de bietul Coman, de-și era băiat curățel și chiabur. El avea pămînturi frumoase și cai și vaci, bivolițe și oi și un cojoc alb, cusut de

minune cu flori, și-o lungă zeghiă albă, căptușită pe din lăuntru cu postav roșu și bogat împodobită pe din afară. Multe fete se uita lung în urma lui Coman, singură Ialomița nu. Gândul ei era la vrăjitorul Bucur, ce fel și chip voia să-l răpună și să le răsbune pre toate sermanele de fete, cari au căzut în cursa lui.

Intr'o duminecă minunat de frumoasă, stând înferbentați jucători să mai resusfe o clipă, se auzi din apropierea lor un cântec de fluer aşa de frumos, încât inimile întregei cete tinere se umplură de bucurie. Cuprinși de curiositate, ei se întoarseră și văzură un păstor tiner, răzimat de un copac, cu picioarele crucișate unul peste altul, aşa de linisit, ca-și când ar fi stând de când e lumea acolo, și totu-și nimeni nu-l văzu-se venind, nimeni nu-l cunoșcea. Cânta, cânta mereu, ca-și când ar fi singur el în lumea asta; o singură dată și ridică ochi și privi la Ialomița, care venise cu totul aproape de el și asculta melodiile cerești cu buzele desfăcute și cu nările cuprinse de tremurare. Peste câtva timp se uită iar la ea și-apoi de a treia oară.

Coman, care stetea 'n dosul Ialomiței, șopti acum: «Du-te de aci Ialomițo; omul asta e obraznic!»

Tinera fată dete nerăbdătoare din umăr și din coate.

«Ialomițo,—i șopti iar flăcăul gelos,—nu ți-e rușine să lăși să se înhoalbe aşa la tine!»

Ea nu-i dete răspuns ci-i întoarse spatele.

«Ialomițo, 'tă spun ești, păstorul ăsta nău e altul de cît Bucur vrăjitorul !

In clipa aceea păstorul făcu semn că are să înceteze a mai cânta, iară Ialomița simți că-i trece un fior rece prin inimă și că i se oprește resuflarea.

— «Ce știu tu! ?—zise ea, dar glasul i cam tremura.

«O știu, fiind c' o simt ; o simt, fiindcă-mă ești dragă, o văd și aceea, că și el își place tie și că aș să fi jertfă lui ca toate cele-l-alte.»

«Ești ?—Nici odată !— Pe asta pot jura !—» strigă Ialomița, făcîndu-se albă ca varul.

«Eacă fluerul meu, cântă tu !» grăi acum păstorul și-i întinse fluerul lui Coman.

Fără ca să-și dee seamă de ceea ce făcea, Coman luă fluerul, începu să cânte și cântă aşa de frumos ca nică odată în viața lui ; dar, spre marea lui îngrozire, simți, în curând, că nu mai poate să înceteze. Scotea hore nouă, pre cări nu le auzise nică odată : Brêu, Chindie, de toate, și privia cum străinul juca 'ntr'una cu Ialomița. Acum începu să cânte o doină aşa de duioasă, încât femeile se treziră cu lacrimile 'n ochi, iară Ialomița îl ruga să curme. El cântă, mereu cântă, privia cuprins de groaza morții împrejurul său, dar fluerul nu înceta.— Se inseră ; oamenii începură să se ducă unul câte unul oră cete-cete la casă ; Coman cântă înainte, și Ialomița stetea ca fermecată lângă el. — Păstorul străin se făcuse nevezut.

«Încetează, Comane,—zise ea—mi se rumpe i-

nima.—Ştiū odată, că nu te ţubesc; ţi-am jurat,
că n'am să fiū a celuia-l-alt: încetează Comane!
—Vino-ţi în fire!»

Dar' Coman cânta mai departe, acum aşa de vesel, ca şi când ar fi voind să rîză şi iar nişte doine aşa de triste, încât, din fundul văii recco-roase i respundea o priveghetoare.

Māi aproape şi tot māi aproape venia priveghetoarea; Ialomiţa vedea 'n lumina lunii paserea, care se pusese deasupra capulū lui Coman şi însoţia fluerul cu cântecul ei. Apoi se departă cântând dulce şi adimenitor, iară Ialomiţa se luă după ea şi se duse toată noaptea fără ca să ştie unde mergea. Coman se ducea şi el cu fluerul după minunea de pasere spre valea umedă, la ţermuri părăsiti.

Incepînd să se rĕverse zorile, Ialomiţa, cuprinsă de spaimă, îşi puse mânile în cap. «Unde mĕ aflu?— zise,— sunt departe de casă, şi partea loculū îmă este necunoscută. Comane!— dar unde suntem noi?— m'apucă groaza!»

Însă Coman nu-i răspunse nimic, ci începu să cânte una veselă. Şi de odată se ivi un armăsar, care, alergând peste pajişte la dînsa, dete o raîtă împregiurul ei şi o îmbia, aninădu-şî capul de dînsa, să-l încalece.

«Ah!— suspină ea,—dacă aş fi o pasere, ca să pot scăpa de voi amendoi!»

Nici nu grăbi bine vorba, şi ţata că sbură ca porumbel departe-departe prin zorile rourate.

Iară armăsarul se prefăcu într'un şoim, se răpezi dintr'o nălăime înfiorătoare asupra ei şi o

duse 'n ghiarele sale spre munți.

— «O ! dacă și fi o floare din pajiște !» — grăi fata cuprinsă de spaimă. În clipa aceea se afla ca floare de Nu-mă-uita la marginea părăului ; iară șoimul se prefăcu în fluture, se legănă pe dânsa.

«Firea-și fi mai bucuros un păstrăv în părău !» zise Ialomița. — Pe dată ea se prefăcu în păstrăv ; însă din fluture se făcu o mrejă, care o prinse, o scoase la aer și-o ținu până ce era gata să-și dee sufletul.

— «Așă vrea să fiu o șopără !» — grăi sârmana copilă trăgând de moarte, și de odată ea se strecură cu iuțeala vîntuluи prin earbă și printre floră și se credea adăpostită sub orășică frunză, orășică peatră. Insă iată că de sub cea d'antă peatră ești tărîș un șerpe, care o ținea sub ochii sei înfricoșați, încât nu putea să se miște.

Remasă mult timp astfel, în vieme ce șopără mititele i se bătea înima par că era să se sfîrșească.

— «Mař bine așă fi fost o călugăriță, — zise ea ; în mănăstire eram la adăpost. » — În clipa aceea se încheia o boltă de biserică asupra ei ; facilile ardea și o măreață cântare se înălța din gurile mai multor sute de maici. Ialomița era îngenechiată, ca maică, înaintea unei icoane sfinte : înima i bătea încă de spaimă, și cu toate aceste începuse a se bucura, că 'n acest sfînt locaș e la adăpost. Plină de recunoștință și ridică ochii la icoana de deasupra ei. — Dar, iată că din icoană se îndreptaț tintă la ea ochii lui Bucur

și-o țineau sub stăpânirea lor, încât nu se putea duce mai departe nicăi chiar după ce biserică se deșertase. Innoptându-se, ochii incepură să lumineze, iară lacrimile Ialomiței curgeau peste petrele, pe cari ingenunchia.

«Ah! — strigă ea — nicăi chiar la loc sfînt nu mă lașă în pace! — O! dacă aș fi un nor!»

Ca prin minune bolta bisericii se prefăcu în boltă cerească, iară ea se legăna ca nouă prin văzduh la înălțimi înfiorătoare; însă urmăritorul ei se schimbă într'un vînt și o mână de la mează zi la mează noapte, de la răsărit la apus, giur împregiurul pământului.

— «Firea-și mai bucuros un fir de nisip!» — zise în cele din urmă micul nor. De odată ea cuzu de sus ca nisip de aur drept în Rîul Domnei. Dar Bucur trecea în chip de țaran desculț prin rîu și căutând aur, scoase firul de nisip din fundul apei.

Nisipul se strecuă însă iute printre degetele lui și se prefăcu în o căprioară, care o luă la fugă spre desisul păduri. Dar' mai nainte de a fi atins marginea păduri adăpostitoare, Bucur se prefăcu în vultur, se răpezi din înălțime asupra ei și o duse în ghiarele sale spre Buceciu în cuibul său.

Abia-i dete drumul, ea căzu ca picătură de rouă pe un busuiocel: el se prefăcu 'n rază de soare și o atinse, ca să o soarbă.—

Acum ea fugi ca capră neagră, fără ca să-și deosebească, drept spre peștera lui. El grăbi, ea vînător, rîzând după dînsa și zise printre dinți: «Acu ești în mâna mea!»

Ea intră în fuga ei mai adînc și tot mai adînc în peșteră: de odată văzu, că stanele de peatră de la dreapta și stânga sunt tot fecioare minunat de frumoase, din ochii cărora picură lacrimi.

«O, fugă, fugă de aici,—i strigară o sută de glasuri—nenorocită copilă!—dacă te sărută, așă să te prefacă ca noi în peatră.»

In clipa aceea sbură o săgeată de a lungul peșterei și o lovi pe căprioara cea fugară. Îngrozită de moarte, ea strigă: O, dacă aș fi un pereț, aș putea să scap din mâinile lui!» — Numai decât ea se prefăcu într'un pereț selvatic ce se versă în afară: vrăjitorul, cuprins de mânie, se prefăcu și el în stâncă și stăvili cu brațele sale perețul, care se străcura însă mereu printre ele.

In clipa aceasta și Coman sosi la peșteră; recunoșcu glasul Ialomiței din strigătul «Comane! —Comane!» El și adună toate puterile și lovi cu fluerul în stâncă, din care vedea rânjetul lui Bucur.

Farmecul se curmă.

Bucur, întocmai ca Ialomița, nu-și mai putură schimba firea, și astfel ea curge până 'n ziua de astă zi preste brațele lui încremenite.

Iară Coman și zidi o bisericuță înaintea peșterei, se făcu sihastru și rămase privind la iubita lui cea drăgălașă până 'n cel din urmă ceas al seū.





O·M·U·L



n munte, care se numește «Omul !» Este oare muntele atât de mic sau fost'a omul atât de mare, de s'a numit muntele după dênsul ? Ce a fost oare omul acela ? Fost'a el un erou mare, care s'a bătut în bătălie ? Fost'a el un pustnic, care trăia în locuri sălbaticice ? Fost'a el un hoț mare al căruia nume nimeni nu îndrăsnia să-l pronunțe ? Fost'a el un împărat, de care se cuturemurau împărațiile ?

Omul ! Iată-î istoria.

Fost'a o-dată un tînér, care era însuflețit de dorința de a face fapte bune și frumoase. Nîmic nu i se părea nicăi prea mare, nicăi prea vitejesc nicăi prea bun, ce nu ar fi putut singur face. El își iubia țara ca pe logodnica sa. El da săracilor ori unde putea. El servia femeilor, săracilor ca și bogăților. El ocrotia pe cei slabî. Mai toate aceste se păreau prea puține, cu mult prea puține pentru a liniști iuima lui cea infocată. Căci, de câte ori el

vedea novoī și supărări, ură și minciună, de atâtea ori el credea că traiul lui cel pămîntesc era netrebuincios, căcăi ceea ce el doria era să dăruiească oamenilor fericirea.

Muma lui era o împărăteasă bună, pe care toți o cinstiau ca pe o sfântă. Ea avea darul de a vindeca bolnavii, când punea mânele pe dênsii. De aproape și de departe curgeau bolnavii la dênsa ca să-i vindece. De aceea și ea a fost mult prigonită și vrăjmășită, ba cei rei au mers până a o cleveti la împérat, încît nu i se mai permise de a vindeca pe cei ce alergau la dînsa, și în fine fu chiar isgonită de la curte. Buna împărăteasă se retrase însă în munți, și fiind că tot poporul alerga după dînsa, ea vindeca, și în esil fiind, miș de bolnavi. În curînd însă, ea se simți de tot obosită, mai mult de durerea ei cea mare, decît de multă muncă și se puse să moară. Bolnavii însă veneau și la sickerul ei pentru a se atinge de dînsul și a afla astfel vindecarea. Nu i se dăduse voie să ia cu dînsa pe unicul ei fiu. Însă acesta se furîsase pe ascuns și sedea ore întregi lângă dînsa, sorbindu-î de pe buze vorbele cari curgeau ca mierea. El se uita la mânilor ei cele frumoase, când dăruiau putere și vindecare.

«Când vindecî mamă, facî tu oare pe oameni mai buni? întreba el câte o-dată.

«E mai ușor a fi bun când e cine-va sănătos: respundea ea, desmerdând capul frumosului băiat.

«Ești însă sunt sănătos și tot nu sunt bun.» Zicea el cu tristeță.

«Nu se face cine-va bun de o-dată! Si aceasta se învață, băieți.

Astfel vorbia gura cea dulce, care se închidea acum pentru tot-d'a-una. Băiatul însă se asvîrli la pămînt lângă trupul neînsuflețit al mamei lui.

«Ah! nu pot trăi! nu mai pot trăi fără mămușoara mea!» strigă el plânghînd.

«Mamă, mămuță! trezeste-te! Fă-mi inima sănătoasă, căci tare mă doare! o mamă!»

Oamenii stațău toți în tacere împrejurul trupului neînsuflețit al mamei, împrejurul fiului care plângea, căci nimeni nu putea să aducă o vorbă de mângăiere. Ce-i ajuta însă lui, că toți plângău cu dinșul? Ce-i făcea că un popor întreg venia după siciu și îngropă în sinul pămîntului pe bine-făcătoarea lor? El simția numai o singură durere care-i rumpea inima și sufletul și de a cărui groază chiar cerul, noaptea și soarele înălbise.

El remăsesese acum singurel în lumea cea mare, din care i se luase mama. El dispără de la mormîntul ei. Nime nu o băgase de seamă. Toți l-auzise cum suspina adânc. Toți îl văzuse asvîrlind la o parte sapa, cu care el asvîrlise pămînt în groapă. De o-dată se făcu nevăzut.

Împăratul trimise oameni în unghiurile cele mai depărtate ale împărăției; însă feciorul și moștenitorul se făcuse nevăzut, par că l-inghi-

țise pământul. Nime nu știa de un pusnic, care-și scosese numele că a murit și care era ascuns în peșterile Buceciului. Numați una singură scia de dênsul. Aceasta era amica lui și ea i trimise pe feciorul său, când era să nu mai fie.

Cu cuvintele acestea—«Învață-mă să fiu bun!» intră băiatul cel orfan la pusnic, se asvîrli la pământ în unghiul cel mai întunecos al peșterii și plânse mai multe ore, de credea că i se vor sfîrși ochii și inima. Moșneagul nu zicea nimic. Mâna-i uscată trecea numai peste fața cea sbârcită și peste barbă. El clipia cu genele sale cele grele, și-să înghiția lacrimile cari-i veniau în ochi.

In sfîrșit el zise «Emanuil fătul meu, fi că dênsa, atunci vei fi bun.»

— «Însă ea nu avea o înimă atât de arzătoare, de sălbatică, de neliniștită ca a mea.»

— «Știi oare aceasta atât de bine! cine ți-a zis că ea nu a fost o-dată precum ești și tu acum?»

— «Ca mină! aceasta nu e cu putință!»

— «Din ea eșia o putere mare, și în tinerețe puterea e neliniștită. Tu nu știi cum ea a suferit!»

— «O! nici o dată ca mine!»

— «O băete! Pentru întâiasă dată te încercă suferința și tu crezi că nînic nu se poate asemăna cu durerea ta. Tu cugetă în acest moment numai la tine. Aceasta nu o facea ea nici o-dală!»

— «Dar la cine să mă gândesc! Nu mai am pe nime în lume!

— «La cine!

Pusnicul i arătă valea, și de odată începură a trece imaginile tuturor suferințelor, tuturor durerilor, ascunse de pămînt:— orbi, schiopi, săraci, robă, nevoiași, bolnavi, femei și copii, cări plângăea. Diua și noaptea ei neconitenit curgeau și nu se mai sfîrșiau. De trei ori a răsărit soarele, de trei a apus, de trei ori luna, și fințele cele palide tot trecea. Emanuil se uită neclintit spre vale și nu vorbia o singură vorbă. Atunci pusnicul puse mâna pe ochiul cei osteniți ai tânărului de se închiseră. Pe urmă-l luă în brațe, l duse în lăuntrul peșterii, și dețe lapte de băut și-l lăsa de dormi, până ce se trezi după două zile, voios și întărit.

«Știi tu acum, pentru cine aș să trăești?» îl întreabă pusnicul,

«Dar—zise Tânărul ca în somn—am avut un vis foarte minunat: mi se părea că am cucerit toată lumea.»

«Acum du-te, și servește. Nimeni nu te va cunoaște. Când vei avea nevoie de mine, atunci culcă-te numai cu gândul la mama ta și îndată voi fi la tine. Însă să te păzești, să nu faci vre-o faptă rea. Într-o clipă va dispărea atunci imaginea mamei tale, și nu vei mai putea afla calea, care vine la mine.»

Emanuil dețe miș de promisiuni sincere și sfinte, și luă ziua bună de la pusnic și se cobori în vale, pentru a se pune la un stăpân.

El nu merse mult și întâlni o femeie bătrână, care târa după sine o sarcină de crăci și câteva alte sarcini și era mai moartă de osteoală. Ea se opria adesea pentru a-și lua suflăt. Ea se uită cu ochi răi la Tânărul cel frumos, care se apropiă de dinsa cu semne amicale și o rugă cu vorbe bune, să-i dea voie să-i ajute, căci va purta el sarcina ori-cit de departe va voi. «Dar e grea și calea-ți lungă!» — «Atunci trebuie să-ti ajut cu atât mai mult» respunse Emanuil cu dulceață, luă toate sarcinile pe spinare, și o întinse atât de iute înaște, încât bătrâna de abia putea să-i urmeze. El aș mers astfel până în scară, până ce a juns-ău la un bordei mic. Emanuil puse acolo sarcinele la pămînt, și luă ziua bună și voia să se ducă. Dar femeea cea bătrână se uită la densul cu ochi pătrunzători și-i zise:

— «Și tu vrei să te duci de aci, fără să-ti ia plăta cuvenită? unde aș să șez noaptea?»

Emanuil arătă cu mâna spre pămînt «De loc de odihnă e bogăție mare în această lume» respunse el surizând.

— «Nu, fiule. Astfel nu a fost socrateala noastră. Să te odihnești în bordeiul meu și să ia de mâncare și de băut, căci am destul pentru doi.»

«Ba-l ospătă cu amicie și-l întrebă de unde vine și unde se duce.

«Vin din singurătate, zise Emanuil, și caut o slujbă.»

— «Și ce simbrie ceri tu?»

— «Eă? nici una!»

Ea-i făcu patul și el dormi liniștit toată noaptea. Când se umezi de zioă, el voi să se ducă pe tăcute, pentru a nu trezi pe bătrâna. Dar' ea se sculase de mult și pregătise pentru dînsal ce-va lapte și pâne. Emanuil sta plin de rușine înaintea ei. Ea însă vorbi: Ia binele de unde poți și cum poți, chiar când ar fi numai un pătrar de oară de somn. Și fără simbrie nu vroii să te duci de la mine. Veți găsi în calea ta destulă ingratitudine. Îți dăruesc dar' ție darul — ca tot binele ce-l faci altuia să ți'l facă ție însu-ți, ori-ți vor mulțumi cei-l-alți ori nu, aceasta tot una să fie. Iar și răul care-l vei face celor-l-alți, să fie făcut ca și cum ți l'ai face ție însu-ți, se vor mânia cei-l-alți în contra ta ori nu. Gândește-te la acestea, fiule!»

Emanuil se gândi la acest dar și-l găsi extraordinar. El nu știa, dacă trebuia să se bucure de dînsul, dar el mulțumi bătrânei și se luă pe drum înainte.

Mergând astfel el a dat peste un om, care zacea jos ca mort. Picase de pe o stâncă și trupul i era sdrubit. Avea în sine numai atâtă viață, de putea să se vaete.

«Copilița mea! Bieata mea copilă.»

Emanuil lăradică încet și-l duse la casă. Era cam departe și se părea că e și mai departe, atât era sarcina de grea, pe care o purta. Pe pragul ușei sta fata cea mai frumoasă, ce a văzut el vreo-dată. Ea nu era de tot copilă, dar nici nu era încă fată. Ea avea ochi mari,

închiși și plini de visuri. Părul ei, negru ca pana corbului, se lipia de capul ei cel fin. Ea rădică brațul cel gingeș și strigă :

«Tată !» și se făcu palidă ca ceară și albă ca varul de pe păreți căsuței, în care locuia.

«Nu e nimic» zise Emanuil pentru a o liniști. «El e numai ceva rănit. Noi-l vom însănătoșa curând.»

«Rado, fata mea» suspină rănitul «dacă voi muri să nu plângi, tu vei fi foarte, foarte fericită.»

După aceste cuvinte bătrânul și perdu cunoștințile. Emanuil a ședut dile întregi la patul lui, nu se departa de dânsul și l căuta ca și cum i-ar fi fiul cel mai credincios.

Rada cea mică i da ascultare în toate păr' că-i ar fi fost frate. Ea spera, că vor putea scăpa pa tatăl ei, căci fără dânsul ea era părăsită în lume, dicea ea cu lacrimi în ochi. El ședea și amendoi șiu și noaptea largă bolnav. Câte o-dată capul Radei pica pe perina tatălui ei și atunci ea adormea de osteneală. O-dată, când dormea astfel, bolnavul și veni în fire, strînse mâna lui Emanuil și-i dise încet de tot :

«Rada !» Tânărul dăte din cap și strinse și el mâna cea slabă : iar bolnavul închise ochii pentru a nu-i mai deschide. Emanuil înțelese că el murise, însă nu se mișcă, pentru a nu strica somnul cel dulce al copilei, care era să se trezească pentru a se afunda într-o durere mare. El se puse a gândi ce are să facă cu orfana.

«Dac' ar mai trăi mama! gândia el.» Și cum se gândeau astfel, se întinse o steit la pămînt. Într'o clipială el se afla în peștera pusnicului, care-l primi cu aceste cuvinte :

«Ad'o aici la mine, voi crește-o pentru tine.»

«Dar' cum știi toate?» întreabă Emanoil plin de mirare.

«Sciū toate câte te privește, căci mama ta, care te însotește în toate cările tale, îmi spune tot. Dă-mi copila și du-te de slujește mai departe.

Emanuil credea că a fost numai un vis, căci o mișcare a Radei l'a trezit.

«Tată!» strigă ea plină de grijă, când vădufața cea liniștită a mortului.

Apărătorul ei cel Tânăr o luă de mâna și-i zise:

«El te-a lăsat mie și de acum înainte ești sora, ești fata mea. Și ești știu un loc unde-ți va fi bine. Vrei să-mi urmezi mie?»

«Unde vrei!» zise copila plângând «căci nu mai am nimic și pe nimeni în lume.»

Ei îngropară pe tatăl și se puseră pe drum spre peșteră, mergând mână 'n mână. Acolo au ajuns pe amurgite.

Emanuil simți mâna cea mică tremurând într'a sa și răcindu-se.

«Nu te teme» zise el, «te duce la un om bun, bun de tot, care te va iubi.»

Pusnicul se uită la Rada cu o ochire atât de blândă, încât toată frica ei dispărută și peste puține momente ea vorbia cu el, plină de încredere.

Pusnicul trezi din somn pe Emanuil în umerezitul zorilor cu aceste cuvinte :

«Cruță copilei nouă dispărțire. Îți voi zice
ziua bună din parte tă! Munca te așteaptă în
vale!»

Emanuil asvîrli o privire în casă spre fată. Ea dormia și genele ei cele negre umbriau-o brazi cei mici. Ea resufla atât de ușor, că nici nu se simția.

«Așă vrea să rîmân aci! E atât de frumos!» zise tînărul șoptind.

Însă pusnicul 'l impinse incet afară și-i respușe:

«Fetul meu! Nu ai făcut încă nimic. Nu merită încă să stai liniștit!»

Emanuil se scobori în vale și se întâlni cu un vechiu servitor al tatălui său, al împăratului, care însă nu-l mai recunoșcu. Acesta era ocupat să clădi un bordei de nucă și de lut: iar femeia căuta de câțiva copii mici.

«Ce faci aci!» zise Emanuil, care recunoscu
îndată pre om, cu toate că fața lui era schim-
bată de griji, de se părea a fi cu zece ani mai
bestrân. El trebui să se ție să nu strige la el
«Ilie,» și astfel să se trădea el singur.

— «Nu eram înainte atât de sărac precum
mă vezi acum. Am slujit mulți ani pe împă-
ratul și am purtat în brațe pe fiu-său. Dar
acum mă prigozit o stea rea, mău dat a-
fără de la curte și sunt pe drumuri cu femeia
și cu copiii.

— «Dar de ce?»

— «Pentru că prințisorul cel mic a fugit din curtea împărătească și a luat câmpii cine știe unde : iar toți acei, cari nu l'aș putut găsi, aș fost dată fără. Împăratului nici că i-a păsat vre-o dată de feciorul său, cât timp acesta era pe lângă dênsul. Acum se prebușește cerul că nu-l poate vedea ! Dar curând l va uita, căci el se însoară iarăși și dacă împărăteasa cea nouă i va da un fecior, atunci nici că se va mai gândi la cel-l-alt. Dar noi, tot sărmană și nenorocărem remânește cât vom trăi !»

— «Poate că sunt în stare ză și ajut»

— «Tu !» și Ilie se uită la dînsul cu dispreț. «Cum vrei să m'ajuți ? Cum te chiamă ? Cine ești.

— «Mă chiamă Manuil și voi să-ți slujesc. Știu bine de grădinărie !

«Manuil ! Emanuil era numele prințisorului meu. Să-l bată Dumnezeu, că m'a făcut atât de nenorocit ! Si tu, ești numai un târâe-brâu, un împușcă 'n lună, care nu-mi va aduce decât suferințe și nenorociri !

— «Vei vedea ! Poți să mă dai afară în orice oră vei voi, dacă voi fi o slugă rea.»

— «Vei mânca pânea copiilor mei și nu-mi vei fi de nici un folos !»

— «Cearcă !»

Ilie dăte din umere. În numele Domnului. Fiă ! Dar să știi, târâe-brâu, că pentru cel mai mic lucru, de care te vei face vinovat, voi fi fără milă.»

Diuia nu ajunsese încă la capătul ei, și E-

manuil culesese erburi, făcuse mămăligă, să-pase o bucată de ogor. Era lucru minunat să vază cine-va iuțeală lui. El alergă în oraș și-și puse sucmanul zălog pentru a cumpăra păpușoi și o capră, pe care o aduse plin de bucurie în casa lui Ilie. Ce veselie printre copii și cum desmerdaș ei pre Emanuil pentru aceste bine-faceri. Însă Ilie se uita la el sborșit și necontenit nemulțamit. El nu spunea tănărului nici un singur cuvînt bland și rareori da destul de mâncat.

Numai cînd Emanoil i aduce aminte de starea lui de mai nainte, numai atunci Ilie se îmblânđia și vorbia de nu se mai sfîrșea de masa cea minunată a curiilor și de toate fărămiturile cele bune și mănoase, cari picau pentru copii lui,— de oamenii cari se închinau la dênsul ca la un om mare, ca să-i anunțe mai iute, de împăratul care se uita la toate cu neîncredere și cu nemulțamire și certă pre aî să cumplit la cea mai mică greșală. Lui Emanuil i venea să rîdă, când gădea cum-l tratează Ilie, cum l numește târâe-brâu și cerșetor, ocărându-l necontenit.

«Dar prințisorul, urmă Ilie, nici el nu era mai bun decât cei-l-alți, și el făcea tot soiul de nebuni și de lucruri neiertate, și dacă-l amenințai că aî să-l spui, de o-dată se făcea nevăđut și se ducea la măsa în brațe, căci măsa-l strica cum strică mamele pre copii...» — Aici Ilie se uită cu coada ochiului spre femeia lui — și care a fost isgonită de

împărat fiind că se purta rěu și trăia tot cu oameni proști.

La aceste cuvinte Emanuil tresări, par că-l mușcase un șarpe și de o dată strigă: «Minți! Ea a fost o sfintă.»

Ilie se uită cu mirare spre tînăr și-l întrebă:

«Ce știi tu de dînsa Manuil?»

«Eū? Eū? Am văzut' o cum făcea pe bolnavi sănătoși! Am... —

— «Ei și ce?

— «Am văzut cum saraci o iubiau de tare,»

— «Vre-un bine nu-mi a făcutu ea și băiatul ei m'a bătut de mă doare și astăzi; căci eū nu puteam să-l bat, cum aș fi dorit și de spus nu voiam să-l spun ca să nu-l pedepsească rěu, precum era lucrul rânduit. Acum 'mi pare rěu, căci el e causa nenorocirei mele.»

Unde Emanuil era mai iubit acesta era la obor. Acolo ducea el legumele, ce cultiva pentru a le vinde și a aduce lui Ilie banii ce strințea după dînsele. Curind el făcuse atât de multe, de le ducea în panere pe un asin. Într-o zi el aduse din târg o vacă a casă.

Femeile și fetele i dau flori, iar copiii strigau de departe: «Manuil! Manuil! vino, iată calul mi s'a rupt în două! — Capra e bolnavă! — Mama are în și vrea ca tu să îl vinzi, căci prinzi mai mult pe el. — Surioara mea a picat și necontentit strigă să vie Manuil, căci tu aș făcut săntoasă pe Sanda.»

Astfel toți aveau nevoie de Manuil și el avea timp prea puțin, ceea ce supera foarte mult.

pe Ilie, care voia să-l aibă numai pentru dinsul și nu voia să fie și al altora. Dar Ilie mai avea și un prepus pe Emanuil : 'l credea, că era darnic către alții cu punga stăpânului, cu toate că Manuil avea un ogor deosebit, pe care-l muncia pentru sine. Manuil descoperise căți-va săraci, și devenise providența lor. Într-o cameră care era atât de mică, încât deabia avea loc un pat îngust, zacea o fată oarba și bolnavă. Ea picase de mai multe ori de și frânsese brațele, ba chiar și un picior și zacea acum la pat. În pat ea torcea. Sora ei mergea peste zi la lucru, iar sara, când se întorcea, bătea pe biata bolnavă, căci n'a tors destul. Vaetele nenorocitei flinți atrăsesese pe Emanuil. El certă tare pe sora cea fără inimă și dădu de mâncare la amîndouă fetele, dar nu ești din camera lor până ce nu văzu cu însuși ochii săi că și oarba mâncase. Pe urmă era o femeie nenorocită cu căți-va copii mici. Bărbătul ei era în închisoare. Emanuil bătu de multe ori și tare la ușa ei, dar în zadar. Numai când zise că va duce vorbă despre dînsa bărbatul ei, ușa se deschise. Ea deabia putea să se ție pe picioare. Băiatul ei cel mic sedea pe paie și 'ntr'un colț al camerei plânghea o fată mică, pe când un copilaș cu ochii boldiți și cu față inflăcrată tușia necontentit. Lui Emanuil i se strînse inima la vederea unei miserii atât de mare : însă el nu punea în zadar piciorul pe pragul vre-unei uși. Si acolo el aducea pacea și bucuria, ca un ânger bine făcător și în curind

necurătenia și miseria se schimbară în sărăcia muncitoare și pe urmă într'o oare-care bunăstare. El aducea plante, cari lecuesc, și pe urmă zilnic de muncă, fiind că femeia se rușina să se arête în lume. Unui om care părăsise după mulți ani închisoarea, și nu putea afla de lucru, încât era să moară de foame cu copiii lui, Emanuil i găsi de lucru și pânea de toate zilele, căci vorba lui cea dulce liniștea indoelile tuturora.

Nenumărate erau bine facerile lui Emanuil. Copiii lui Ilie l iubiau mai pre sus de toate și femeea lui Ilie trebuea numai decât să întrebe pe Manuil, să fie ajutată de Manuil, astfel încât Ilie începu să devie cumplit de gelos. În fie-care zi el trata pre tânărul servitor tot mai rău, și-l apăsa cumplit cu munca : Însă Emanuil nu se plângea niciodată. Lui nici prin minte nu-i trecea, că Ilie poate să fie gelos. El gândea numai că inima i s'a împetrit, fiind că-i merge bine.

Într-o zi iarăși se duse Emanuil în oraș. El vînduse tot ce era al lui Ilie și ce era al său. Căștigul său propriu l dăruise tot, încât nu-i mai rămasese nimic, când se apropiă de dânsul un om care perduse amândouă brațele și-l rugă să-l ajute cu ceva. Niciodată nu se atinsese Emanuil de avutul lui Ilie : însă acum el credea că nu face un lucru rău și puse ceva banii în tașca nenorocitului. În același moment el se simți apucat de grumaz : « Ha ! tâlharule ! Cerșetorule ! » strigă Ilie înfuriat.

«În sfîrșit am pus mâna pe tine, ticălosule. Iți voi să arăta ție, prefăcutule, ce gândesc de tine; aşa-mi fură avutul meu și-mi răpești nevasta mea!» Și cu un ciomag cioturos și cu o mâna de fer Ilie începu să bată pre Emanuil. Sângere se sui lui Emanuil în față. El vroia să se apere. Însă după un moment de cugetare, el lasă brațele în jos, cu tote că loviturile picații peste dênsul ca grindina. Dar nu trecu mult și se adunără împrejurul lor ómeni măi. Iar sora fetei celei-oarbe se asvirli cu curaj asupra lui Ilie.

«Să nu maltratezi pre bine-făcătorul tău, pre bine-făcătorul meu! Să-ți fie rușine!»

Atunci Emanuil se întoarse cu fața de tot palidă spre Ilie și uitându-se la dênsul cu ochii scânteietorii i zise:

«Ne-am sfîrșit socoteala, Ilie!»

Și se făcu nevezut.

Ilie se apucă de cap, nu se mai putea ține pe picioare, și de abia putu articula: «Acesta nu era aștău decât prințul nostru, prințisorul nostru; moștenitorul nostru.» Toată piața era în mișcare. Mulți alergau în toate părțile să afle pre principe, pe iubitul Manuil. Alții certau și băteații pe Ilie, care dărâmase fericirea tuturor prin fapta lui cea nesocotită. Dar nicăi pre Ilie nimenei nu putea să-l mângeaie, nicăi pre Manuil nimenei nu-l mai putea afla.

Manuil fugise atât de iute cât-l purtau picioarele lui cele tinere, și de tot departe,

în locul cu porubul cel nalt, el și se trânti la pămînt. Astfel ședea el ascuns sub foile cele late ale plantelor și plângea precum nu a mai plâns de la moartea mamei sale! «Acum știi ce e ingratitudinea!» zise el suspinând, și-și atingea pumnul de dinți, de cărui săngele din buze. «O mamă! mamă! Pot suferi toate, numai rușinea nu!» Deabia pronunțase aceste cuvinte, și pusnicul sta dinaintea lui, puindu-i cu dulceață mâna pe umăr.

«Uită-te, i zise pusnicul, mai cunoști tu pre Rada ta cea mică?»

Emanuil se uită uimit la fata cea frumoasă, care se uita la dênsul cu ochi negri și pătrușători, lăsând în urmă să pice genele-i de matase ca un val peste față-i care se roșise. El nicăi că putea vorbi de admirăriune și de uimire. El uită chiar să-i dea mâna, căci tot se uita la dênsa.

«Nu-i așa, zise pusnicul, că ți-am păzit proprietatea mai bine decât tu pre acea a lui Ilie? Eu nu am dat'o nimenui!»

Emanuil se uită însă întărit spre pusnic și puse capul în pept ca un copil vinovat.

«Nu este dat nimenui a face binele pentru altul,» urmă pusnicul. «Aceasta a fost o eroare din partea ta, fiule.»

«Dar am și plătit-o aspru! respunse tânărul cu față înfocată și cu lacrimile în ochi.»

«Aici însă te așteaptă resplata, pe care de abia o meriți!» zise pusnicul, și arăta iarăși spre Rada, care se uita de la unul la altul

cu ochii plini de mirare. «Dar acum să petrecem împreună căte-va oare vesele, înainte de a te porni iarăși la lucru.»

Rada pregăti o masă întăritoare în partea esterioară a peșterei care-și schimbase cu totul aspectul sub degetele ei cele ginggașe. Jur împrejur atîrnaș scoarțele pe cari ea însăși le lucrase și pusnicul purta o cămașă țesută și cusută de dînsa. Straele ei însă erau de o rară curațenie și Rada arăta, cu mândrie, cărtile ce cetise cu învățătorul ei cel iubit.

Atunci Emanuil se întristă din noă.

«Văd, că în toate zilele mă fac mai prost,» zise el. Nu am timp de învățat, și am să fiu nedemn de tine Rado!»

«Caută-ți altă muncă!» respuște pusnicul, «și întrebuințază ceea ce câștigi pentru a învăța!»

«Dar saracii!» replică Emanuil.

— «Mai sunt și alte moduri de a face bine-faceri: sunt și bine-faceri spirituale.»

Emanuil petrecu în peșteră căte-va oare fericite. Însă soarele era spre apus și colora munții de prin prejur cu coloare purpuri și violente, pe când valea începea a se învăli în umbre albăstrie.

«Trebue să te pornești înainte de a înnopta de tot,» zise pusnicul.

Emanuil se uită în depărtare cu ochii plini de întristare. Astă-data inima-i era grea de tot. Rada-l reținea ca un magnet și ultima încercare fusese foarte amară. Pustnicul nu

părea că observă esitațiunea lui și-l împingea la pornire scurt și cu severitate. Lui Emanuil i-se părea că pustnicul devenise acum aspru și că toată lumea era transformată. El se scoboari în vale cu mult mai încet decât altă dată. Poate de zece ori ochii lui se uită înapoia. Rada sta în lumina roșietică a soarelui și-i făcea semne din mâna: iar el își strânse inima cu mâna, căci simțise de odată o durere, pe care nu o cunoscuse încă. De ce-l trimisese pustnicul în noaptea cea întunecoasă? De ce nu putu el să aștepte reînnoirea zilei? De ce trebuia el să-și căstige cu greutate știința, care era să-l puie la nivelul fetei celei minunate. Pustnicul devenise de o asprime neînțeleasă. Astfel gândia Emanuil, se culcă sub o stincă și adormi.

În vis văzu el pe mama lui, cum ea vindeca nenumărați bolnavi prin punerea mânilor. El tresări de o dată și sări în picioare sub cerul cel plin de stele.

«Vreū să mă fac medic! Astfel ajut celor cari sunt în suferințe.»

El se scobori în vale și intră la un farmacist.

— «Poți să mă ieai ca ajutor?

— «Ce poți face?»

— «Pot să cauă ierbură, să le plarțez și să le cresc; alta nimic»

Farmacistul surise, dar surisul nu ținu mult timp, căci tânărul care de astă dată se numea Manea, arăta o mare pătrundere de spirit și

o hănicie ne mai pomenită. Pe lîngă celelalte lucrări ale sale, el învăța toată noaptea și de și pe lîngă aceasta învăța și pre copiii săraci fără plată. Aceste erau pomenile lui, căci bani pe cari i căstiga și întrebuința pentru propria sa învățătură. Nu era el demult la farmacist, că să serbat în toată țeară o mare serbătoare: Împărăteasa dădu soțului ei un fiu, căruia i se puse numele Trandafir și care trebuia să înlocuească pe moștenitorul cel peidut. Emanuil surise dureros:

«Nume nu mai întreabă dupe mine!» dise el și lucră din seară până în dimineață. «Și un medic bun valorează ceva. Frate-meu nu are decât să fie Rege!»

Silințele lui cele peste fire fură în fine recompensate, dar și talentul natural moștenit de la mamă, i ajută mult! Nu sfîrșise încă studiile seale, și de aproape și de departe totuși chiamau în toate satele, unde numai se afla un bolnav. Adesea el cugeta plin de dor la Rada, însă cu certitudinea, că o va reafla, îndată ce o va căstiga. În acel timp iubirea lui către știință era mai mare decât oră ce simțire. Pentru întâiași dată el nu cugeta numai a servi altora, ci doria să devie insuși ceva prin propria sa putere. Trăsurile feței se făcuse fine și marcante prin încordarea continuă a spiritului său; ochii i schinteau și se retrăseseră în fundul capulu lui de mult ce nu dormia noaptea. Însă totuși-l iubiau tot atât de mult pe cât era iubit mai nainte și Manuil.

Și când ăiceați numai doctorul Manea, toate privirile erau vesele și inemile îngrijite se umpleau de speranță.

De odată pică bolnav la pat moștenitorul Trandafir. Boala era atât de grea, în cât nimeni nu mai credea că va scăpa. Împărăteasă însă auzise de medicul cel tiner, pe care l-i iubiau copiii și trimise să-l aducă. Inima lui Manea bătea foarte tare, când el intră în palatul părinților sei, unde fiecare pas i aducea aminte de copilăria sa și din care el însuși se esilase într'un moment de mărire și de apucătură copilărească. Tatăl seu nu-l recunoșcu și se uită la el plin de grijă, când se apropiă de patul fratelui seu, care zacea bolnav de moarte. El cercetă de aproape pre copil și zisă pe urmă : «Cred că-l putem scăpa!»

Lacrimile curgeau din ochii împărătesei pe față ei cea aspră și plină de mândrie, de care tremura chiar soțul ei. Emanuil petreceau zioa și noaptea lângă micul Trandafir. Într-o sără copilul pică într'un somn foarte adînc. Emanuil rugă pre părinți să se odihnească și ei, căci nu mai era nici un pericol. El promise că va sta treaz. Pe la miezul nopții bolnavul cel mic se trezi, întinse amândouă mâinile spre frate-seu cel strein, l-i luă de gît și-l săruta. Dar acesta i șopti la urechiă : «Di : Emanuil.» Vocea sonoră a copilului respunsă. «Emanule !» atât de lin, atât de dulce, precum urechile lui nu-și mai auzise numele de mulți ani de zile. Copilul adormi iarăși de dimineață, pericolul

era de lăturat. Gratitudinea părintilor era mare. El nu mai vroiau să se mai depărteze din casa lor acela care scăpase pre copilul lor din gura morții. Însă nime nu fu în stare să reție pre tinérul medic. Nică rugăminți, nici promisiuni nu avură vre-un efect ; astfel încât împărăteasa se întoarse în contra lui cu mănie, ea, care mai 'nainte l'ar fi îmbrătișat cu plăcere.

Emanuil cugeta să se ducă, să-și aducă pre Rada și să și-o iea de soție. El credea că acum a căștigat'o. Când el se gândia la aceasta, intră la dênsul pustnicul :

«Băiate,» i zise bêtrenul, căruia i tremura barba împrejurul buzelor, mă tem că resplata bine-meritată, pe care o aştepți, e perdută pentru tine. Trimisesem pre Rada în vale, ca să devie perfectă în toate virtuțile femeestri, și ătă că-mă vine știrea, că ea vrea să se mărite acolo cu un altul.

Sângele incruntă ochii lui Emanuil încât nu văzu dinaintea lui, decât fulgerând.

«Aceasta este grija ta cea părintească ?» strigă el «astă-ză vroiam să o primesc din mâna ta — și tu m'ăi pus numai la o încercare în mod neomenos ! nimic nu era adevărat din câte mi le spuneaă. O, așă putea să înnebunesc !» El luă pre moșneag de umere, l' scutură cu putere și-l împinse de la sine. Acesta-și perdu cumpătul, se lovi cu capul de un colț ascuțit al unei petre și îndată sâangele începu a curge.

Emanuil văzu îndată ceea ce făcuse, se asvărli în genunchi lângă bătrân și făcu tot ce putu pentru a-l readuce la sine, căci el perduse cunoștințele. În fine pustnicul își deschise ochii și mișcând buzele cu mare greutate el zisă :

«Copil nemulțamitor !»

Pe urmă ochii i să închiseră, el suspină adînc și-și dete sufletul în brațele tinérului, plin de disperare.

Emanuil îl chiama cu cuvintele cele mai dulci și-l ruga să-l ierte. — Dar era prea târziu ! El perduse tot, tot — tată, amic, logodnică, — tot și peste toate și inima sa cea veselă și nevinovată. El dispăru din locul unde trăise până acum și se înfundă în singurătatea Buceciului.

Însă nu ținu mult timp, și se duse vestea de dênsul prin țeară, căci el nu putea să se lasă de a vindeca ciobanilor oile cele bolnave. În curând veniră și oameni la dênsul. Toți credeaū că e făcător de minuni. Ei îl numiau pe scurt numai — Omul ! și îndată ce se făcea cineva bolnav sau nenorocit, toti veniau la Om. Acesta însă era atât de serios, par că ar fi fost de o sută de ani. El nu mai scia că era Tânăr, atât de tare i se îngreuiase inima prin fapta ce făcuse, și pe care nu o mai putea îndrepta. Din acel minut el perduse din aducerea lui aminte imaginea mamei sale. Astfel el locuia singur numai cu suferința sa cea mare și făcea tot binele ce-l putea face, —

el, omul cel strein, spre care nime nu se uita decât cu sfială și cu respect, dar care nici odată nu primia cuvinte de multămire, căci necontenit auzia în inima sa cuvintele : «Copil nemulțamitor» astfel precum ele eșise dintre buzele singurului și unicului seu amic.

Atunci se îmbolnăvi din nou micul Trandafir. Nime nu putu da de urma lui Manea, medicul cel bun și fiind că copilul necontenit striga «Emanuil», toți ziceau, că el trebuie să moară, căci chiamă pre fratele seu cel mort, pre care nu-l văzuse nici odată. În adevăr copilul se sevîrși după câteva dile. Muri și tatăseu de durere și tot poporul era foarte întristat, căci nu mai avea împărat.

De odată se auzi o veste stroordinară : «Emanuil trăiește !» Această veste se respândise din sat în sat și din cetate în cetate. Nime nu putea afla, cine vorbise mai înainte despre dânsa. Însă se văzu o fată foarte frumoasă cu un om bătrân, cări umblău cerchetând. Peste tot locul ei vorbiau despre Emanuil și căuta să-i dea de urmă. Astfel ajunseră ei și la Bucceciu și ciobanii le arătară calea, care duce la — Om.

Omul sta răzimat de o stâncă și se uita dinaintea lui cu mare întristare. Ei stătură dinainte-i mult timp și se uită la dânsul.

De odată el rădică ochii și strigă :

«Rado ! și Ilie ! Voî aici ! Ce vreți voi de la mine !»

«Pre împăratul nostru !» respunse Ilie, care

se asvîrli în genunchi dinaintea lui, «Ah ! stăpâne ! Poți să uiți vre odată ingratitudinea mea !»

Emanuil trăsări, din cap pénă 'n picioare și-i zise :

«Ești ? să te iert ? Multămită lui Dumnezeu, că pot să te iert ! Însă tu ! Rado ? unde'ști este barbatul ?» și împrejurul buzelor sale se văzu o mișcare plină de amărăciune.

«Nu am bărbat ! Totdeauna ți-am rămas credincioasă și te-am căutat în toată țara, al careia împărat ești, căci tatăl teu și fratele tău au murit.»

Emanuil se cutremură. El trebui să se rădime de o stâncă. «Rado !» țise el. «Nu sunt vrednic de tine. Ești sunt ucigașul tatului nostru.»

«O știu !» respuște Rada. «O știu de mult. El mi-a spus și unde te pot afla.»

— «Și tu vii la mine ?»

Emanuil și-acoperi fața. Ea însă i trase mânilo jos și se asvîrli în brațele lui.

Atunci se umplură jur împrejur toate văile de strigăte nenumărate. «Să trăească împăratul nostru ! Împăratul nostru ! Împăratul nostru cel bun ! Tatăl celor săraci ! Apărătorul celor slabii ! acel ce scăpa pe toti din toate nevoile !»

Și — o mirare ! — toti acei cărora el le făcuse, vre un bine 'l încunjurără, i sărutără mânilo și picioarele și veșmintele, și-l chemaș într'un suflet — «Manuil, și Manea, și doctor, și împărat.»

El sta ca amețit și se uita la Rada care-i făcea semne din cap. În fine el o luă de mănă și zise:

«Iată aci împărăteasa voastră, fata cea mai credincioasă care a fost vre-odată. Fără de dinsa nu m'ați mai fi putut afla!»

Cete nesfîrșite 'l încunjurară, și se luară după dinsul pénă ce-l aduseră în palatul seū. Mulțimea creștea și creștea pe calea sa și toti vorbiau de binefacerile, pre cari el de mult le uitase.

Ilie intră îndată în serviciul împărătesc și trebuia să alerge să afle pre toti, acei carii fusese dată afară din cauza lui.

Rada trăia bine și frumos lângă Emanuil și cu un sărutat i răspîndia grijile de pe frunte, când gândurile 'l luau înainte de-și reamintia oara cea mai nenorocită a vieței lui.

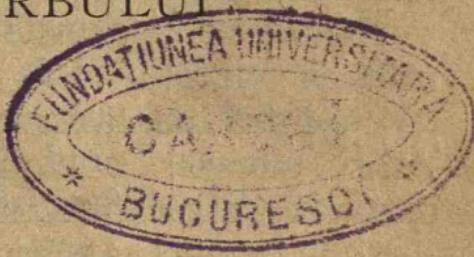
Ei avură copii mulți și frumoși, a căror copii de demult au încetat de a mai trăi.

Muntelui însă și astăzi i zice toată lumea: Omul!





VALEA CERBULUL.



ntre Omul și Caraimanul se deschide ca jumătatea unuī cerc, o vale largă, căreia-ă zic Valea Cerbului, de și Cerbiă de mult acum nu mai sunt pe ea. E însă aici un alt lucru, și acesta dăinușteo dată cu lumea: cât e de lung muntele, zărești rădimându-se de el un întreg sir de uriași de peatră cu învederate fețe și mâini, oare-cum ca și niște cioplite chipuri de zei egipteni.

În munți aceștia locuia mai de demult, un neam de oameni, mare în putere, mandru și de jur împrejur de temut, fiind că lucrul, de care se apucau acești oameni, trebuia să iasă cu

bine la capăt. El, începând de la nașterea lor, trăiau sub cerul liber, dormiau pe omăt și se scăldaau în apele reci ale muntelui. Erau-așa de mari, încât cu câță-vară pași urcau munți cei mai înalți și dacă loviau odată un copac, el remânea în veci vecilor strîmb. El beau lapte de cerbe înaripate și călăriau pe cerbi înaripați, cări însă, cu aripele își iuțiau numai fuga, dar în văduh nu se puteau înălța cu sarcina lor.

Aveau un împărat bătrân, vechiul de bătrân și atât de înțelept, încât cereau în toate sfat de la dênsul și i se supuneau ca niște copii. Era un lucru minunat, când moșneagul cu barba și pletele lui albe și fluturate 'n vînt, gonia călare pe cerbul înaripat, urmat de oștenii săi, ca un nor de furtună, ale cărui tunete fac să tremure Carpații.

Un singur lucru era, care-i umplea pe toți de îngrijire: Briar Impărat n'avea fecior, ci numai o fată singură, o fecioară încântătoare, înaltă ca un brad, îndrăzneață ca un băieat și așa de tare, încât putea să poarte de căpăstru câte trei și patru cerbi înaripați de cei sălbatici, fără ca să dea un pas măcar la o parte, când ei săriau în labe, apucau zăbalele în dinți și se încruntau la ea cu coarnele lor.

Oștenii ținură sfat mare și se duseră cuprinși de gândurile lor de îngrijire la Impăratul.

«Geniul cel mare să-ți dăruească o lungă, lungă viață, dar dacă el te va chiama în peștera cea de aur, pre cine să alegem în locul tău, căci tu nu ai fecior? — ziseră ei. — Ne ar fi dorită fiica ta, și bucuroși am fi să o slujim, dar cum

să punem o copilă la încercarea asprei noastre alegeri de împărat! »

Împăratul își netezi barba căruntă și grăi :

« Cine știe, dacă fiica mea, pusă la încercare, nu se va dovedi voinică întocmai ca și când ar fi băieat. Voî vedetă că e îndrăzneață și tare la toate treburile, și dacă-și va mai alege 'n urmă și un bărbat bun și înțelept, veți fi tot atât de fericiți ca acum. V'a s'o întreb dacă voiește. »

Briar Impărat bătu în palme.

Carpați bubuiră în lung și în lat, și năpraznic se auzi un tropet de copite și niște plesnete de biciu, ceva ce venia și se aprobia ca o furtună. Fata Impăratului ședea călare pe un cerb și ținea de lanțuri de aur, alți zece într-o mână, iară cu cea-laltă învârtea biciul lung ca cel mai mare șarpe și strălucitor ca cel mai infocat fulger. Figura-i ajungea par că în cer iar părul i flutura 'n vînt, învelind'o ca un nor ușurel, ce ascunde soarele pe o clipă. În loc de soare dădea luciri cei doi luceferi din fața ei și dinții eșită, printre buzele zîmbitoare, la iveală. Iară tropotele de copite erau însoțite de chiotele copilei și de cântecele ei.

Împăratul și roti zîmbind ochi peste ostenii săi, ca și când ar voi să le zică : « Vă-e destul de băieat? » În clipa aceea copila sări jos și strigă împărțind lanțurile printre oameni : « Eacă, țineți ! — tot nu-i între voi niște unul care să-i poată purta pre toți de odată ! » Aruncându-se adoi în genuchi înaintea împăratului, ea grăi cu glas bland : « Tu m'ăi chemat, tată ? »

— «Vijeliă, fătul meu, scoală-te și te uită la acești bărbați, cări au venit să mă întrebe, cine să fie, după mine, împărat: pre cine socotești tu?»

Copila privi cu firea așezată de la unul la altul, iar după ce se uită la toții, i luă iar de la început și apoi de a treia oară. Mai serioasă și tot mai serioasă i se făcea față, mai intunecat și tot mai intunecat își încreția sprâncenile puternice, cări cădură în cele din urmă ca umbrele nopții peste ochii strălucitorii, în cări licura o lacrimă. Acum ea grăi cu glasul înăbușit și intunecat: «Nică unul tată, căci nu e în ochi mei nici unul de o potrivă cu tine; dar tu, înțelept cum ești, fără îndoială vei fi ales și-l vei fi găsit pre cel mai bun.»

«Acela, pre care-l aleg eu, — response Imperatul, — trebuie să primească a fi pus la încercarea, ale cărei plăgăi le port încă pe trupul meu împăratesc: o cunoști tu, copila mea?»

«Mai e vorbă, dacă o cunosc! Pagubă numai, că nu sunt fecior; pre mine m'ar găsi neclintită.»

— «Și dacă aș fi voind să te ia pre tine drept fecior!»

«Pre mine? — Sângele-i năvăli copile minunate spre obrajii, frunte și gât, și ea grăi cu buzele tremurate: «Nu m'am făcut vrednică de o cinste aşa de mare și nu știu, dacă am destulă pricepere; dar bucuroasă voi să mă supun la încercare, dacă părintele meu cu chiar a să măna va face aruncătura cea dintâi. El să mă facă însuși urmaș al său, dar apoi să trăiască încă ani

îndelungați și să-mi încuviințeze a trăi în draga mea voie ca până acum. »

Aceste cuvinte fură primite cu viforoase strigăte de bucurie ce bubuiă și clocoția, încât vulturi simțiau tremurând văzduhul și copaci se 'ncovăiau ea'n fața crivățului.

Fata de împărat dete, drept semn de multămire, din cap și-să trase cu mâna părul auriu înapoi din fața aprinsă.

«Un singur lucru, taică, -- disse ea ; -- o fustă va trebui să-mi dați voie a purta, căci cu părere de reu, sunt copilă !

Bătrânlul Împărat i puse cu blândete măna pe creștet și dete drept semn de încuviințare din cap.

Se otărî țiuă și se alese locul, la care trebuia să se facă începutul încercărilor : înainte de toate trebuia să stea cât e țiuă de lungă pe nemâncate și nebăute în soare. Dacă se arăta slabă sau obosită, ori dacă seara mâncă cu prea multă poftă, ea nu putea să se urce în scaunul împăratesc. A doua ți trebuia apoi să adune o grămadă de bolovană dintr'un rîu ales într'o vale afundă, ca să facă de nenumărate ori drumul la deal și la vale până ce se va strînge numărul obișnuit de bolovani, pe cari-i aruncau a treia ți în ea. Despre toate acestea o vesti cel mai bătrân din popor, iară ea-l asculta cu față veselă.

Revărsându-se zorile unei țile de arșiță din una Iulie, Vijelia, chiar de la răsăritul soarelui, stătea în piscul unui munte, cu o albă haină de

lână pe ea. Cele d'intăi ciasuri ea cânta din toată gura, dar în spre meađă și trebui să-și curme cântarea, de oare-ce i se uscăse gîțul și limba din gură. Soarele era pe scăpătate, când copila și mută abia din loc piciorul, pe care se rezimase. De-odată resună despre vale tropot de copite, și iată că cerbiș ei se avîntau spre dînsa și-i făcea uîn rîcoritor cu aripele lor, iară cerba, la care ținea mai mult, se îndesui printre cele-lalte și-i intinse ugerul plin, ca să-și astâmpere setea. Ea însă le porunci cu asprime să se depărteze, și sîrmanele dobitoace se întoarseră cu capul în pămînt, la târlă.

Lungă erau ceasurile, și arșița soarelui aşa de mare era, încât opărise capetele pîrului de aur al Vijeliei. Dar ea nu se mișca. Când soarele apuse, veniră bărbați și-i deteră o gură de apă. Ea-și udă abia buzele, apoi strigă : « Mititico ! » -- Cerba ei sbură în fuga mare la dînsa : gustă puțin din laptele acesteia și nu voi să primească alte bucate.

Briar Împărat privia cu incordare la fiică-sa frumoasă, iară ea se uită zimbind cu blândețe la el și-i spuse, că ziua dintâi a trecut iute și ușor.

Înopticându-se, ea se scoborî la rîu, se cufundă de vre-o zece ori în el, apoi iar urcă, se așeză pe o stâncă acoperită de muschi și stoarse pîrul. Luna se ridică din dosul muntelui și stete privind la minunea de față. Ea-și vîrsa cu gingăsie razele peste dînsa, încât străpînă storșii din pîr străluceau ca argintul. Nu știa luna, că acest trup minunat avea să fie pus sub o grindină de

bolovană; alt-fel să ar fi înșăsurat într'un văl de tristeță.

În revărsatul zilei de a doua Vijelia era în picioare, îmbrăcată în o haină scurtă și aşă de sprinteră și de voioasă, ca și când ea nică nu ar putea să știe de oboseală. Când veniră bărbații ca să o ducă la munca zilei acesteia ea gonia călare pe cerbul ei Vîntul, lăsându-se pe spate de-alungul spinării lui și jucându-se iar cu coarnele lui, ca un copil în leagăn. Acum ea sări jos și-i dete cerbului drumul, lovindu-l odată ușurel cu palma, apoi luă pe umăr o lată lespede de peatră, coborî cu ea în vale, o puse pe țernmul rîului și, umblând prin apă, adună bolovani, pe cari i puse vraf pe lespede cât încăpea de finalt.

«Ajutați-mă să o ridic pe umăr!»—zise ea, dar nică unul dintre bărbați nu putea să o rădice. Atunci ea se plecă și și-o aruncă rîzind pe umărul stâng. Zise după aceea să-i pună iar înapoi petrele ce lunecaseră jos și urcă la deal aşă de iute, că nică unul nu putea să o urmeze, și desărcă sarcina și fără a se mai odihni se întoarse iar fuga la vale.

Briar Împărat privia de sus la fata sa și-să netezia în tăcere barba căruntă. Mai era încă mult până la scăpătatul zilei, când Vijelia îngrămadise bolovani în numărul cuvenit. Ea-și încrucișă brațele pe pept și privi la grămadă fără de a clipi din ochi; iar Împăratului i era greu la inimă, când-și vedea copila stând astfel, și a

dormit puțin în noaptea aceasta. Ea însă dormi un somn ușor și adînc sub un stejar uriaș prin care se furișau razele lunei ca să vază pe dormita frumoasă ce-și pusese brațele drept căpătai și coprinsă de cel mai adînc somn copilăresc, visa cu buzele desfăcute.

Desteptată de crăpatul zorilor, ea-și căută o haină de in, pe care se putea bizui, fiindcă ea însă-și o torsese și o țesuse din fire tarî. Așa se ivi în fața poporului său, frumoasă, încât multora li se aprindea inima, când se gândeau că vor să arunce cu bolovanî în ea. Grămadă de bolovanî peri într'o clipă, de oare-ce tot ensi apucase câte unul în mâna. Ei făcură apoi un cerc împrejurul copilei, care-și strânse liniștită părul la un loc și-și făcu un moț din el:

«Ca nu cum-va să socotîți, că sunt scutită de o mantie!» — zise ea zimbind.

Cel d'intâi bolovan sbură din mâna lui Briar Împărat care, aruncând se uită țintă în ochii fiicei sale. Ea sărută locul de pe brațul său, la care fusese lovită, și pusă drept semn de sărutare trămisă tatălui său amândouă mânilor pe buze. Apoi remase ca un chip cioplit din peatră sub grindina de bolovanî ce cădea pe ea, de și durerile din ce în ce i creștea. O singură dată i scăpă un suspin și pe o clipă încrucișă brațele peste pept — și mânilor i erau aşa de albe! Însă neîntâziat își lăsa iar în jos brațele, își întoarsă capul și privi în urma soarelui, care încet, de tot încet se aprobia de piscurile munților și scăldă fața copilei în o zare roșietică de foc. De odată

puhoiul de bolovană se curmă și oștenii căzură
toți la picioarele ei, închinându-și lâncile și să-
biile și jurându-i cu glas bubuiitor credință veci-
nică și neclintită. Iară ea-și rădică mâna și grăi:
«Și eū vě jur, ca pentru voi să muncesc, să mě
lupt și să rabd păna la capătul vieții mele!»
Apoi întorcându-se spre împăratul, ea grăi: «Dă-
mă mâna, tată; sunt obosită.»

Moșneagul o învăli în mantia sa și îmbrăți-
șând-o, o dusă spre casă. Ea și rezimă capul de
umărul lui; însă de odată i resună o sforăială
în urechiă; — era Vîntul, credinciosul ei cerb.
«A, du-mě tu! strigă ea, apoř sărută botul lui
cel acoperit cu niște păr ca fulgii, i se aruncă
în spinare și se făcu nevezută cât aī da din palme.
Vîntul o duse în vale la rîu, în care ea se scăldă
timp îudelungat, întinzându-și vinele și răcorindu-și
trupul plin de răni. Mai sorbi cu însetare
și din apa rece ca ghiața, apoř goni spre
casă, veselă ca și când n'ar fi suferit nimic.

Cât-vă timp viața se petrecu ear tot ca înainte.
Vijelia era tot vîforul, tot copila sburdalnică ce
fusese tot-de-a-una și nu voia să știe nimic de
trebile țării. Ear Briar Împărat îmbătrânea vě-
zând cu ochii, și oștenii săi stăruiau cu tot din
adinsul săi aleagă un ginere pentru fiica sa, ca
să poată ținea în curând un nepot frumușel pe
genunchi.

«Pe cine-ți dorești de bărbat, fata mea? o în-
trebă el într'una din zile pre fiica sa — nu-ți
place nică unul dintr'ai noștri?»

«O nu, — răspunse Vijelia, nu mě mărit du-

pă nică unul din aceia, cări au aruncat cu petre
'n mine; ar trebui să mă aduc mereu aminte de
aceasta, și n'aș putea să-ți fiu soție cu dragoste:
bărbatul ce voi iubi trebuie să vie din slavă,
unde nu se poate ridica nică unul dintr'ăi noștri,
cu toate că cerbi ni sunt inaripați! »

Abia le grăi aceste se ivi pe cer ca un fel
de nour însășimântător de mare, iară din nour
resuna un ceresc cântec de harpă. Nourul înce-
tul cu încetul se lasă în jos și ești la ivăială un
june pletos cu o harpă cât un copac, pe care
erau întinse niște coarde de aur, ce schimbău în
strălucirea lor toate fețele curcubeului. Acum su-
na cu măna puternică și ear trecea numai ca un
resuflăt peste coarde, și din toate acestea eșea
un amestec de sunete, de careții tremura inima
în pept. Vijelia se uita încremenită în sus la el
și se uita mereu, și după ce dinsul făcuse o să-
ritură îndrăzneață la pămînt împingînd cu o
mișcare a mâni sale nourul, de care fusese a-
dus, în depărtarea albastră. Apoi el se apropiă
de dînsa, i apucă măna și grăi: «Viu din aer:
ești sunt Viscolul: voiești să fiști a mea, căci sunt
de o potrivă cu tine! »

— «Da, — respuște fata ca prin vis, — voi esc
să fiști pe tot-dea-una a ta! »

Briar Împărat o întrebă cu fruntea 'ncreștită:
«Dar îl iubești tu chiar de pe acum, fata mea?
Bagă de seamă, că n'o să fiști fericită cu dînsul,
ear pentru poporul nostru nu e făcut omul a-
cesta: el va cutriera prin lume, lăsându-te pre-
tine singură, până ce nică oștenii nu vor mai voi

să ţi se supue. Draga mea copilă, lucrul acesta nu iesă la capăt bun și tu n'o să te fericești!»

— «Fericită ori nu: asta mi-e tot-una, taică; nu pot trăi fără de dênsul: mai bucuros nefericită cu el decât fericită cu altul.»

Împératul își dete suspinând învoirea; dar el curmă cu o mișcare nerăbdătoare a mănii făgăduielile și jurămintele tînărului. «O să te văd la faptă!» — zise el scurt.

La început mergeau toate ca la nuntă și ospeție: acum Vijelia se lăsa să fie purtată de nori, iar soțul ei gonia călare pe cerb. Împératul i auzia pe oștenii seř adese-oră plângându-se, că e prea multă gălagie în țară și că era mai bine dacă străinul nu venia la dênsiř. Înse nu trecu mult, și adese-oră Vijelia rămânea ă casă, în vreme ce soțul ei umbla de a vîntură-țara. Ea nu mai vorbia și era aşa de tristă, cum nu fusese pe când se afla în grindina de bolovană, și dacă întreba cine-va, unde-ř este soțul, ea răspundea «Nu știu!» — «Când vine?» — «Nu știu! — «Dacă în curēnd o va duce ear cu dênsul prin nori?» — «Nu știu!»

Murind Briar Împérat, oștenii se tănguiră cu sulitele 'nchinate la pâmînt, stând zi și noapte la morîntul lui de noue ori câte noue străjî de arëndul, ea-ră Vijelia nu-ši mai curma plînsul și suspinele păna ce nu se văzu, în mijlocul jalei, în brațe cu un copil minunat de frumos, dar nespus de plăpănd. Ah! cum putea el să stăpânească vre-o dată poporul oțerit, cum putea să poarte asprimea părintelui său? Ea-l ținea zi și noapte în brațe,

nu-l părăsia nică pe o clipă: jacea 'n brațele ei, când ea avea să facă judecată, să'mpace pre cei învrăjbiți, cu înțelepciune și dreptate. Viscol nu 'și putu stăpâni mănia, când se abătu pe acasă, și ea-și apără ca o leoaică pruncul pre care el voia să-l strivească de o stâncă.

El punea țara în ferbere, făcea judecați nedrepte, era o plagă până ce nu o lua ear de-a colinda. Harpa, pe care o uitase, era un isvor de mângăiere și de bucurie pentru mamă și copil; ei învățaseră să cânte pe ea cântece de jale, pe cari toți le ascultau cu resuflarea oprită; dar încă mai frumos era, când Zefir trecea ca o adieră prin corză; atunci răsună par că tot văzduhul și de placere și se uimă inima 'n pept.

Zefir se făcuse minunat de frumos, și maică-sa mai vîrtoș se gândia să-l pregătească și să-l facă destoinic pentru alegerea de Imperat, de care se 'ngrozia, când se gândia la plăpândul ei copil. Ea-l încredința când Vîntului, când Mititicei, cari aveau să-l poarte ceasuri întregi și să-l deprindă cu fuga lor cea iute, în vreme ce Mititica se lăsa din când în când în genunchi, pentru că el să-ți poată suge laptele. Apoi Vijelia gonia pe 'ntrecute cu băietul ei, îl înveța să 'ncoarde arcul și să ducă sarcini, eară spre a-l deprinde cu durerea, îl bătea cu curele și arunca cu petre'n el, și dacă el nu rîdea, ci începea să plângă, ea 'l certa că e slab de ânger, îl scălda în cea mai răce apă și-l bătea în ziua următoare mai rău, până ce o înveță să-și strîngă dinții și să riză.

Poporul îl ura pe Viscol, încât nică nu l'a mai

lăsat să intre în țară și îndată ce-l vedea apropiându-se în nourul lui, și slobozia săgețile în el. Pe băieat unii-l iubeau pentru mama lui, iară alții nu-l aveau la inimă, fiind că-l vedea ușa de fraged și de plăpând. Însă, când atingea corzile, el i îmbîeta pre toți, și când copilul bălaiu se ivia cu părul lui cel moale ca mătasea la harpă, el părea că venit din altă lume. Nu-i vorbă, el nu putea să poarte cinci cerbi de odată, nici să ducă sarcini grele ca maică-sa, dar se făcuse mult mai vînjos decât ei se aşteptaseră, când ajunse la vîrsta de șease-spre-zece ani, și oșteniș socotiră că e sosit timpul de a-l pune la încercare, ca să vază, dacă e destoinic pentru scaunul împăratesc; la din potrivă erau otărâți să o silească pre Vijelia, a-și alege un bărbat din mijlocul lor, din care puteau să aștepte un împărat vînjos.

«O copilul meu, — grăi Vijelia; -- Dacă mă gândesc, că ei ar putea să te socotească nepuțincios și slab de ânger, așă voi mai bucuros să fi mort. Fiș tare, copilul meu, și-i fă cinste ma-mei tale! »

El suferi ziua toată arșița soarelui, și nimeni nu afă că 'n urmă-l munciră ferbințelile toată noaptea și că maică-sa veghia la dênsul, stîmpărându-i tîmpalele cu apă rece.

În următoare el strînse grămadă de petre, iară maică-sa mergea mereu pe lângă dênsul și dădea în taină mâna de ajutor. După-ce se însera, el căzu leșinat în brațele ei.

Acum sosi și ziua, în vederea căreia mama sei umplea tot-de-a-una de groază Toată peatra, ce

Iovia frumosul trup al băietuluī, Iovia în inima ei; odată-l văzu șovăind, dar strigătul ei resu-nător și voios adusă ear săngele în obrajii și zimabetul pe buzele lui. -- Lipsiau încă cei din urmă bolovanii. Acum sbură unul dintr-o mână înrăutățită, colțuros și ascuțit, și-l lovi pre tinere în frunte, la preajma templelor. Mama se răpe-di cu un țipet sălbatic, își prinse copilul doborit în brațe, și îngenunchind, strînse pletele lui pline de sânge la sinul ei. El deschise încă odată ochii. « Harpa mea! -- aduceți-mi harpa! » -- șopti apoi și îmbrățișând-o, și dete sufletul curat care zbură printre cordi, încât cereștile sunete străbătură din strat în strat tot văzduhul.

Serмана mama se îndreptă cu privirea sticlită și ridică brațele până'n noură, apoi strigă: « Voi oameni cu inimile împetrite, să vă prefaceți în peatră! -- Marele geniu va da ascultare unei mame care strigă răsbunare! În peatră să vă prefaceți, voi, cari mi-ați călcat credința, în peatră, voi, cari ați alungat cel mai curat suflet din mijlocul vostru»

Și eată că, puști ca o jumătate de cerc împre-giurul ei, totuși se împetriră. Era ea suspină odată din greu, încât suspinul i rupse baierile inimiț din pept și 'n lungi sunete de jale i duse lumiț vestea despre durerea unei mame, cutremurând omenirea ce sevărșise o faptă aşa de rea.

Era cerbiu năvaliră uniș asupra altora, se omorîră între denești și, cu coarnele împleticite, se sfîrșiră pe sub făpturile împetrite ce priviau la denești încremenită și fără de simțire, ca niște idoli de peatră.



CETATEA BABEI



când te suî pe Prahova în sus nu se vede
Cetatea Babei, căci ea este în inima Buce-
ciului. Ea se înalță ca o coamă ascuțită și
pare acoperită cu ruine. De la Cetatea
Babei până la Jipă dați de omêt, care nu se topește
nici odată.

Fost-a odată când a fost, dar de mult a fost, —
când lupii păziau turmele de oî, și când vulturii și
porumbii-și făceau cuiburile unii lângă alții, — atunci
era acolo pe coama muntelui o cetate tare și măreată,
în care se lucra cu mare hărnicie. Necontenit se a-
uzia acolo resunând și curgând și sute de picioare
umblau necontenit și veniau din toate părțile. Noaptea
însă o lumină ardea în turn, o roată mare de tot
sfârâia și o doină ciudată părea că se leagănă încet
peste vuetul roței, și-i ținea isonul.

Oamenii se uită cu sfială spre acea coamă de deal
Ei își șoptiau la urechiă :— «ear toarce».

Dar aceea care torcea acolo sus, stăpâna cetății,
era o vrăjitoare foarte rea. Piticu din munte i aduceau
tot aurul din fundul pământului, ca să toarcă pentru
toate mărescile peteală, care le împodobește capul în
dioa nunții. Aurul se turna acolo fără măsură. Ea-l
trägea la cumpănă, îl alegea și vař de piticul care nu
aducea măsura plină. Pe loc îl punea ca într-un clește
între trunchiul și coaja unui arbore puternic,
până ce da cel din urmă grăunte de aur, sau i se prindea
numai barba și atunci în zadar mai trăgea în dreapta
și în stânga, în zadar striga oh și vař — căci baba
se făcea că nu aude. De aceea lumea o și chiemă baba
Coaja, sau pentru că era atât de vărtoasă ca coaja
de până săn pentru că era alât de shârcită că un
stejar bîtrân. Numai ea scia să toarcă firele de aur
și le pregătia dinainte pentru multe sute de ani.

Baba Coajă avea o fată foarte frumoasă. Numele-i
era Alba, căci era albă ca omătul, care acopere vîrfurile
munților mai tot anul. Pelea ei și ochii cei
căprui erau ca califeaca și părul ca firele de aur, pe
cară le torcea mama ei.

Ea sedea tot-dăuna închisă în cetate, căci Baba
Coaja i da mult de lucru: Nime nu putea să o vadă.
Ea punea firele de aur scule și le aşeda în beciurile
de sub pământ pentru sutele și sutele de ani, ce
vin și trec. Munca aceasta apesa însă tare fata cea
frumoasă, căci mama când torcea, cânta și mormăia
tot felul de descântece și de vrăji rele, ca fie-care
mireasă să aibă partea ei de nenorociri și de dureri,
îndată ce i se punea peteala pe cap. Iar' Alba se

gândeau cu întristare la șilele negre ce li se pregătiau astfel chiar de la început. Ba odată chiar când mama se dusese de a casă, ea luă furca'n mâna și se puse de toarsă o bucată, dorind numai lueruri bune. Când Baba Coaja se întoarse, ea se 'nfuriă de mânie, bătu neomenos pe fata ei și-i dise: — «Nu te vei mărita, până când nu vei cunoaște singură care e tortul tău» și asvîrli sculele fetei printre cele-l-alte.

Babei i părea foarte bine, că avea un cuvînt ca să ţie în casă pe fată, căci i se proorocise, că Alba va fi foarte nenorocită și va muri cu zile. Singura ființă pe lume, pre care o iubia, era fata ei cea gingășă. Orî cât se silia însă să înveselească pre Alba cu străe frumoase și alte lucruri minunate — Baba Coaja nu schimba față palidă a fetei și nu aducea suris în ochii ei, căci singurul lucru ce doria Alba era libertatea și tocmai de aceasta nu avea parte. Cu câtă plăcere ar fi umblat ea sub arborii, cari împodobiau picioarele muntelui, pe a căruia culme ea trăia.

Sus nu crescea nimic decât iarba scurtă la păi și iarna era mai lungă decât vara. Când vîntul urta și vâjii prin prejurul cetăței, de gândia că o să se sfârâme în mijloc de bucăți, o tristeță ne mai pomenită i sfâșiea inima.

Adesea ea ședea dinaintea vîtrei și se uită neclintit în foc, se uîla la scânteile cari săriau și asculta cântecele cele înflorătoare ale mamei, printre cari se amesteca urletul vîntului. Atunci se gândia, de ce oare se toarce mireselor atâtă amărăciune în firele de aur, de ce oare oamenii nu pot fi voioși și fericiți la rădele încălditoare și învesălitore ale soarelui. Însă ea

nu putea asta cauza acestor lucruri și de mult ce gîndia, adormia.

Sculele de aur din beciuri aveau însă toate aceiași față. Alba se juca cu denele ca și cum ar fi oameni, spunea fiecăreia istoria ei, și-și închipuia ce poate să se întempe fiecărei mirese, când se va găti și se va înfrumuseța cu peteala ei. Însă fiind că nu știa nimic de lume, și istoriile ei erau toate fără căptări.

«Mamă!» zise ea odată ređimându-și capul de mâna, — Oamenii sunt ei întocmai precum ești tu și precum sunt eu, ori ați ei o altă infățișare și alte gânduri?

— «Ce'ți bați capul cu oamenii! Toți sunt rei și dacă ați intra în mijlocul lor, nu-ți-ar face decât rēu».

«Dar' mai dăunăzi se suia la deal, pe muntele nostru, un animal minunat de frumos și acel ce ședea pe dênsul, era cu mult, cu mult mai frumos decât toți piticii. El avea plete negre, nu avea niciodată de barbă, și purta o manta purpurie -- oare om să fi fost acela?»

Baba tresări cumplit de spaimă la aceste cuvinte, și zise: -- «Dacă se ve mai sui încă odată la deal, și voi rupe gâtul și cei din vale nu-l vor mai vedea, câte dile vor avea!»

— «O mamă! Te rog, nu face una ca aceasta! El era atât de frumos!»

— «Dacă vei mai gîndi încă odată la dênsul, te voi închide în beciuri, să cântărești la aur șiu și noaptea. Si fără de aceasta, ședi de o bucată de timp încotroc și nu mai faci nimic, decât te puui pe întrebări zadarnice. Nu ați tu oare aici tot ce-ji poate dori inima ta?»

— «Nu, mamă! Aș dori să am și eu un aşa a-

nimal de frumos și să sed și eu pe dênsul. Aci pe munte sunt numai oî, și pe dêNSELE nu poști merge călare».

-- «Acuma nu vrei decât, fată nebună, să aî și un cal! Dar nû vezî că e pericol de moarte să umblă călare pe vârful munțiilor? Iarba e lucie. Prăpastiile sunt adînci. Ori ce pas rëu, te asvârle colo în adîncimî și te sdobescel!»

Alba se puse mult pe gânduri, de ce este periculos pentru caî să umble pe vîrful munțiilor, pe când oile umblă fără teamă. Dar rëspuns nû căpăta, căci nici nu îndrăznea să întrebe. Piticii de munte i se păreau încă mai urîți decât înainte, și aurul i era atât de desplăcut, încât nici nu putea să se mai uite la el. Gândurile ei mergeau numai la calul cel frumos, frumos de tot și la flăcăul, care putea să-și pearză viéța, dacă se va mai fi aretat în prejma cetății. Dar de ce vroia mama să-i rupă gâtul? Si la această întrebare ea nu găsia rëspuns, ori și căt ea se puñea pe gânduri.

Cât-vă timp după aceasta flăcăul cel frumos iar se suie călare la munte în sus. El avea o mare dorinjă să știe, cine locuiește în cetatea cea mare și tare, a căreia ziduri erau făcute tot de stînci.

El era un fiu de rege și numele lui era Porfirie. El nu era obiçinuit să nu poată ceea ce voia. Când i se vorbea de căsătorie, el răspundea, că sau să-și emulgă mireasa din ghăfarele unui balaur sau să o culeagă de pe o stâncă, dar că nu va trimite nici-odată pețitorii, nici nu va face o nuntă ca toate nunțiile.

După ce depănase aur toată dimineața, Alba se

gătia tocmai cu tot felul de podoabe, ea-și spălașe bine mânila și fața, își peptănașe părul cu peptenele cel de fildeș, își așezase pe frunte două șiraguri de mărgăritare, și-și prinse în păr un trandafir de Buceciu. Vestimentul ei era alb, cu un brâu de aur, și pe deasupra puria o mantie de catifea verde, reținută pe umere cu ajutorul unui lanț de mărgăritare. La gâtul cel alb ea pușese smarandură cât ouăle de porumb, un dar al piticilor. Astfel împodobită, ea se uîta în oglindă, unde nu putea însă să vadă, cum părul ei de aur străluccea pe catifeaua cea verde. Dar sau nu vedea bine, sau oglinda nu era bună; căci ea se lovia cu mânila peste cap și striga: «Cât de urîtă sunt eu, cât de urîtă! De aceea mă ascunde mama, ca să nu văd oamenii, și-mă dă străe frumoase și giuvele, ca unei regine, pentru ca să uît cât sunt de urîtă!»

In același moment răsunăra potcoave pe stîncă și cu ochii însășimântași ea văzu pre amicul ei cel frumos, care avea să-și frângă gîțul dacă va mai apare la cetate. Ori și cum și cu ori ce preț, el trebuia prevestit. Ca o căprioară ea se repezi după vale, cu mantia fălfăindă și cu părul despletit de se părea că razele soarelui se oprișe într'însul. Feciorul de rege o văzu zburând peste stîncă ca și cum piciorul ei nică n'ar atinge petrile, și stătu uîmit. El se întreba, ce fată de împărat, ce zină a năunților zboară spre el. Alba făcea semne cu amândouă brațele și striga necontenit: -- «Inapoï! Inapoï! Nu te sui pe aci în sus! Ar fi peirea ta! Ar fi moartea ta!»

— «Și când ar fi moartea mea, aș muri fericit,

căci am văzut cea mai frumoasă fată, ce-a fost vreodată pe pămînt!»

Alba stătu dinaintea lui, o roșăță ușoară se răspândi peste fața ei, și uitându-se la el, cu ochii deschiși și mari, ea întrebă: Sunt oare frumoasă?

— «Dar, atât de frumoasă, și mai frumoasă de cât frumoasă, cu părul tău de aur, că din minutul acesta te iubesc!»

— «Și eu te iubesc!» răspunse fata cea nevinovată, care nu știa că între oameni nu se spune ceea ce se cugetă. «Dar nu mai zи, că părul meu e de aur. Aurul e atât de urît!»

— «Urît?» și feciorul de împărat surise. «Nicăi că am auzit vreodată aceasta. Văzut-ai oare atât aur, că fi să urît de dênsul?»

— «Ah! firește eu nu văd decât aur; în loc de arbori verzi numai aur, în loc de flori, aur; în loc de oameni, aur! și tot vrafuri mari, de tot mari!» Si zicînd aceste ea-și rădică brațele.

— «Ah! cum aș vrea să mă săui pe acest cal frumos! N'am văzut nicăi odată un cal! Pot să pun mâna pe el?»

— «Cum nu. Poți să-l și desmerzi și dacă vrei, te poți chiar sui aci lângă mine. Poți să mergi călare cât vei vrea!»

El i zise să puie piciorul ei pe piciorul seu și amândoue mânile în mânele, sale, și astfel o rădică în sus pe șea dinaintea sacru imbrățișă cu o mână, și dădu pintenii calului. El edea, că ea se va teme, dar aceasta nicăi că-i trecea Prin minte frumoasei nevinovate, căci ea nu știa de pericol. Indată ce pămîntul se făcu mai moale, el lăsa frercul în voie, și

călăi fugea cât putea sub umbra arborilor din pădure și peste livezile pline de floră. Alba striga de bucurie, bătea din palme și zicea tot-una: «Mai iute! încă mai iute!»

Astfel ajunseră în apropierea orașului, prin care trebuiau să treacă pentru a ajunge pe un deluț, pe care se rădica palatul regesc. Acolo de-odată începu să-i fie frică fetei.

-- «Dar toți aceștia oameni sunt?» întrebă ea, trecând la pas prin strade. «Dar vîntul răstoarnă oare aceste case mici?»

-- «Nu», răspunde Porfirie rîzind. «Aci nu bate vîntul aşa de tare, ca sus la munte. Iată, oameni bună, strigă el, vă aduc aici pe regina noastră! Ea este o floare minunată și mi-am cules-o de pe o stîncă.»

-- «Dar eu nu sunt regină» zise Alba speriată.

-- «Eu sunt rege și fiind că aici să fi soția mea, aici să fi regină!»

-- «Soția ta? dar mama mi-a spus, că nimenea nu mă va lua de soție!»

-- Aceasta a zis-o numai în șagă, pentru că știea, că nimeni nu trebuia să te ieas de soție decât numai eu!»

-- «Dar oare nu ești rău?»

-- «Nu! nu sunt rău.»

-- «Așa dar nu ești om?»

-- «Totuși, sunt om.»

-- «Dar mama zice, că toți oamenii sunt răi și eu să nu am a face cu deneșii.»

-- «Dar cinei mama ta?»

-- «Nu știu. Ea toarce aur.»

-- «Toarce aur ? dar de ce ?»

-- «Pentru mirese. La nunta mea nu vreau aur» adăogă iute Alba și-și puse mâna pe cap, ca și când ar fi vrut să-l apere de ceva rău.

-- «Dar aceasta nu se va putea face alt-fel » dise Porfirie. -- «Oamenii s'ar mira prea mult. Am ajuns acum la casă. Intrăm în curte și trebuie să vorbești cu iubire cu mama mea.»

-- «Este ea bătrâna și urită ?»

-- «Nu ! Ea este foarte frumoasă și plină de mândrie.»

-- «Ce e mândria ?» întrebă Alba.

Porfirie se uită în ochii ei, cări erau atât de curați și de împediri ca soarele. El strânse pre sată la inima sa, asvîrli frânele servitorilor, sări de pe cal, rădică pre Alba cu mâni gingeșe de o puse jos pe pămînt și-i dădu mâna, pentru a o conduce pe treptele cele de marmoră în lăuntru palatului.

Ei intrără într-o sală mare. Acolo ședea o femeie naltă și maiestoasă, încobjurată de multe fete. Ea torcea la o mătase galbenă și frumoasă. Toate se scălară de la lucru și se uită cu o bucurie plină de mirare spre părechea cea frumoasă, care apărea tocmai la ușa cea mare în lumina strălucitoare a soarelui, care apunea.

-- «Iată mamă !» strigă Porfirie. «Iată fiica ta cea iubită, dulcea mea soție, pre care am găsit-o aproape la ceriu și nică sunz sigur că nu este chiar din ceriu și că poate astfel căpăta în fie-care moment aripă și să scoare de la noi !»

«O femeie frumoasă și minunată, ce eşti !» dise Alba și pică la picioarele împărătesei, care o rădică cu bunătate și o sărută. Carmen Sylva. Povești. 8

-- «Și tu torcă, dar numai cu mult mai frumos decât mama mea, căci ceea ce torcă e moale și gin-gaș ca și fulgii de omêt și frunțele florilor.»

-- «Și ce toarce mama ta?»

-- «Ah! Ea toarce numai aurul cel aspru și urit!»

— «Aur!» răsună de-odată în sală, și pe fete le apucă rîsul căci nu le venia să credă.

«Dar tu, știi să torcă aur?»

«Firește că știu să torc aur, dar nu am voie.»

-- «De ce nu?»

Ea deschise gura, ca să dică ce făcea mama ei când torcea, dar de-o-dată o apucă o sfieală mare și o simțire că toate fetele se vor uita rău la dênsa, când vor ști, că toate nenorocirile lor li se torc în peteala fie-căreiă. Ea se opri, căci oamenii cei rei, de cari și vorbia mama ei, se păreau a fi aşa de bună și de voioșă, chiar cu mult mai buna decât mama ei, de care se temeau atât de cumplit piticii de munte.

Ea scăpa de chinul ei, când una din fete șopti: «Vesmintele sunt de catifea adevărată, de catifea albă». «Dar giuvelele? de la cine sunt ele?» întreabă o altă fată ceva mai tare.

— «De la amicii mei,» răspunse Alba. «Oare dorîți să le aveți voi? Mai am încă multe asemenea jucării a casă!» și luând de la gît smarandurile, ea dădu fie-cărei din fete câte unul. Ea ar fi făcut tot aşa și cu șirile de mărgăritare, dacă regina nu ar fi opriit-o.

-- «Dar amicii tăi sunt ei aşa de bogăți?» întrebă regina.

— «Nu știu. Dar ce este bogat? Ei aduc toate în

saci din fundul pământului și dacă nu aduc destul, eți sunt certați.»

Atunci se întunecă fața împărătesei. Ea luă prefiu-său la o parte și-i dise :-- «Fata aceasta nu e alta, de cât fiica vrăjitoarei celei urîte și rele, a Babei Coajei. Du-o iute înapoi, de unde aî luat'o, căci ea ne va aduce numai nenorocire în casă.»

-- «Numai aceasta să nu ceră de la mine, mamă», respuște feciorul de rege cu față palidă. » Ești iubesc pe această fată frumoasă și nevinovată cu tot gândul meu, cu tot sângele din vinele mele, cu fie-care resuflare a mea! Si de-ar fi chiar Baba Coaja însăși, nu aș putea s'o lăs de la mine! »

Regina osta și ordonă să se pregătească fetei o cameră lângă camera ei. Nunta se otârî să fie pe a doua zi.

Regina vroia să împodobească cu însăși mâna ei pre noră-sa, însă se luptă greu cu ea, căci Alba nu vroia de fel să sufere peteala pre capul ei. Ea alerga prin tot palatul ca o căprioară speriată, se asvirlea la pămînt, se ascundea sub păture și se ruga cu lacrimi serbinți, să fie crutată. Ea cerea ca regina să-i puie pe cap din tortul ei de mătase cel frumos, numai să nu o muncească cu aurul cel cumplit.

Când ea sedea în genunchi și se ruga și plângea, regina făcu un semn: două fete i legară mâinile, și o a treia i puse peteala pe cap. Toți așteptau un acces de mânie și de desperare. Dar Alba se făcu de-o-dată tăcută. Palidă ca moartea, ea-și plecă capul sub greutatea ce o apăsa: «Ești mai aspră decât mama mea! » dise ea. «Ea nu voia să-mi dea un

bărbat ca să nu fiu nenorocită ; însă tu chemă singură nenorocirea pe capul meu.»

Nimeni nu putea înțelege aceste vorbe și nică Alba nu se îndupleca să le esplice, ceea-ce făcea să crească neîncrederea generală. Alba se făcuse atât de tristă, încât poporul nu mai putea recunoaște astăzi pre fata cea veselă de ieri și nică cuvintele pline de iubire ale tânărului soț nu putură face a se risipi nouării de pe fruntea ei.

La curte însă nu se vorbia de nimic alt decât de tesaurele nenumărate ale tinerei regine și mulți împingeau pre rege să le privească de aproape. Lui nu-i era de tesaure. El se gândeau numai ce va face, ca soția lui cea tânără să ridă iar ca mai nainte, și-să închipuia, că dacă-i va aduce ce dorește, va fi iarăși veselă. Ea surdea numai cu compătimire când se uita la petricelele, pe cari cei l-alți le numiau petre precioase și giuvele și despre cari ea nu putea înțelege că asemenea jucării pot să fie precioase.

Indată însă ce audă că Porfirie vrea să se întoarcă la cetatea ei, Alba se speria foarte, și-l rugă, și-l conjură, să nu întreprindă această călătorie ! « Ea «va fi de sigur moartea ta ! de sigur ! »

Dar nu fu cu puțință a îndupleca pre Porfirie să nu se ducă, și cu cât mai mult ea-i descria pericolile, cu atât mai mult acestea-l ațiau, și într-o dimineață, pe când ea dormia încă adinc, el se porni pe ascuns. Cu căță-vara oameni ai săi, el se sui cu îndrăzneală spre cetatea Babei Coajei. Aceasta însă zări de deparie și-i strigă :

« Fiș blăstemat, tu, care mi-a răpit copila, pentru a o face nenorocită. Na-ți, satură-ți nesașul care te-a

împins a veni aci.--Nenorocitule! Eu nu am întrebat de tine, ce vă să mă cauți pre mine?»

Cu aceste cuvinte ea asvîrli peste călăreții o ne-numărătă cătătime de petre precioase, cări la aer se prefăceau numai decât în ghiată și în omêt, și se rostogoliau atât de iute, încât ei nu se puteau apăra de dânsene. Orbiți, ei nu mai putură cunoaște calea pe unde au venit. Cei mai mulți picară în prăpastii. Regele cel tânăr însă, care se aprobia de cetate însetat de răsbunare, pentru a strînge de gât pre babă, fu atât de tare acoperit, că nu mai putu să se miște din loc, și nainte să fi ăis un singur cuvînt, omêtul îl nămoli și sub omêt Porfirie își află mormîntul. Baba Coaja rîse cu hohot și ăise: «Acum are ea să vie să-l caute pre dânsul, nu pre mine, însă ea vine la mine, nu la dânsul! Iarăși am să pun mâna pe copila mea, a căreia trăi nu era în lumea cea rea, printre oameni, pre cari-i uresc!»

Și în adevăr nu ținu mult și Alba, ostenită de drum, în vestmintele ei de catifea albă pline de pulbere, alerga spre munte în sus: întrebând cu buzele ei palide: -- «Unde este el?»

-- «Așa!» i răspunse baba. «Aici fugit de la mine cu un om strein și acum vîi înapoi, și nu întrebî de mine, ci de dânsul? El nu e aci!»

— «Dar, dar-i am dat de urmă, pănă colo la troianul cel mare!»

-- «Nicî că a mers mai departe,» ăise baba rădînd. El ș'a dat sufletul în petrele tale cele prețioase.»

Cu un strigăt cumplit Alba pică pe câmpul cel

întins de omêt și începu să-l caute printr'însul. Dar în zadar! Omêtul, care acoperea pre iubitul eî, era prea mare, prea înghețat! Strigând din fundul ini-mei: «mamă! mamă! ce'mi-aă făcut!» Alba pică fără însuflețire lângă omêt și lângă ghiață. Baba Coaja rădică atunci un blăstem atât de mare și de tare, de se clătină muntele în toate adîncurile lui, și de se dărâmă cetatea, îngropând sub ruinele ei pre babă și tot aurul ei.

In locul însă, unde Alba-șă dădu susțitul, răsări o floare ca de catifea albă, pe care de atunci o numesc toți Alba Regină. Ea înflorește numai sus lângă omăturile, cari nu se mai topesc și cari acoperă pre iubitul ei. Ea e atât de albă și de ginggașă, precum era Alba.

Poate că omêtul să se prefacă iarăși în petre prețioase, când va umbla pe el o fată nevinovată. Firul cel de aur însă, pe care îl torsese Alba, și astă-dîi toate miresele îl caută, și fie-care crede că l'a găsit. De aceea nică una nu se teme de firele de aur atât de periculoase, căci fie-care crede că norocul va fi în partea ei.



CEAHLÄUL



n Moldova se rîdică un munte sdravĕn, aproape tot atât de nalt cât și Bucecii; acesta se numește Ceahlăul. Pare mai nalt chiar ca Bucceci, pentru că neavînd în față alt munte, sbucnește drept din vale și cu creasta lui încununată de zăpede sclipitoare, stă ca un semnal neclintit al vitejiei românești.

In dimineața unei zile, pe la cântători, urca muntele cu pași ușori un bîtrân plăeș, vînător vestit de urși. Cunoscut era Moș Gloanță în lung și 'n lat cu vînătoriele lui voinicești. Hei! mi-ți intră iarna chiar în bîrlogul ursului, lipind o luminare aprinsă de vîrful flintei și mi-ți-l culca lat la pămînt. Da povestî bîtrâne cine ca el știa să spună? Când începea cu «înșiră-te margărite» slăcăi și fete-șî uitaŭ de toate, ascultându-l cu urechia ciulită și cu dragă ini-mă.

Acum dete de o deasă ceață neagră și urcând, urcând mereu, moș Gloanță o străbătu; ear Soarele de-asupra ei răseria strălucitor, învăluind cu raze Panaghia, plai îngust dintr'o stîncă în geana muntelui, priveliște ca și care mai fermecătoare săntul soare n'a sărutat. O salbă de fete adunate acolo, împodobiau pe întrecute cu cunune și eu măunchiuri de

flori icoana Maicei Domnului, pe când nourii alburii și plutitorii le despărția de lumea întreagă. Când Moș Gloanță se arătă pe tapșanul cel îngust, un fulger scăparea la picioarele lui și bubui un tunet din jos ca un cutremur de pămînt.

— Ah! Moș Gloanță, resună din toate părțile; bine-ați venit acă sus. Eacă noi aducem sănătă Mării a Nourilor vezdoage aurite și busuioc cu miresme sănăte și en veď! nourii supuși pe dată recoresc ogoarele din vale. Dar' en povestește-ni ceva, aide, moșule, spune!

Betrâmul plăeș-și dete căciula pe ceafă și ridicându-și stufoasele și negrele lui sprincene: «Da ce să vă povestesc fetelor?

— Din vremile cele de demult, he! tocmai de demult! — strigă fetele, și trăgându-l pe o muchie de stîncă, se grămădiau în jurul lui; unele se aşeață la picioarele lui, altele-i staă în față, pe când celelalte, cu veselie ieau loc îndărăt ca să audă care de care mai bine. Unchiașul începu:

— «Știți voi cine a făcut Ceahlăul?

— Nu? — Da! — De sigur: — s'aude din toate părțile: Bunul Dumnezeu, de bună seamă!

— Ba că chiar! respunde betrâmul. Bunul Dumnezeu facut-a soarele și grănele și toți munții ceilalți și pîraele.... dar Ceahlăul l'a făcut Români.

— Români? Întimpină fetele cu o singură voce.

— Ci că acu mulți, forte mulți ani, de când a-decă nime nu ține minte, fost-a pe aice o mare bătălie. Că veniau spre Nistru, colo departe, cete de limbi dușmane, cari n'aveau chip omenesc ei păreau fiare selbatice. Mică ca Statul palmă-Barbacot, strîmbă

ca strîmbă-lemnne, cu fața turtită, galbenă ca ceară, cu ochii mici ca de ciur ce d'abea se vedea, nă-pustiau spre noi pre caii lor cu cari păreau că fac un singur trup, ca stolul de lăcuste năpustiau suslăte de vîntul de la resărit. Pe unde trecea, jur împrejur nimiciau toate și îndărătul lor nu rămânea decât pămîntul gol. Vesta despre dînșii amplu țara întreagă de groază. Cu toate acestea Românii erau otăriți să nu se dea și să'și apere pe moarte moșia lor. Făcut-aă atunci Românii frăție cu alt neam de oameni, albi la față, cu ochii albastri, nalți ca bradul, cu părul, galben și lung și cari cu cuțitul scriau pe fășii de lemn.

Unișii, ei merg la Nistru ca să împedice roial cumplit de lăcuste de a trece într'acoace. Lungă și crăncenă fu lupta; de sânge crușite sură undele Nistrului și coperite cu trupuri omenești. Dar limbele cu ochi de ciur de nimica nu se îngroziau.

Și cu cât mai mulți perdeau din aii lor, cu atât mai mulți și mai mulți năvăliau: trei drept unul care cădea. Aveau ei săgeți veninate de împrăștiau cu ele moarte neînlăturată. Și d'abea doboriau pre unul din aii nostri, se retrăgeau iute pentru că din nou să dea năvală cu lăncile. Trupuri omenești făcute până la urmă pod peste Nistru, de trecură peste ele cu caii lor cei mici și Românii se vădură siliți de a lăsa locul și a se da la o parte îndărătul Prutului pentru a se apăra din nou.

Lupta ținu 8 zile. Roș ca săngele răsări și roșu ca săngele soarele asfinți și roșe de sânge erau apele și câmpiele. Atunci dice Căpitanul oamenilor cu păr galben: «Cată să lăsăm și locul acesta; dar unde

află-vom cetate de apărare de acești balauri cumpliți?»

-- Mai avem încă o țară frumoasă, strigă Români și arătând calea spre munți.

Și plecară într'acolo, dar cum dușmanul nu da pas și cum la munte încă aî noștri nu sosiau, strigă Căpitanul: «Ascultați copiii! Fie-care din voi să iee o mână de țerână și s'o arunce înaintea lui.»

Așa făcură cum li se poruncise. Și fiind că aî noștri încă erau mulți ca iarba, mulți ca nisipul mărei, curênd aci se ridică ast munte mare pre care aî noștri ți numiră Ceahlău și Caucland i zise neamul cu pérul galben.

Când cumpliții dușmani năvăliră, ridicat era muntele până la noură, și oastea tâbărâtă pe înălțimele lui abia de vulturii umblate. Aci aî noștri erau cei mai tarî și după creasta muntelui resping ori-ce năvălire.

Lighioanele dușmane de la poale strigară: «Perivor prin foame!» și incongiurără muntele așa ca nimenei să nu mai poată descinde de pe el.

Curênd merindele se împuținără și cu ochii afundăți de nemâncare, oastea noastră căta din zarea muntelui la potopul de dușmani din vale, cum prădau ogoarele și câmpiele, cum ucideau toate femeile și copiii, cari nu putuseră așa adăpostire și cum locuințele lor în cenușă le prefăceau. Mai rău decât toate însă era setea. Că muntele încă neîmpădurit fiind, isvoare nu slobozise, de erau siliști fie-care doniță de apă ce o aduceau din vale să o plătească cu una sau mai multe vieți de frate. La așa mare cumpănă ajunși, Domnii noștri sfat ținură: Oare nu

va fi mai bine să dea năvală în dușmanii și luptându-se, să învingă ori să moară ?»

Dar iată sosește un păstor tânăr și frumos cu lungi plete negre crețe și cu ochii ca cărbunele, și dise : „Dî și noapte m' am gândit și resgândit să pre-gătesc balaurilor din vale asfințirea vieței. Înaintea ochilor mei ei au străpuns sînul iubitei mele ; au răstignit' o de pomă prindînd' o în cuie, apoi o legară de coada cailor și o tîrîră de-și însemnară calea prin dire de sânge, gonindu-î până ce nu remase din mândrulița mea iubită decât o lungă șuviță de păr strîns înveluită de pom. O ! știi eu acum să-mi potoleasc setea de resbunare, chiar dacă ar trebui să îndur moartea cea mai cumplită ! Cutreerat-am muntele ce ridicărăm și am aflat un loc pe care-l poți desprinde și a-l rostogoli în vale. Voi să vi-l arăt. Când vești fi săpat destul de adînc, mă pogor și spun balaurilor din vale că vin să-i duc în calea pe unde pot lua cu năvală muntele. Când vești audi răsunând buciul meu, rostogoliș muntele desprins asupra lor, dar nu mai curînd de ce ei să fie toti la un loc adunați, ca voi să puteți trece apoi pe deasupra malului prăpăstuit și a dușmanilor îngropați sub dênsul.»

— Cum te chiamă, voînice, șiseră atunci căpitanii.

— Mă numesc Bujor.

— Dar știi tu, băiate, ce te așteaptă dacă te vor afla că i-ai înșelat ?

— Știi bine, respunse flăcăul, încrîind din sprinceană. Vădut-am ce au făcut dênsii cu cel nevinovat; ce așteaptă dar de la ei cel vinovat?

— Și nu te temi ?

— De ce m'așăi mai teme de oare-ce viață mi-e

sarcină fără de iubita mea pre care mă-ai ucis' o ?
Nu, nu mă îngrozește moartea.

Și săpară și noapte un șanț adânc în munte,
adunară toate petrele ce găsiră, lucru care numai
ușor nu era, că setea i ardea cumplit. Dar în sfîr-
șit pămîntul era acum de ajuns desprins ca la în-
tăia isbire să se rostogolească în vale. Deci Bujor
le lăsa rămas bun făcîndu-și cruce din munte.

Strejilor dușmane le grăi că voiește să vorbească
cu Domnul lor, că el e mai mort de foame și că
umblă să scape pre mulți de o asemenea moarte.

Când stătu înaintea groazniculuī căpitan, flăcăul
simți totuși că-i bate inima, căci cumplit la vedere
era acela. Puneti-vă în minte tot ce puteți gândi
despre răutate și despre crudime, și încă toate acestea
vor fi puțin... în potrivire cu fața Domnului a
celor balauri.

Scrâșni din dinți și-și linse buzele, când audî pre
Bujor spunend că-i va arăta un loc, care este cu
totul nepăzit și pe unde el va putea năvăli la munte.

-- Dar dacă tu mă înșeli? dise Domnul, atunci
așa vei muri, încât moartea și s-ar părea balsamul
cel mai dulce.

-- Așa să fie, respunse Bujor otărît și ceru o în-
ghiititură de apă, fiind că era țata să cadă de sete.

Noaptea sosi neagră și fără de stele; dușmaniș
se îndreaptă spre Ceahlău în tăcute cete; copitele
cailor le-au învelit cu paie să nu se facă nicăi un
sgomot. Bujor mergea între doi călăreți pocităi, cari
prin găurile ce aveau drept ochi, l urmăreau d'a-
proape. Acesta pășia înadins foarte încet pentru ca
să se poată aduna colo sus cât mai mulți înainte de

a le da semnalul. Cunoștea el bine locul unde și ascunse buciumul și cu inima bătând înainta spre acel loc. Dar dacă nu va isbuti să-și pue buciumul la gură fără să prindă de veste lighioanele dușmane, ce va fi apoi? El vede negrele lor cete, dese, tot mai dese împrejurându-l și îngrămădindu-l din dărăt. Eaca că începu a urea dealul. Aci ascuns era buciumul. Bujor l-apucă strâns în mână, mai aruncă o căutătură spre dușman, și dise: Doamne ajută, și buciumă din răsputeri. Într-o clipeală i striviră toți dinții și-i aruncără arcan după gât. Până a nu-și perde simțurile vede muntele mișcându-se, auți o bubitură ca și când sinul pământului s-ar deschide; apoi un urlet de groază răsună jur-împrejur și apoi remase îngropat în mijlocul miilor de dușmani. Români însă năvăliră în vale, trecând peste movili și șanțuri, peste trupuri de oameni și de cai; aşa măcel se făcu, că mulți ani după aceea nu se află pe acolo alt-ceva de cât țesătoarele clădite ca struje-nii de porumb. Dușmani se traseră îndărăt și Români își deschiseră calea spre muntele, unde se adăpostiseră. Acum dușmani se săturaseră de a mai urmări pre ai noștri și deci apucaseră spre alte țeri după prădăciune.

Bujor însă nu murise. O peatră-l acoperise în loc de a-l strivi, aşa că pământul care se rostogolise peste peatră stetea ușor pe ea și-i lăsase puțin loc de răsuflare. După mai multe oare își reveni în fire și atunci simți arcanul la gât. Când voi să-l desfacă simți o mână inghețată și țapănă care ținea arcanul și pre care n'o putea deschide. Gândi să o rumpă cu dinții, dar va! vede că dinți nu mai avea, și când

se mișca ceva mai mult se surpa țărâna din sus peste el și-i strimtora tot mereu locul în care mai resusla. Atunci se târî încet către mâna de mort, desfăcu arcannl și scoase capul afară. Acum putea să se miște. Cu cea mai mare băgare de seamă, ca o cărligă, înlătură pămîntul îngrijind d'aproape să nu se reacopere de țărînă locul din jurul petrei unde putea să resufle. Adesea silit era să stea din lucru, căci mereu, când socotea să dea de aer, se lovia ăar de vre-un mort pre care nu-l putea înlătura din cale. Cu groază băga de seamă că în loc de ăa pune mâna în țărînă, ș'o însigea când în nescăi ochi de mort, când în vre-o gură și uneori audia chiar câte un gemet care-ă grăia de om încă cu dile.

Dar la urma urmei dete peste un loc deschis atât cât un deget, poi cât o mâna și aci, ca însetatul apa, sorbia aerul care năvălia prin deschișetură. Cu puterile ce-ă mai romase lucrând ești afară; când însă vădu lumina dilei și perdu simțirile. Nu-și dădea seama apoi cât timp zăcuse leșinat Dar când deschise ochii, în jurul său era o tăcere de moarte. Prietenii și dușmanii nu mai erau acolo și cei îngropați sub munte nu se mai sculară să povestească de cele întemplate. Bujor nu-și putea închipui că este un viteaz, precum cu toate acestea era, ci că e un biet flăcău părăsit care perduse ori-ce drept de a trăi, de oare-ce mort era el și penîru aî lui și pentru dușmani. Flămînd și însetat, tremurând pe picioarele, cari nu-l mai țineau, scoborî muntele. Mai bine ar fi voit să fie tras în țeapă și făcut bucați de dușman, decât să moară de sfîrșirile foamei, singur numai între morți. Nicăi un dușman nu se

arăta însă și Bujor putu să ajungă la rîu și să-și potolească setea; bău, de și apa era cruceită de sânge și cătă în jurul său să vadă în cotro așezi puteau să fie. Cale de mai multe țile împrejur nu se afla țipenie de om. Cei cari avuseră picioare fugiseră și cei cari nu putuseră fugi, omoriți fuseră. Bujor a-pucă atunci calea cătră munte. Acolo poate fi vor oştirile, cari ca prin un cutremur dispăruseră. Dar luă o cale greșită și se depărta de ei din ce în ce mai mult. Până ce să-și ajungă, ei se scoborise iară în vale.

Ostenit de atâtă ămbleți stătu și se gândi: Ei mă socotesc mort: la ce să-și mai cauți? — Urcă deci la munte și se făcu iar păstor ca mai nainte. Când apoi seara povestia cele ce i se întemplase, păstorii rîdeau de frumoasa lui istorie luând-o de poveste; căci sgomotul resboiului nu străbătuse până la ei și nici nu văduseră lighioanele dușmane; și cât despre dinții cei striviști aici lui Bujor, ei puseră lucrul în socoteala vre unei certe ce ar fi avut. Ei diceau: Uite, Bujor spune atât de adesea povestea lui, că dăru acum el însuși o crede adevărată.

— Sărmănu flăcău! strigă fetele, când Moș Gloanță sfîrși. Da ce mai făcu el apoi? remasă el tot aci? N'a fost resplătit nici odată pentru vitejia lui? Așa întrebau fetele care mai de care.

Dar Moș Gloanță și scoasă păpușa de tutun, își umplu luleua, fumă cu poftă și clătină din cap la toate întrebările. — « Știu și eu? Mergești de-l căutați, respunse la urmă; poate că Dumnează ca să-l resplătească, i-o și dăruit o vieță lungă, lungă! »

« Ei, da atunci o și de tot bătrân și urios! » strigă fetele. Si încinseră o horă ca să uite pre Bujor.





VALEA REA



lucru ne mai pomenit cum eū, Peleșul,
am ajuns să-mi opreasă pre mândra mea
mititică a veni la mine. Si cine se pune
la mijloc, ca să opreasă mult dorita noastră întâl-
nire? Nimeni altul decât urîta și răutăcioasa de
Prahovă, care nu e nici ea o sfântă, ci aleargă cu
graba furiei spre Ialomița, ca din preună cu ea să
meargă până în Dunărea ca să întâlnească pre Arge-
șul, pe care nici că l'a vădut vre-o dată, și plină de
gelozie, cum este, o dă la o parte pre Doftana, care
a pornit tot în acel drum și care fără doar și-poate
i este mai dragă Argeșului.—Deū că-mi vine să
turbez! Să veď mereu o drăguță ca ea fără ca să
poți ajunge vre-o dată la dânsa! în deobște, să fie
ceva ce nu poți, când ești Peleșul, care e în stare să scoată
din rădăcină și să mute stîncile din loc, asta-i un lucru,
care te scoate din minți!—Si tâmpîții ăştia de munți,
Cumpeat și Piscul Canului, se uită morocănoși la
zânișoara dragalașă și-i dic fată rea numai și numai
pentru că-i sunt drag eū.

Si adeca ce?—nu sunt oare băiat curățel? Nu

cum-va e lucru nefiresc, că ea voește a se arunca în brațele mele? — Dar niște munți bătrâni și ursuși, de unde ar și putea ei să înțeleagă simțirile unei zinișoare sburdalnice, abia eșită din isvoarele, în cari s'a născut.

Cât despre Prahova, nicăi nu voesc a mai lungi vorba: ea ar dori ca numai ei să mă încin și mă coprindă în brațele ei tot-d'una, când pe lîngă densa, peste densa, pe sub densa, alătura cu densa, chiar prință înșa voesc a trece la mândrulii a mea.

O strănică babă bătrâna ca Prahova? — se poate oare, ca ea să-i placă omului, care a vădut odată chipul și strălucirea ochilor mierii de dincolo și a zărit acea făptură sprintioară trecând în săltate din stîncă în stîncă și strecurându-se prin cele mai strimte poteci ca și când ar fi fată fără de trup!

Dar tot e cine-va să o priceapă; acesta e cerul, căci tot d'a-una, când drăgălașa mititică-și încreștește sprințenile negre și bate nerăbdătoare cu picioarele 'n pămînt, se întunecă mai tare chiar decât densa la față și trămite neîntârdiat pre cei mai negri dintre norii sej în sus ca să-i arête lumii ce va să dică a o necăji pre mândruța mea drăgălașă. Nu arare-ori i scapă câte un suspin de tot greu, și atunci se simte strimtorată în albia ei, care n'a fost croită pentru niște porniri susletești aşa de puternice.

În asemenea momente-mi vine adese-ori să cred, că are să sară în avîntul ei până la mine, însă chiar subt ochii mei uricioasa de Prahova o apucă de pletele crete, o scutură, o biciuște și se răpede cu ea la vale, și ori cât de mult aș alerga în urma lor, ori cât de cu dinadinsul aș călca pe coada de la rochia

Prahovei, ca să o silesc a se opri în loc și amăda pe mândra mea, ea este mai tare decât noi amendoi și mă tărăște și pre mine la vale, însă ducându-mă așa, ca ea să fie mereu între noi. Mititica nu poate nici chiar să privească împrejur, căci va și amar de capul ei!

— Mi-ași chiama totuși sfintii într'ajutor; ei însă nu ascultă rugămintele unui periu pagânesc ca mine, care nu merge nici odată la biserică și nici a postu nu poate. Am trămis urșii să bea pre Prahova, dar nici unul n'a putut să scoată la capăt. Alt-fel nici nu voiam să stea pre mult prin partea locului, ca să se înhoalbe la drăguța mea. La drept vorbind, chiar nici cerului nu-i las bucuros mulțamirea de a privi la densa, iară cât pentru cei doi munți, mi vine să le arunc cea mai sălbatică a mea spumă în față; însă Prahova trece așeată la vale și ia cu densa și spumă și ură și mânie și toate, ca și când eu n'asă fi pe lume, eu cu pornirile mele cele covîrșitoare.

O, mititica mea Rea! Tu-mi ești mai dragă decât oră și ce în lumea aceasta! Destăinuesc basmii din ochii tăi; mi-închipuesc poveștile ce tu ai putea să-mi spui! Dar dacă ai audi poveștile mele, ce-ai face tu atunci!? Ai rîde și ai plânge și ai suspina și ai asculta dusă, iară în ochii tăi săr oglindi toate cele ce-ți ași povesti; ascultându-mă, n'ai obosi nici odată, nici chiar dacă ți-asă spune de miș de miș de ori aceeași poveste! — fiindcă ești de același soi cu mine și știi, că adeseori, foarte adeseori, noi trebuie să spunem aceeași. Însă rămâne cu toate aceste un lucru nou și proaspăt fiindcă isvorește mereu din aceiași adincime.

Deci trebuie să mă mulțămesc a spune poveștile mele tâmpituluř neam omnesc, care mai că mă pricepe, mai că nu.—Privește câte unul țintă la mine, ba chiar-mi știe: «Ah! ce frumos!»—dar nicăi închipuire nu pot să-ști facă ce frumos m'ar socotii frumoasa mea mititică! sunt chiar unii ce-ști închipuesc că m'ařu înteleles și povestesc fel de fel de verdi și uscate ce mie nicăi prin gând nu-mi a trecut. O! cum rîd de děnšii, dar rîd încât se împle valea și stîncile răsună, iară eřtă cu gura cascată și nicăi nu bagă de samă, că de děnšii rîd, căci peste puřin plâng apoř de mânie.

Pentru ca să nu mai lungesc vorba, am gânduri și simřiri, câte numai un sburdalnic pěřiu de munte poate să aibă, și toate aceste porniri visoroase le înghitte Prahova cu nepěsare și le poartă zimbind prin lumea largă, care nicăi nu le vede, nicăi nu le aude și care nicăi nu poate să simřă ceva, fiindcă věntul trece mereu peste děnsa, și ori și ce simřire-ar prinde rădăcini, o șterge și o věntură mai departe.

Fii numai mânioasă, mica mea Rea, fiș mânioasă pe lumea bătută de věnturi și jelește pre în veci credinciosul, rěu înteleșul, visorosul těu Peleš.





SOLA.



oaptea, la lumina lunei, umblă rătăcind pe malul Dunării, în sus și în jos, măreața arătare a unei fecioare. Ea mânilor și frângere, în ape intră până la brâu. Ea caută un vad, să treacă dincolo, și cu glas se vaetă :— «Dar nu vedeți? Din cea din urmă «bătălie am luat pe cel din urmă ostaș! Trebuie să trec dincolo! O valuri spumegătoare! «Lăsați s'așez dincolo, la adăpost de furia vrăjitorului, pe cel din urmă ostaș! Lăsați să treacă dincolo mireasa! Arătați-mi vadul, ca «să nu văd oștirile romane călcând în picioare «pe mortul meu. Lasă-mă, Dunăre, să trec «prin ale tale insângerate valuri!»

Astfel se vaetă fecioara toată noaptea cea lungă și mânilor și frângere; iar valurile Dunărei trec fără incetare, puternice și nemiloase, la lumina lunei, care privește a morților cădere să a morților mulțime.

La sfat se deau fruntași eroi ai Daciei, în adincă tacere, precum se cuvine celor voinici

și tarî de inimă. Cel mai în vîrstă în jos se uită incremenit, și aruncă o pană de vultur. Un suspin se rădică din peptul tuturor ca vîntul care scutură vîrfurile într'o pădure de stejar. Pana șicea: «Romanii vin!» Cel mai tiner în sfat sta rezemat pe scutul său. Ochiile îi scînteiau; dar fruntea lui cea albă era încrățită de aspre cugetări, și de răsuflarea-i deasă pletele-i negre ca pana corbului se mișcau mereu pe umerii lui. El luă o frunză de rogoz și o asvîrli lângă pana de vultur, stringădu-și buzele cu dispreț. Vroia să șicea: «Frunză «de rogoz sunt Romanii, căci ei sunt vorba-reț!» Dar cel bătrân, arătând spre Dunăre, ce în razele soarelui strălucea printre trunchiuri uriași, luă urciorul cu apă, vîrsă din el mai întâi o picătură, în urmă o stropitură, pe urmă toată apa, revîrsându-se ca un rîu întreg care sparge și sfarmă stînci și dealuri, strică și distrugе câmpii și păduri, crește și crește necontentit, nutrit de ape lăturalnice și de ploi neîncetate. Și un suspin se rădică iarăși din peptul tuturor!

In sfîrșit glasul bătrânului se auă: «Putem să stăm împotrivă?» Iar cel mai tiner șopti: —Sola! Și precum în pădure ploaia începe a picura lin, și cu încetul se îndesește de străbate peste tot locul ca un rîu, astfel șoaptele se înțețiră în gura bărbătilor, cari stați la sfat. Toți întrebau: Nando! Ce te face atât de îndrăsnet? Oare și s'a jurat ea să-ți fie mireasă?»

Capul tînărului ostăș i se plecă pe peptu-i : « Ea s'a jurat să-și aleagă cine să-ți fie soț, nu « mai după a treia bătălie. Nerăbdător aștept « a treia bătălie, » Bětrânul din sfat clătină capul plin de ingrijire, și așeză lângă pana de vultur o peatră. Atunci cu toții strigără într'un glos : « Arătare ! Nu ! încă stă țara Daci « lor in picioare ! și lung timp va mai trăi po « porul nostru, dacă vom ținea pept cu Ro « manii, până când o fecioară nu-și va fi luat « de bărbat pe un mort »

*

La revîrsatul zorilor sclipește peste ape jocul mut al musculițelor răsfățate. Cu aripi îndrăsnețe ele ating valurile line, pe când însus se asvîrlă peștele cu solzi lucitor. Și pe maluri sclipesc ale bărbătilor arme. Fecioarele le spală de sânge și cu cântări le urează nouă isbândiri. Sola prinde în scut lumina soarelui, și rețele strălucitoare ce ies dintr'însul ea le trimete să lumineze intunecimile pădurei, de se însăpământează cântăreții din ea; iar ferul luciu și oglindește fața gânditoare, de n'ați crede că-i o gingășe fetiță, ci una din zeițele destinului, ucigătoare de eroi. Genele-i nu clipesc în razele vii ale soarelui, mâna ei nu tremură când atinge săngele de pe sabie și lance. Dar în rîndurile fetelor nici șoapte nu se aud, nici vorbe de taine duioase. Grave și serioase, ca tinere preotese, ele își împlinesc datoria, adinc cugetând la vrednicia lor.

Soarele este în crucea amieđii și viu rumenește obrajii frumoși ai Solei. O picătură scânteitoare pică de pe fruntea ei albă ca omětul, și atinge pérul cel negru și creț ce ginggaș o împrejmuește. Dar fecioarele nu se uită și nu ieau sama. Ele spală armele eroilor ca să stea chiar în preajma soarelui, și versul lor lin se aude. Cântecul lor străbate spre rîul cel mare, care-l primește cu jale și-l repede în depărtare pe latele lui talazuri, acolo unde stă armă lângă armă.

« Dulce rîu ! măreț rîu cu pletele lungi moi !
« în vis ești și-am văzut făptura, în chip de os-
« taș, incunjurat de ceata-ți.

« Te-ai rădicat cu lancea și-a mers la luptă
« mare, la luptă de bărbați. Vis reu e visul
« meu, căci a mințit și el !

« Nicăi că mai străjuești, nicăi că mai stai în
« preajma celor ce dau năvală. Brațul meu stă
« împotriva ; dar tu, rîule, ajută ca roial lor
« să 'mpedecăm ! »

« Oare vrei să fi fricos să-ți dic neinimos ?
« Scoală-te ! Ridică-te ! Inghite-ne în pace.

« Rostogolește-te fără simțire peste trupurile
« ce 'n giulgiuri invălești, precum înghiți stri-
« gătele și porții indoielele noastre. »

*

Pădurea audî a pașilor tropot, ea se gândi :
— e cântecul vijeliei ; și întreabă ca pe un
vechi cunoscut :— de unde vii așa în goană
mare ?

Al strigătelor vuēt ajunge până 'n rîū. Acesta 'n veselie-l duce înainte, și întrebă și el: E astădi sérbătoare în pădurea adincă? Sunetul cunosc; dar ce serbați voi oare?

Și ca oțelul ce răsună, se sdrobi strigătul de stincă. Credea că înimele cumplit vor bate 'n pepturi și cugetări adinci frunțile vor brâzda, dar el stă amenințând și certând: ce bate aşa năvalnic înima în pepturile voastre?

Nu era furtuna, nu era nici cântarea de sérbătoare, nu era nici bătaia înimei noastre. Răsunat-a puternic, isbit în scutul nostru, scutul sorții, care s'a sdrobit.

Și 'n rîū și în pădure toate-s în tacere, stinca ea însă-și vuētul resfrânge, până ce 'n-trebăm apăsat și greu: «O soartă! Ce ceri de «la noi?»

*

Până când luna nu va fi din cer cu vuēt asvirlită, și nu va pica jos pe pămēnt—nu perim!

Până când stelele nu vor trece, unele după altele, și soarele a lor suflet nu va suge—nu perim!

Până când papura pēr de fecioară nu va răpi, legându-l ca cuibul pe cap ușor aședat—nu perim!

Până când bărbatul degetele-și simte tremurând c'ating draga lui iubită, până când pîriul cu mândrie aleargă prin ogoare și multe ș'al holdelor freamăt duios el ascultă—nu perim!

Până când iepele sirepe peste câmpii vor
sbura legânând hohotele eroilor noştri — nu
perim !

Până când apă din peatră n'a curge, flori-
le toate 'n săbiu săngeroase nu se vor schim-
ba, femeile nu vor mai ride cu bucurie când
dinainte-le trec cele cu dulci nădejdi—noi nu
ne stingem!

Până când pădurea nu va sta 'n mirare de
propria-i frumuseţe şi pămîntul nu va ȣice,
deabia şoptind :—«nu mai am loc pentru nici
un mormînt!—nu perim !

*

Ce s'aude 'n cea pădure ? Ea răsună 'n a-
dincimi de tropote sute, de tropote miî, de
bărbaţi şi de cai, de zăngănitul armelor. Feci-
oarele 'n mirare se rădică 'n sus şi ochii atin-
tesc. Pădurea-i deşeartă cât ochiul pătrunde ;
dorm chiar păsărelele de zăduful dilei. Dar
sunetul straniu s'apropie, şi legate de dînsul
nevîdute, misterioase cete ; până ce Sola mută
şi palidă, ca şi albul ei veşmint, braţul nu-şî
rădică şi dincolo arată spre malul drept al
Dunărei. Pulbere ca de la sute de turme spre
cer se înalţă, în ea se vede scinteind ferul
de la coifuri şi din vîrf de lănci, ce apar de-
odată şi iute iar dispar ca fulgerul în nori
cei negri şi plini de stricătoare grindină. Pă-
durea răsună mai tare şi mai slab de acei
cari, pe cela mal, de pe 'nălţimi spre rîu,

mulți și nenumărați, cumplit înainteață. Și fără trăganare se pun la ciocănii, se pun la făurit, la focuri alburii în miezul dilei, se pun să 'ntindă pod de luntri îmbinate. O șir a trecut numai și totul e sfîrșit.

Stări armele strinse 'n mânunchiuri amenințătoare, spre cer înțepenite: Iar cetele tot vin și se rostogolesc. Pe cela mal al Dunării, dealuri, șesuri, păduri, se par toate că se mișcă, se par toate a 'nainta spre rîu în jos, ca albia să î-o astupe. Toți—Sola și fecioarele—privesc în tacere peirea ce vine. Stă fecioara nemîșcată, cu mâna umbrind ochiul sprîncenat. Înima îi era împetrîtă de spaimă puterii ce dincolo se revarsă spre podul intins, ca lăcuste de cari nimic nu te apără, pe cari nicăi ape, nicăi arme nu le opresc, cari cu propriile lor trupuri poduri intind jertfind, din a lor mulțime pre acele ce înșile sdrobesc spre a preface 'n pustiu gol pădure și câmpie.

Soarele apune. Liniștit și pacnic lunecă și trec valurile aurii. Iar dincolo pe mal lânci și scuturi lucesc însângerate de focul viu al soarelui. Chiar pulberea ce se rădică din dealuri și din văi ca fum des și înălțat, chiar pulberea roșește, și 'ntreg cerul stă în foc, c'aturci când păduri aprinse de flacări se inghit. Dar vine umbra albăstrie și 'ncet, pe nesimțite, ea se 'ntinde peste toate: e steagul ce se pleacă, când șiria e percută și oas ea e învinsă. Sola stă și numără focurile care scânteiază, doar ar iscodi a vrăjmașilor putere.

Ea stă și numără, până ce-o fetiță semn îi face, că ostașii așteaptă, armele să rădice de pe năsiposul mal. Atunci Sola se trezește și pași ei întoarce.

Nando de mult sta în așteptare, în dos de arbore. El nu se uita nică la Romană, nică la podul lor nică la primejdia ce pe toți amenință. Ochiul lui e ațintit spre armele sale. Le va fi spălați Sola? le va fi atins ea pe dînsele cele din urmă? le va fi ținut ea încă în mâinile ei cât de puțin după ce le spălase? El repede s'asvîrle asupra lor păsind pe urmele calde încă de ginggașul picior al Solei.

Dar Sola înaintea ză cu zăpedile ce pe vîrfuri de înalți munți nu se topesc nică de căldura soarelui din luna lui Cuptor. Ea nică că se întoarce. Odată numai ea brațele-și rădică, în crescet și le pune, și iarăși în liniște înainte pășește. Ea este ca a negurilor făptură, de adierea serii impinsă incet și lin.

Nando strînge cu tărie lancea la peptu-ă, sărută scutul cel credincios, ca și cum ar ști că într'insul ea fața și-a oglindit, ca și cum i-ar cere chipul să-ă pastreze.

*

Roșitu-s'a Dunărea, --se părea că valuri de sânge se revarsă din ea. Plină-ă de trupuri, --se părea că chiar valurile ei au murit. Plină-ă de arbori, --se părea că toate pădurile s'au plecat înaintea toporului. Iar jur împrejur

aerul tremură de țipete și razele soarelui se clatină. Podul stă încă și trece peste dînsul pedes- trime și călărime, îndesite ca furnicile călătore.

A Dacilor oaste-i sdrobită, împrăștiată. În păduri ea se strînge din nou în tacere, ca o stincă de granit. Pe Nando îl aduc pe crengi; din multe răni el săngeră. Sola stă în picioare, apucă în mâni valurile ei de păr, și fără vorbi, de trei ori cu dinsele peptul își bate. Nando, de dureri invins, ochii încide și ostașii plini de jale capetele pleacă.

Adunată stă a Dacilor oaste și ranele-s vin-decate. Iar Sola-și taie părul cel negru și lung. Sus îl leagă la vîrful lancei lui Nando, să fâlfâie ca o flamură de vînturi mișcată, de soare luminată. Aceasta dicea: «Veî fi condus spre glorie și 'n biruință.» Si 'n adevăr biruința și gloria în partea Dacilor se dăduse. Romanii stați înfrântă. Strălucind de veselie, Nando vine spre Sola, plin de putere, ager de tot, el care minuni făcuse, în mâni cu flamura din măna ei primită: -- «Sola ! Oare astăzi vrednic sunt de tine ?»

Ea însă rădică mâna și 'n tacere trei degete-i arată. Se mișcă multimea. Eroi s'asvîrl în preajma ei. Femeile cer ca Sola să se 'nduplece. Bătrâni o încunjoară, rugând să-menintănd. Toți se strîng în jurul fecioarei. Dar ea-și scutură părul cel des care-i încunjoară capul ca o coamă de leu, de lumiini aurii străbătută: -- «După a treia bătălie ! Atunci voi alege !»

Astfel vorbi, cu glas rece. Se întoarce apoi cu mândrie și 'n a cortuluț intunecime dispare,

*

A treia bătălie ! Intră în țară a Romanilor puteri covîrșitoare. Intră și se revarsă ca apele umflate ce năvălesc cu sloii de ghiață. Intră și lupta se începe, precum vijelia în păduri turbează, copaci scoțând cu rădecină adinț, turnându-i la pămînt. Daci stau neclintiți. Dar totul e percut ! Nando e neasemănăt. Flama lui, în sânge adăpată, din virful lâncei cade ca mușchiul de pe brad ; iar peptu-i stă deschis de-o lovitură grea, din care sângele-i curge în șiroaie ferbinți.

Nando cade la pămînt și tot încă se apără cu paloșul rădicat. «O Sola, vino !» șoptesc fără putere ale lui buze ofilite, ce seamănă cu florile ce de pe arbore tremurând se scutură în pulbere. «Sola, vino !» Ea însă, în vultoarea luptei, vede flamă, vede cum ea se pleacă, ș'aude ostași, de moarte amenințăți, strigând cu toții -- «Sola !» Ea rindurile desparte cu brațele ei albe și spre Nando privește, care la pămînt jos sufletul își da.

Cea din urmă suflare din peptul lui eșise, și ochii lui de abia se închise în ultima-o chire de dragoste și de credință. Ea ingeneunche lângă trupul fără suflet, îi ieă mâna slăbită din care abia acum paloșul cade, și strigă în imbulzeala luptei celei mari :-- «Aceasta este a treia și de bătălie ! și acesta-i mirele «meu !» -- Eroi cu spaimă și impetriți aud groaznicul cuvînt. Se rădică însă indată un stri-

gât și un tipet, ca tunetele ce se îndeasă în stinci adinci : «Suntem perduți ! » «Arătarea-î «adever ! Fecioara-î de vină ! Ea să plătească ! » «Nicăi unul din noi să nu mai rămâne, dar fata «și ea, care moartea a adus, și ea să peară ! »

Cu mâna ei în mâna lui Nando, cu inimă tare și cu vesel suris, fără clipe din ochi, ea moartea primește dela aia săi. Iar ostașii toti s'asvirlă în năvală și secerați sunt toti, ca spicile ce cad fără glas și fără jale. Din al Dacilor uriaș popor nimic n'a mai remas. Împăraștiile zacea pe pămînt tot trupuri neînsuflețite. Se asvîrlise în bătălia cruntă și femeile toate, spre a nu rămânea pradă ostașilor Romanî, ele, cării cu mândrie eroilor da semnul de dinșii așteptat.

*

Noaptea, la lumina lunei, umblă rătăcind pe malul Dunărei, în sus și jos, măreața arătare a unei fecioare. Ea mânila-și frânge. În ape intră până la brău. Ea caută un vad, să treacă dincolo și cu glas se va întâza :— «Dar nu vedeți ? Diș cea din urmă bătălie am luat pe cel din urmă ostaș ! Trebuie să trec dincolo ! O valuri spumegătoare ! Lăsați să trec săsez dincolo la adăpost de furia vrăjmașului pe cel din urmă ostaș ! Lăsați ca dincolo mireasa să treacă ! Arătați-mi vădul ca să nu văd oştirile romane, călcând în picioare pe mortul meu ! Lasă-mă, Dunăre, să trec prin ale tale însângerate valuri. »

Astfel se vaetă fecioara toată noapta cea lungă și mânilor-și frângere. Dar ale Dunărei valuri mărețe curg ne'incetat, puternic, nemiloase, la lumina lunei, care a privit a Dacilor sfîrșit să a morților multime!

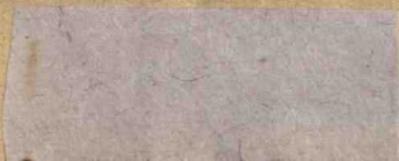


TABLA DE MATERII

	Pagina
Peleşul	3
Vîrful cu dor	6
Furnica	18
Peatra-arsă	21
Jipiň	35
Caraimanul	49
Peştera Ialomiţei	57
Omul	65
Valea cerbului	91
Cetatea Babeň	105
Ceahlăul	119
Valea rea	128
Sola	132

